

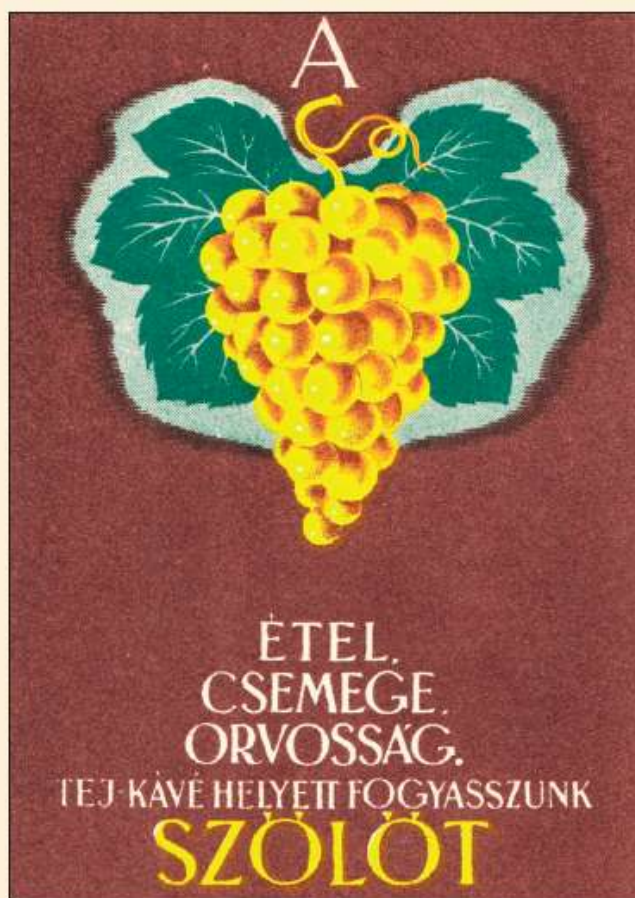
FÜREDI HISTÓRIA

HELYTÖRTÉNETI FOLYÓIRAT

XX. ÉVFOLYAM I. SZÁM

56.

2020.

A Bor- és Szőlőpropaganda Bizottság reklámkiadványa

Eredetije Csizmazia Darab József tulajdonában

Lóczy Lajos emléktáblája a balatonfüredi Panteonban

Fotó: Tóth-Bencze Tamás

A balatonfüredi Lóczy Lajos Gimnázium épülete az utca felől

Forrás: http://www.fortepan.hu/_photo/download/fortepan_53352.jpg?rand=1588335680

Készítés ideje: 1976.

Adományozó: Balázs Lajos; képszám: 53352

Leöltés ideje: 2020. május 1.; 14 óra 22 perc

TARTALOM

KÖZLEMÉNYEK

Z. Karkovány Judit: ENDRŐDI SÁNDOR: JÁTSZI ÓRÁK	3
---	---

TALLÓZÓ

Tóth-Bencze Tamás: SZÁZ ÉVE ÍRTÁK	5
---	---

VISSZATEKINTŐ

Tóth-Bencze Tamás: A HIMALÁJÁTÓL A BALATONIG: 100 ÉVE HALT MEG ID. LÓCZY LAJOS	23
--	----

Csizmazia Darab József: DICENTY DEZSŐ (1884 – 1965) BALATONFÜREDI EMLÉKEZETE	28
--	----

Bakonyi István: NÉMETH LÁSZLÓ ÉS A FÜREDI GIMNÁZIUM: A KATEDRÁN NÉMETH LÁSZLÓ	33
---	----

EGYESÜLETI HÍREK

Budáné Bocsor Ágnes: A BALATONFÜREDI HELYTÖRTÉNETI EGYESÜLET TEVÉKENYSÉGE – 2019. JANUÁR–DECEMBER	35
--	----

Takács Miklós: IN MEMORIAM WÖLLER ISTVÁN (1929 – 2020)	39
--	----

FÜREDI HISTÓRIA
helytörténeti folyóirat

XX. évfolyam 1. szám 56. 2020.

Alapítva: 2001-ben

Felelős szerkesztő:
BAÁN BEÁTA

Szerkesztő bizottság:
BÉRESI ÁKOS,
P. MIKLÓS TAMÁS,
Dr. SZÜTS ISTVÁN GERGELY,
TÓTH-BENCZE TAMÁS

Nyomdai előkészítés:
TÓTH-BENCZE TAMÁS

Kiadja
a Balatonfüredi Helytörténeti Egyesület

Felelős kiadó:
TAKÁCS MIKLÓS
elnök

A folyóirat
Balatonfüred Város Önkormányzata
támogatásával jelent meg.

A pecsétnyomat rekonstrukciója
PÁLFFY KÁROLY
grafikusművész munkája.

Ára: 400 Ft

A folyóiratot az egyesületi tagok
tagilletményként kapják.

Megjelenik évenként háromszor:
április, július, december

Szerkesztőség:
E-mail cím: furedihistoria@gmail.com

Nyomda:
OOKPress, Veszprém
Felelős vezető: SZATHMÁRY ATTILA

ISSN 1587-9399

E számunk szerzői:

Bakonyi István ny. középiskolai tanár,
Balatonfüred

Budáné Bocsor Ágnes ny. idegenforgalmi menedzser,
Balatonfüred

Csizmazia Darab József üzemmérnök,
Budapest

Takács Miklós idegenforgalmi menedzser,
Balatonfüred

Tóth-Bencze Tamás könyvtáros,
Eplény

Z. Karkovány Judit ny. középiskolai tanár,
Budapest

A folyóirat kapható:

Balatonfüreden, a Lipták Gábor Városi Könyvtárban,
a Városi Helytörténeti Gyűjtemény
és Kiállítóhelyen,
a Grafít Papír-Írószer-Nyomatvány Boltban
(Köztársaság utca 18.),
a Zsidó Kiválóságok Házában
(Bajcsy-Zsilinszky u. 32.),
a szívkörházi könyvesboltban,
a Tourinform Irodában,
az Arácsi Népházban és
a Bodorka – Balatoni Vízivilág Látogatóközpontban.

Köszönjük a szerzőknek, alkotóknak, hogy tiszteletdíjukról lemondtak,
és ezzel támogatták a folyóirat megjelenését.

A folyóirat korábbi számai – 2018-ig – pdf formátumban letölthetők a <http://www.historia-bfured.hu/f%C3%BCredi-hist%C3%B3ria,14.html> oldalról, az egyes számok tartalomjegyzéke alatt található link segítségével. 2019-től az újabb számok internetes változatai a folyóirat Facebook oldalán lesznek elérhetőek.

A következő számhoz a kéziratok leadásának határideje: 2020. szeptember 15.

Z. KARKOVÁNY JUDIT

ENDRŐDI SÁNDOR: JÁTSZI ÓRÁK

Endrődi Sándor¹ első verseskötete, a *Tücsökdalok* 1876-ban jelent meg, a címe szerint utolsónak szánt *A pálya végén* 1914-ben. Négy évtized alatt csak vers tizenegy kötet! Kivételes munkabírással dolgozott, műfordításai, irodalomtörténeti tanulmánykötetei mellett még tankönyvet is írt: *Magyar Olvasókönyvet* a gimnáziumok hatodik osztálya számára.

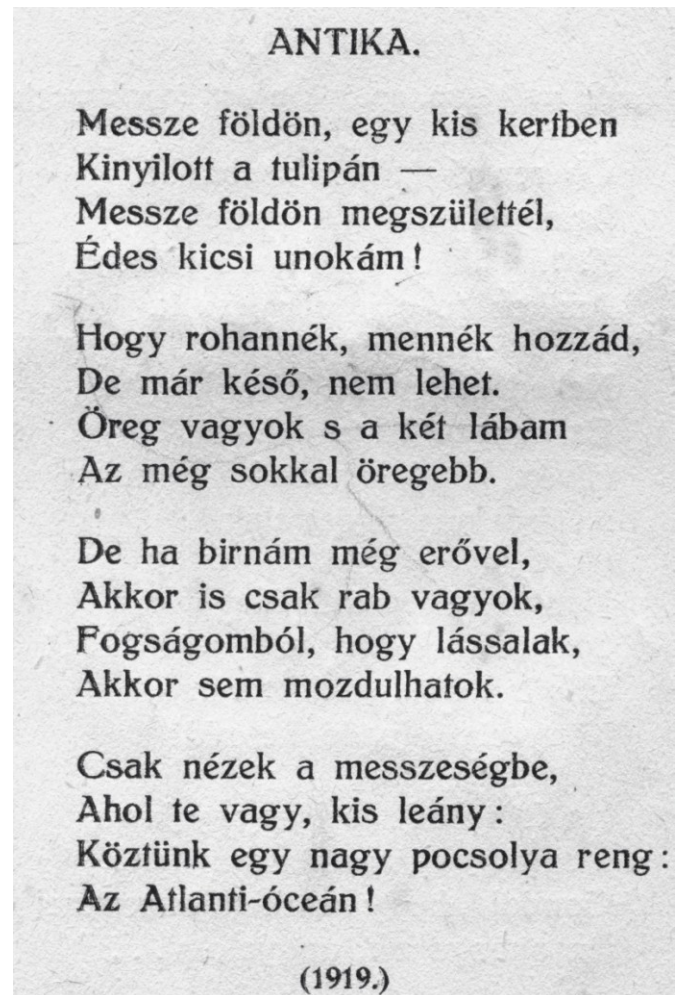
1909-ben szélütés érte; felgyógyulása után orvosai eltiltották az életkorához nem illő megterheléstől, és minden izgalomtól. Megérdemelte volna a pihenést: irodalomtudományi munkáiért a Magyar Tudományos Akadémia már 1899-ben levelező tagjává választotta, 1907-től a Petőfi Társaság örökös alelnöke lett, a Heine dalok fordításáért 1908-ban ugyancsak az MTA-tól Marczibányi díjat kapott. Nyugalmat és csendet keresve elköltözött belvárosi lakásából; Budán, a Rózsadombon talált új otthonra, ahová „*Pest csak úgy rémlik fel (...), mint egy felhőkben úszó délibáb*”, ahol „... *esemény egy gyalog ember, / Ki az úton végigtipeg.*”

Verset ritkán írt, leginkább fordított és olvasgatott. Ahogyan magát bemutatta *Az öreg úr* című versében: „*Elüldögél szobájában / Szomorkásan, egymagában, / S visszagondol: milyen más volt / Az élete hajdanában.*” Az 1910-es évek azonban éppen nem a nyugalom és a csendes szemlélődés éveit voltak Európában. 1920-ban végre táviratot, majd levelet kapott idősebbik fiától, aki a háború éveiben semmi hírt nem adott magáról. Amerikában él, egészséges, jól megy a sora. Megnősült, magyar lányt vett feleségül, már két gyermekük is van. Mihelyt lehet, hazalátogatnak. Az örömhír és a viszontlátás reménye új ihletet és erőt adott Endrődinek régi terve: egy gyermekversekből összeállított kötet megvalósítására.

A készülő *Játszi órák* első oldalain *Előszó helyett* három verset találunk. Az *Ajánlás* (1914. szeptemberi dátummal) ahhoz a gyermekhez szól, aki a költő halála után születhetett volna. Számára a könyv egy-egy lapja, az „egyszerű kis dalok” a nagypapa simogató kezét pótolhatják. A következő vers, *Antika* az 1919-ben Amerikában megszületett kislányt köszönti, játékos örömmel és nagy-nagy szeretettel.

A második gyermek, Sándorka köszöntése nem a megszokott „végy példát az édesapádról” buzdítással, hanem váratlan fordulattal így végződik: „*Ne tévedj el a világban – Légy külömb (sic) az apukádnál!*” Mit tett – vagy éppen mit mulasztott el megtenni – Endrődi Amerikába szakadt idősebb-

bik fia? Miért kellett volna Sándorkának más példaképet keresni édesapja helyett?

A kötetet Endrődi hetven régebben írt versből állította össze. Első két fejezete, *Az otthon levegőjében* és az *Állatokról* valóban gyerekversek, a *Csigahintó*, a *Bölcsődal* és az *Altató* még a nagyváradi években készült. (Ebbe a két fejezetbe kerültek azok a karácsonyi versek is, amelyek mostanában újra előbukkannak a lapokban decemberben, az ünnepi készülődések idején.) Az állatok viselkedését és hangját tréfásan utánzó versikék a *Játszi órák* megjelenésekor még nem szorultak magyarázatra: a bárányt, a ludat, a malacot a városi gyerekek is jól ismerték, nem csak a fagyasztóládából. A nyitva felejtett tarhonyás zsákban jóllakottan elalvó, s másnap a zsák fogságában ébredő egérke története sem kíván magyarázatot még most sem, a mesét hallgató gyerek manapság legfeljebb azon töprenghet, miért is tartották régen a kamra falára akasztott zsákban a tarhonyát ...

A harmadik fejezet *Az iskola körül*, címével is jelzi, hogy a nagyobbakhoz szól. Az első vers, a *Talpra magyar!* 1848. március 15-re, Petőfire utal. (A forradalomról, szabadságharcról fél évszázad múltán kezdtek – eleinte leginkább az iskolákban – megemlékezni, de még a kiegyezés után is óvatosan, nemzeti ünneppé pedig csak 1927-ben nyilvánították.) Az ünnepélyeken a *Nemzeti dal* ma is gyakran elhangzik, jól szavalható, lelkesítő, de miért van szükség régi kardunkra, miért kell azt „*ide veled*” előrántani?

A versszakok első sora, a *Talpra magyar!* nem harcra, hanem munkára, bátor helyállásra szólítja az ifjúságot: ezekkel győzhetőek le igazán a gondok-bajok. Végül a diákok, sőt a felnőttek számára is újra fogalmazza Endrődi a feladatot: „*Talpra magyar! – Ezt úgy értem, / Eszmélj, ébredezz! / Balga álmon, bús kudarcon / Soh'se révedezz! / Gondolj arra, hogy elkésik, / Aki elmarad – / S használd fel a haladásra / Mindkét talpadat!*”

Hasonlóan új történelem-szemléletet fogalmaz meg a *Derék feleletben*. A versben megjelenített tanító lelkesen magyaráz tanítványainak a háborúkról, dicséri a neves hadvezéreket, de velük egyenrangú hősöknek nevezi azokat is, akik nem a csatatéren szereztek hírnevet, hanem sok töprengéssel, elmélyült gondolatokkal próbáltak „*valami jót alkotni a jóra sóvárgó világnak*”. Nem vártak fizetséget ezért, nevük is legtöbbször gyorsan feledésbe merült, mégis ők „*az igazán nagyok*”. A diákok pontosan értik a magyarázatot, a tanító kérdésére, hogy tud-e valamelyikük egy ilyen személyt fölemlíteni, „*Az első padból fölállt egy fiú, / S erős, bátor hangon kivágta: / 'Napoleonnál többet tett, ki a / Legelső csizmákat csinálta'.*”

A IV. és V. fejezet (az *Erdőn, mezőn* és a *Mókák*) szabad választást enged a különböző életkorú és eltérő érdeklődésű gyerekeknek. Ide kerül a vers a modern csodáról, a repülőgépről, Ködkirályról, akinek torzon-

Jegyzetek

1. Endrődi Sándor költő és író, az MTA levelező tagja (Veszprém, 1850. január 16. – Budapest, 1920. november 7.) Ebben az évben születésének 170., halálának 100. évfordulójáról emlékezünk meg. Évtizedeken át szoros kapcsolatban állt Balatonfüreddel. Écsy József fürdőigazgató leányával, Antóniával 1880-ban kötött házasságot. Boldogan induló közös életüket tragédiák árnyékolták be: négy kisgyermekükből kettőt elvesztettek, tíz év házasság után 1889-ben a családban Antikának nevezett Antónia is elhunyt.
2. A *Játszi órákat* az akkor legnevesebb grafikus-művészek illusztrálták: a könyv belső rajzait Nagy Sándorné Kriesch Laura festő- és iparművész készítette, a könyvborító Basch Árpád festő és grafikus munkája. Mindkét művész szecessziós ízlésű illusztrációkat készített.
3. Badics Ferenc: Endrődi Sándor emlékezete. (Az MTA elhunyt tagjai fölött tartott emlékbeszédek, XVIII. kötet 3. szám, 68–69. old.)

A szerkesztő megjegyzése: Az Amerikába szakadt fiú, Endrődi Kornél László Zoltán az Amerikai Egyesült Államokban 1917 decemberében megnősült. 1918-ban megszületett Antónia. 1941-ben házasságot kötött Steiner Lajossal (Louis Steiner) New Yorkban, valószínűleg 2007-ben hunyt el. 1920. február 7-én született Sándor, és 1999. április 26-án hunyt el. A harmadik gyerek már a nagypapa halála után érkezett, 1922. május 27-én született Tódor (Theodore P.), 1996. augusztus 21-én hunyt el. Kornél 1958-ban halt meg, a felesége 1961-ben.

borz szakálla a réten „*szétfoly és mindent befed*”; ide kerül a nyári záporban ázó-fázó tündér és a városi utcán az emberek fejéről lefújta kalapokkal karikázó Szél úrfi. Ebben a fejezetben van Pityi Palkó tanulságos története is, akin telhetetlen kapzsisága és önzése miatt még a jóságos mesebeli öreganyó sem tud segíteni.

A *Játszi órák* utolsó fejezetének címe: *Aranypor* – a száz évvel ezelőtt divatos karácsonyi és újévi üdvözlőlapokra utal, amelyeken a legfontosabbat, a jókívánságot aranyporral emelték ki a képeken. Ezeknek a rövid – leginkább négysoros – verseknek utolsó sorát, magát a tanítást Endrődi mintegy aranypor gyanánt dőlt betűs szedéssel nyomatékosítja.

Mi nehéz, mi könnyű? Soh'se gondold rája,
Csak fogj a dologhoz istenigazába.
Nehéz is könnyű lesz a törekvő jónak,
S könnyű is nehéz a — nem akarónak.

Badics Ferenc, az irodalomtörténész jóbarát egy kora őszi napon felkereste Endrődöt rózsadombi otthonában. Örömmel tapasztalta a költő szellemi frissességét, munkakedvét: dolgozik, jól halad a gyermekvers-kötet nyomdai előkészítésével. De észrevette Badics a fizikai gyöngeség aggasztó jeleit is: amikor Endrődi meg akarta mutatni neki készülő könyve nyomdai korrektúráit, „*alig bírt az íróasztalig elvándorogni*”. Másnap – Endrődi tudta nélkül – megsürgette a nyomdában a szedést és az illusztrációk² nyomás alá készítését. Az Athenaeum igazgatósága intézkedett, így Endrődi „*még átnézhetette a kötetke íveit*”. Ekkor került a legelső lapra a búcsúzó ajánlás: „*Kis unokáimnak, akiket nem ölheltem az életben*”.³

A *Játszi órák* csak néhány hónappal később, Endrődi halála után, 1921-ben jelent meg. Vajon mikor vehette a kezébe Antika és Sándorka?

TÓTH-BENCZE TAMÁS

SZÁZ ÉVE ÍRTÁK

Ebben a számunkban az 1920-as esztendő első felének balatonfüredi vonatkozású híreiből olvashatnak válogatást az országos sajtóból szemlélve.

Nemzeti Ujság. 1920. január 4., 7. oldal:

„– (Balatonfüred üdvözlő távirata a fővezérhez.) Balatonfüred közönsége ma táviratilag üdvözölte Horthy Miklós¹ fővezért az ellene tervelt és oly szerencsés módon megghiúsított merénylet alkalmából. A távirat szövege a következő: >>A gyilkos merénylet szerencsés megghiúsulásán kitörő örömmel üdvözljük excellenciáját és kérjük, tartsa kezét továbbra is erősen a kormány kerekén. Vigye győzelemre hazánk szent ügyét. Balatonfüred közönsége. <<

A Horthy elleni összeesküvés. A helyi újság, a „Balatonfüred” 1920. január 4-i számában, a 2. oldalon is részletesen írt a Horthy elleni merényletkísérletről. Budapesten 1919. december 27-én jelentették be, hogy december 15-én „borzalmas bolsevista merénylettern”-nek bukkantak nyomára. Ha valóban így volt – bár valószínűleg a sajtó is szépen kiszínezte, felnagyította a tényeket –, el kell ismerni az állítólagos összeesküvők nem voltak éppen kicsinyesek. Horthy Miklós mérgezett tüvel történő megölésén kívül többek között a budavári királyi palota felrobbantását, Korvin Ottó² kiszabadítását tervezték. Bár fennáll a lehetősége annak is, hogy éppen Horthyék rendezték meg a nagy összeesküvést, és annak leleplezését, hogy teljessé tihessék a leszámolást a bukott rendszer híveivel. László Jenő³ és társainak (köztük volt Korvin Ottó is) pere gyorsított eljárásban december 3-án kezdődött dr. Suroth Gyula⁴ bíró tanácsa előtt, és december 19-ig tartott. Tíz nappal később a kilenc elítéltet kivégezték. Másfél hónap múlva, 1920 februárjában Horthy-tisztek egy csoportja elhurcolta és meggyilkolta a Népszava két munkatársát.⁵

Kis Ujság. 1920. január 6., 5. oldal:

„**Halálozás.** Ángyán Béla⁶ dr. udvari tanácsos, egyetemi tanár, nyug[almazott]. közkórházi igazgató, január 1-én Balatonfüreden 70 éves korába meghalt. Drasche-Lázár Alfréd⁷ dr. külügyi államtitkár apósát gyászolja az elhunytban.”

Békés. 1920. január 14., 2. oldal:

„**Dr. Ángyán Béla** orvos, budapesti egyetemi tanár, országos hírű belgyógyász újév napján balatonfüredi nyaralójában⁸ meghalt. Budapesten temették el a város által adományozott díszsírhelyen, a kerepesi úti temetőben.”

Uj Barázda. 1920. január 9., 2. oldal:

„**A földművelésügyi miniszter** <sic!> **balatoni körútja.** A Kisgazda- és Földművespárt gyűlései – Kiküldött tudósítónktól. – Balatonfüred, január 7. Rubinek Gyula⁹ földművelésügyi miniszter kedden Veszprémbe utazott, hogy pártja ottani nagygyűlésén részt vegyen. Veszprémben Rott Nándor¹⁰ megyéspüspök látta vendégül a minisztert és tiszteletére díszvacsorát adott, amelyen a megye kiválóságai is megjelentek. Kedden délelőtt a különböző és nagyszámú küldöttségek fogadása után 3 órakor kezdődött a nagygyűlés a zsúfolásig megtelt színházban. [a veszprémi gyűlés leírása kihagyva] A balatonfüredi gyűlés. Délután a miniszter Udvardy Miklós¹¹ és Iklódi Szabó János¹² kíséretében Balatonfüredre utazott, ahol a tapolcai kerület Kisgazda- és Földművespártja tartott kerületi nagygyűlést. A közbeeső községekben a lakosság apraja-nagyja kitódult a házakból és éljenzéssel üdvözölte a minisztert. Balatonfüreden a tapolcai kerületnek Kisgazda- és Földművespárt-i programmal fellépő népszerű jelöltje, Bedegi Gábor¹³ kisgazda számos küldöttség és bandérium élén üdvözölte Rubinek Gyulát. A nagygyűlésen az egész balatonmellék képviselte magát és ezek hallgatták a minisztert, aki kijelentette, hogy a párt vezeterei súlyt helyeznek Bedegi Gábornak, a gazdaérdekek egyik régi, kiváló harcosának megválasztására. Zajos éljenzés közben lépett a szószékre Bedegi Gábor, aki a magyar léleknek megrázó erejével vázolta az ország mai helyzetét. Együttal rámutatott azokra az eszközökre és lehetőségekre, amelyekkel hazánkat a józan kibontakozás és jövő boldogulásának útjára lehet terelni. A jelölt és a miniszter mellett hosszasan tartott az ünneplés még a gyűlés végével is.”

1920. január 20-án Budapesten Csernoch János¹⁴ bíboros-hercegprímás gyászmisét tartott a párizsi békekonferencia követelése elleni tiltakozásul, ezt országszerte demonstrációk kísérték. Még január 18-án, a balatonfüredi polgári iskola tornatermében, a helyiek is egy tiltakozó gyűlést tartottak, ezt követően táviratot küldtek Horthy Miklós részére, amelyben támogatásukról és bizalmukról biztosították. Ennek pontos szövege sajnálatos módon nem ismeretes.

Nemzeti Ujság. 1920. január 21., 5. oldal:

„... Gyászünnepe után Balatonfüred közönsége éleshangú tiltakozást fogadott el és táviratilag üdvözölte Horthy fővezért.”

A „**Balatonfüred**” c. hetilap február 1-jei számában, a 3. oldalon leköszölte Horthy választáviratát:

„Előjáróság Balatonfüred. Szívből köszönöm a küldött üdvöletet, ha mint egy ember összetartunk, nincs okunk a kétségbeesésre. Hazafias üdvölettel Horthy fővezér.”

Nemzeti Ujság. 1920. január 23., 6. oldal:

„– (**Buzáth tanácsnok szabadságon.**) Dr. Buzáth János¹⁵ tanácsnok, a főváros világitási ügyosztályának vezetője megrongált egészségének helyreállítása céljából néhány hétre Balatonfüredre utazott. Távollétében dr. Borvendég Ferenc¹⁶ főjegyző intézi az ügyosztály ügyeit.”

Január második felében egy sokkoló hatású tudósítás is megjelent Balatonfüredről:

Uj Barázda. 1920. január 25., 4. oldal:

– **Gyilkosság Balatonfüreden.** Január 17-én megjelent Veszprémben egy tűzérőhadnagyiformaruhába öltözött elegáns 22–24 év körüli fiatalember. Aki többeknek ajánlatot tett, hogy egyik földbirtokos rokonától olcsó bort tud, beszerezni. Kálmán-Kluger Ernő borkereskedő elfogadta [név cenzúrázva] ajánlatát és magához véve százezer koronát, [név cenzúrázva] társaságában Balatonfüredre utazott, ahol annak rokona állítólag lakik. Balatonfüred előtt egy állomással [név cenzúrázva] azt mondta Kálmán-Klugernek, hogy szálljanak le, mert a rokona egy tanyán lakik, ahová csak gyalogszerrel lehet eljutni. A borkereskedő mit sem sejtve, elindult az álfőhadnaggal, aki egy pusztás helyen hirtelen revolvvert rántott elő és a borkereskedőt két lövéssel leterhelte, majd magához véve az áldozat 100.000 koronáját, a holttestet kútba dobta, azután megszökött. A csendőrség már nyomában van a tettesnek, aki a tisztí egyenruhát nyilván csak azért öltötte magára, hogy ezzel megtevéssze áldozatát.”

Világ. 1920. január 28., 5. oldal:

„– **Rablógyilkos álfőhadnagy.** Veszprémből jelentik: A napokban megjelent Veszprémben egy tűzérőhadnagyiformaruhát viselő 24 év körüli fiatalember, aki üzletkötés ürügye alatt Kálmán Kenger Ernő borkereskedőt Balatonfüredre csalta. Balatonföldvár előtt egy állomással az álfőhadnagy kérte, hogy szálljanak le a vonatról, mert apja egyik közeli tanyán lakik. A borkereskedő mit sem sejtve leszállt a fiatalemberrel,

aki Kálmán Kengert útközben agyonlőtte, százezer korona készpénzét elvette, s a holttestet egy kútba dobta. A rendőrség megindította a nyomozást.”

A hírlapok valószínűleg az Uj Barázda január 25-i tudósítását vehették át (ellenőrizetlenül és pontatlanul), amely viszont néhány adatot szintén kissé hibásan jelentetett meg. A Keszthelyen 1875. szeptember 4-én született Kalmár [1910-ig Kluger] Ernő 36 éves veszprémi izraelita (zsidó) borkereskedő 1920. január 17-én valóban gyilkosság áldozata lett, csak éppen Balatonfőkajaron, az úgynevezett Téglaházi kútnál találták meg holttestét, agyonlőtték. A nyomozás során megállapították, hogy a tettes Göllner Richárd budapesti lakos volt, aki bátyja egyenruháját felvéve, apja vadászfegyverét magához véve követte el a bűncselekményt, a zsákmánya 67 000 Korona volt. 1920 áprilisában fogták el. A veszprémi törvényszék 12 év fegyházra ítélte az elkövetőt, a győri ítélőtábla azonban megsemmisítette az ítéletet, megállapította, hogy Göllner ön- és közveszélyes elmebeteg, és tébolydába utalta. Az elmeógyógyintézeti kezelésre már nem kerülhetett sor, mivel Göllner Rikárd (Richárd) Gyula 21 éves egyetemi hallgató 1921. július 12-én – tüdőgümőkórban (tbc) – Budapesten elhunyt. Az áldozat özvegye még 10 évig pereskedett, amiben végül a Kúria úgy döntött, hogy a borkereskedő árvának kártérítési igénye jogos.

Uj Barázda. 1920. január 31., 4. oldal:

„**Összeszurkált csendőr.** Balatonfüredről jelentik: A balatonfüredi vasúti állomáson Tánacsics Vendel¹⁷ hegymagasi lakos ittas állapotban sértegette az utasokat. Gosztolay Pál¹⁸ vasúti alkalmazott több ízben figyelmeztette a garázda legényt, azonban a jóindulatú figyelmeztetés hiábavaló volt. Milkovics István¹⁹ próbacsendőr ekkor azt ajánlotta Gosztolaynak, hogy telefonon tegyen jelentést a csendőrörsnek. Tánacsics meghallotta ezt a tanácsot és amíg Gosztolay a telefonhoz ment, a részeg legény orvul megtámadta a gyanútlan csendőrt és hosszú pengéjű zsebkésével életveszélyes módon megszurkálta. A csendőrt, akinek tüdejét is átszúrta a támadó; kórházba szállították, az időközben megszökött Tánacsics Vendelt pedig kézrekerítették és megindították ellene az eljárást.”

A „Balatonfüred” című hetilap január 25-i számának beszámolójából az is kiderül, hogy január 20-án, kedden, a tettes elfogása bizonyos mértékig kabaréjelenetbe illően alakult: „... Darnai József²⁰, a szanatórium portása fogta le a már negyedszer szűrni készülő Tánacsicsot és Gosztolai segítségével ártalmatlanná tették, jól helyben hagyták, összevisszaverték. Tánacsics véres fejével, kalap nélkül me-

nekült a falu felé, rokonánál, Tóth községi rendőr-nél²¹ rejtőzött el. Elpanaszolta, hogy megverték a vasutasok, de azt elhallgatta, hogy miért. Tóth elsie-tett a csendőrsre, feljelentést tenni azon elvete-mült emberek ellen, akik az ő derék öccsét ok nélkül bántalmazni merészelték. Feljelentése éppen kapóra jött, félóra múlva már a törvény foglya volt a derék rokon. ...”

Budapesti Hirlap. 1920. január 25., 4. oldal:

„**Sokorópátkai Szabó miniszter kudarca.** Vesz-prémből jelentik a Nemzeti Sajtótudósító Irodának: Sokorópátkai Szabó István²² miniszter tegnap Bala-tonfüredre utazott, hogy ott Bedeghy Gábor kisgaz-dapárti jelöltségét támogassa. Balatonfürednek mintegy háromezer főnyi választópolgára kivonult az állomásra és ott az érkező minisztert olyan ellen-séges érülettel fogadta, hogy a miniszter ki sem szállhatott kocsijából, hanem a legközelebbi vonat-tal visszautazott Veszprémbé. Másnap a miniszter Csornára utazott, hogy Cziráky József²³ gróf kis-gazdapárti képviselőjelölt érdekében felszólaljon. A mint a miniszter megjelent a pódiumon és beszélni kezdett, az ellenpárt jelenlevő hívei olyan zajongás-ban törtek ki, hogy a miniszter egyáltalán nem tu-dott szóhoz jutni. A miniszter pénteken Győrött tar-tózkodott.”

Ezzel kapcsolatban a helyi sajtóban egyáltalán nem írtak arról, hogy ez az eset megtörtént volna Füreden. A „Balatonfüred” január 4-i számában, a 2. oldalon említést tesznek ugyan arról, hogy mi-niszter és államtitkára (Patacsy Dénes²⁴) majd egy-gyűlésen valamikor politikai tájékoztatót fog tartani, de azt nem írták, hogy hol. A miniszter jó fél évvel későbbi füredi látogatásával a lap kiemelten foglalkozott. Valószínűleg ez egész egyszerűen hír-lapi kacsa volt, vagy az úságyírók nagyon elírták a helyszínt. A magam részéről úgy vélem, az előbbi-ről lehet valószínűleg szó, ugyanis a jelzett idő-pontban, amikor a miniszter a lap szerint Balaton-füreden, Csornán és Győrben tartózkodott, más for-rás szerint Budapesten vett részt, az ellenforrada-lom 1919. június 24-én elesett hőseinek emlékmű-vének avatásán. A január 25-én és 26-án megtartott 1920. évi nemzetgyűlési választásokon minden-esetre Bedegi Gábor ellenében a kereszténymezeti programmal induló dr. Zákány Gyula²⁵ lett a tapol-cai választókerület nemzetgyűlési képviselője 1922-ig. (Igaz Füreden és Arácson Bedegi szerzett több szavazatot.) Zákány Gyula január 15-én tar-totta választási beszédét a füredi községháza udva-rán. Ezt a kisgazda szimpatizánsok megpróbálták megzavarni.

Kiss János (középen) primás zenekarával az 1903. évi balatonfüredi fürdőszézonban a sétányon

Ország-Világ. 1920. február 15., 80. oldal:

„... Veszprémi Kiss Jancsi²⁶, a balatonfüredek kedvelt primása, a veszprémi Réh nevű úri család leányát vette el második feleségül, akitől később elvált, jelenleg egy Baker nevű francia márki leányát²⁷ bírja nőül, és mint magánzó Balaton-Almádin saját villájában él.”

Kis Ujság. 1920. február 25., 3. oldal:

„**A hálátlan fiú.** Balatonfüredről jelentik: Huber Lőrinc²⁸ kishidegkúti lakónak házassága alkalmával oda ajándékozták szülei mintegy 50.000 koronára tehető vagyonukat. A fiú ettől kezdve állandóan durván bánt szüleivel – miért is azok az átadott vagyont – vissza akarták tőle venni. A fiú és a szülei között emiatt összeszólközés támadt, mely odáig fajult, hogy Huber édesanyját és édesapját többször megverte. A balatonfüredi járásbíró a hálátlan fiút, ki szüleire merete emelni a kezét, becsületsértés vétsége címén 1000 korona pénzbüntetésre ítélte.”

Igazságügyi Közlöny. 1920. február 29., 128. oldal:

„A magyar igazságügyminiszter az 1912. VII. t.c. alapján önálló működési körrel ruházta fel: ... dr. Lányi Andor²⁹, a balatonfüredi járásbíróhoz ideiglenes szolgálattételre beosztott székelyudvarhelyi járásbírói és dr. Csesznák Elemér³⁰ soproni törvényszéki jegyzőt.”

Budapesti Közlöny. 1920. március 2., 8. oldal:

„**Holtnaknyilvánítás.** Pk. 97/1920. sz. A balatonfüredi járásbíró a 28000/1919. I. M. számú rendelet alapján a holtnaknyilvánítási eljárást Tobak Gáborné alsóörsi lakos kérelmére állítólag a háborúban eltűnt férje Tobak Gábor³¹ alsóörsi volt lakosra nézve megindítja. Ügygondnokul az eltűnt részére dr. Héjj Imre³² ügyvéd balatonfüredi lakos ügyvédet kirendeli.

Az eltűnt személyes adatai a következők: Tobak Gábor Alsóörsön 1881. évi április hó 3-án a még életben levő Tobak János és neje Varjas Eszter házasságából született, felesége Tóth Karolin, házasságukból gyermek nem született, utolsó állandó tartózkodási helye Alsóörs, földműves, ingatlan nincsen.

Nevezett 1915. évi március hó 15-ön vonult be Nagykanizsára a 20. honvéd gyalogezredhez mint honvéd, innen az orosz harctérre ment, hol tizedesi rendfokozatot nyert. Állítólag 1916. pünkösd napján az oroszok elleni ütközetben Dobroktánhoz tartozó major mellett elesett. Tábori postaszáma 102. volt.

A járásbíró a felhív mindenkit, hogy abban az esetben, ha az eltűnt életbenlétéről, tartózkodási helyéről, halálának vagy eltűnésének körülményeiről, vagy a holtnaknyilvánítás szempontjából fontos

egyéb körülményekről, így arról lenne tudomása, hogy az eltűnt a hirdetményben jelzett Időn túl még életben volt, ezt a hirdetménynek a bíróságnál törvényt kifüggesztésétől számított 60 napon belül a bíróságnak jelentse he. Ha ezen időpontig bejelentés nem érkeznék, a bíróság az egyébként kiderített tények alapján fog a holtnaknyilvánítás kérdésében határozni. Balatonfüred, 1920. február 12. A balatonfüredi járásbíró. 1717 I–I”

Budapesti Közlöny. 1920. március 12. 1. oldal:

„A lakásügyek miniszteri biztosa az 1.552/1920-M. E. számú rendelet 17. §-ában nyert felhatalmazás alapján engedélyt adott a balatonfüredi járás helyi lakásügyi hatóságainak, hogy a balatonfüredi járáshoz tartozó községekben helyiségeket és helyiségrészeket ... vegyenek igénybe.”

8 órai Ujság. 1920. március 13., 5. oldal:

„**Elfogták a gyermekgyilkos anyát.** Székesfehérvárról jelentik: Néhány nappal ezelőtt megírtuk, hogy a székesfehérvári rendőrség fogházban az egyik zárkában elhelyezett kályhában egy csecsemőhullát találtak. A rendőrség megállapította, hogy a gyilkosságot minden valószínűség szerint a zárkában pár nappal előbb letartóztatásban volt, de időközben elszállított Vencel Anna³³ tolonc nő követte el. Az azonnal megindított nyomozás eredményre vezetett, amennyiben a balatonfüredi csendőrség táviratban értesítette tegnap a székesfehérvári államrendőrséget, hogy a gyermekgyilkos anyát Balatonfüreden elfogták és Székesfehérvárra, szállítják. ahol átadják az államügyészségnek.”

Budapesti Közlöny. 1920. március 17., 6. oldal:

„**Idézés.** IH. 121/1920. sz. Balatonfüreden 1920. évi január hó 19. napján végrendelet hátrahagyása nélkül elhalt Major Józsefné Németh Julianna³⁴ balatonfüredi volt lakos hagyatéki ügyében érdekelt ifjú Major József³⁵ balatonfüredi illetőségű, jelenleg ismeretlen tartózkodású nagykorú örökös a hagyatéki ügyben Veszprémbe állami közjegyzői irodamba 1920. évi június hó 14. napján délelőtt 9 órakor tartandó tárgyalásra az 1894: XVI. t.-e. 54. §-a alapján megidézem.

Ha sem személyesen, sem meghatalmazott útján meg nem jelenne, gyámhatóságilag kirendelendő gondnokával fogom a tárgyalást megtartani, ki őt perreutasítás esetén is képviseli, ha képviseléről nem gondoskodik. Veszprém, 1920. március hó 8. Kenessey Kálmán³⁶, helyettes állami közjegyző. 2292 I–I”

Budapesti Közlöny. 1920. március 28., 6. oldal:

„**Holtnaknyilvánítás.** Pk. 178/1920. sz. A balatonfüredi járásbíró a felhív mindenkit, hogy ab-

ban az esetben, ha az alább megnevezett eltűnt, illetve elhaltnak állított, 1877. évi október hó 31. napján Tagyon községben néhai Czilli Ferenc és néhai Vase Rozália szülőktől származó és Tagyon községben utolsó rendes lakhellyel bírt és akinek felesége Szauszper Katalin, gyermeke József 13 éves, Margit 11 éves, Gyula 9 éves és Mária 7 éves és aki a 13/4. ágyúszred kötelékében szolgált mint tüzér Prsemyslben, majd a várnak eleste után orosz hadifogságba került 1919. május 18-án, utolsó levelét a vár körülfoglalása alkalmával írta s azóta eltűnt, a Vöröskereszt Egylet tudósító irodája által 105043/1917. és 107043/1918. sz. a. kelt értesítés szerint pedig 1916 május hó 3-án a mostari tábori kórházban tüdőgyulladás következtében meghalt Czilli József³⁷ életbenlétéről, tartózkodási helyéről, ... [lásd: korábbi hirdetemény] A hirdetemény a bíróság tábláján 1920. évi március hó 2. napján lett kifüggesztve. Balatonfüred, 1920. évi február hó 27. napján. A balatonfüredi járásbíró. 2514 I-I”
Budapesti Közlöny. 1920. március 31., 4. oldal:

„**Holtaknyilvánítás.** Pk. 211/1920. sz. A balatonfüredi járásbíró felhív mindenkit, hogy abban, az esetben, ha az alább megnevezett eltűnt, illetve elhaltnak állított; 1886. évi október hó 20. napján Répás községben Bolla Márk és néhai Horváth Erzsébet szülőktől származó és Balatonfüred községben utolsó rendes lakhellyel bírt és akinek; felesége Horváth Mária, gyermekei nincsenek, vagyontalan és aki a nagykanizsai 20. honvéd gyalogezred 46. menetzászlóalj 4. századában szolgált, mint vasúti mozgóőr, 1914. évben az orosz harctérre utazott és 1914. évi szeptember hó 8-án a Ravaruska melletti roham alkalmával eltűnt és azóta életjelt magáról nem adott, s aki a Vöröskereszt Egylet tudósító irodája által 1914. évi november 11. és 1915 január 6-án kelt értesítése szerint életbenlétéről vagy megsebesüléséről semmi tudósítás nem érkezett, Bolla István³⁸ életbenlétéről, [lásd: korábbi hirdetemény]A hirdetemény a bíróság tábláján 1920. évi március hó 13. napján lett kifüggesztve. Balatonfüred, 1920. március 1. A balatonfüredi járásbíró. 1740 I-I”

Budapesti Közlöny. 1920. április 16., 3. oldal:

Hirdetemény. 49677. C. I. 1920. szám. Budapest-keleti pályaudvar és Balatonfüred állomások között közlekedő betegszállító kocsiforgalomba helyezéséről.

Menetrendi és díjszabási határozmányok:

Folyó évi május 1-től kezdődőleg a Budapest-keleti pályaudvarról minden hétfőn, kedden, csütörtökön és szombaton d. e. 10 órakor induló 1112/a és az ugyanezen napokon Budapestre este 8 óra 40

perckor érkező 1111/a. számú vonattal Budapest és Balatonfüred állomások között egy-egy párnázott ülésessel bíró és külön kísérővel ellátott elsőosztályú betegszállító kocsit helyeztetik forgalomba.

Ez a kocsit elsősorban a Balatonfüreden gyógyulást kereső betegek oda- és visszautazására szolgál. A menetjegyek Budapest-keleti pályaudvar és Balatonfüred állomásokon elővételben is válthatók a vonat indulását megelőző napon. Elővételben való jegyváltásra csak azon utasok jogosítottak, akik valamely hatósági (tiszt) orvos, vagy a >>Balatonfüred gyógyfürdő és forrásvíz vállalat r.-t.<< budapesti központi igazgatóságának (Budapest, VIII., Népszínház- utca 22.), illetve a balatonfüredi szanatórium bizonyítványával igazolják, hogy Balatonfüredre való utazásuk ottani gyógykezelésük céljából szükséges.

Az említett vállalat központi igazgatósága, illetve a balatonfüredi szanatórium által kiállított bizonyítvány csak egy útra, míg a hatósági (tiszt) orvosi bizonyítvány az oda és vissza való utazásra kifejezetten jogosít.

A beteg egy kísérője részére a menetjegy elővételben csak az esetben szolgáltatható ki, ha az említett bizonyítványok a kísérő utazásának szükségességét igazolják

E betegszállító kocsihoz csak annyi menetjegy fog kiadni, mint ahány ülőhely rendelkezésre áll.

Az elővételben el nem adott menetjegyek a vonat közlekedésének napján különleges igazolvány nélkül is el fognak adni.

E betegszállító külön kocsiban utazó utasok a kereskedelemügyi m[agyar]. kir[ályi]. miniszter 40123/12. 1920. sz. jóváhagyása alapján az I. osztályú rendes személyvonati menetdíjon fölül folyó évi május hó 1-től kezdődőleg személyenként még 50 korona pótdíjat is tartoznak fizetni.

A külön kocsit az elől említett alakiságok betartása mellett kedvezményes vagy szabadjegyekkel ellátott utasok is igénybe vehetik, az 50 korona pótdíjat azonban ily utasoknak is meg kell fizetni.

A külön kocsiban érvénytelen jeggyel talált utasoktól a kétszeres menetdíj és a kétszeres pótdíj fog utánfizetés gyanánt beszedetni.

Amennyiben a külön kocsit a kiindulási állomásokon teljesen ki nem használtatnék, a rendelkezésre álló üres ülőhelyek közbeneső állomásokon felszálló utasok által is igénybevehetőek lesznek ugyan, ezen utasok is tartoznak azonban a menetdíjon felül az 50 korona pótdíjat teljes összegében megfizetni.

Budapest, 1920. április hó 14-én. A magyar királyi államvasutak igazgatósága *561 I-I”

Pesti Hírlap. 1920. április 18., 11. oldal:

„Margulit Ernő³⁹ gyógyszerész és Szlávi Annus⁴⁰ április 8-án Balatonfüreden házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)”

Uj Nemzedék. 1920. április 20., 7. oldal:

„(Balatonfüred gyógyfürdő.) Szanatóriuma, szállodái, szénsavas fürdője teljes üzemben. Igazgató főorvos dr. Schmidt Ferenc⁴¹. Szívbeteg, ideg- és vesebajosok páratlanul álló gyógyhelye. Üdülőknek ideális tartózkodás. Nyugalmas pihenés. Elsőrendű ellátás. Kényelmes utazás a közvetlen vonathoz csatolt külön kocsiiban. Beszálláshoz igazolványt és felvilágosítást nyújt a vállalat irodája, VIII. Népszínház-utca 22. Balatonfüredi gyógy- és természetes ásványvíz mindenütt kapható.”

Az Ujság. 1920. április 22., 3. oldal:

„– A Balatonon. Hosszú szünet után a Balatonon újra megindult a hajózás. Egyelőre naponta egyszer közlekedik a hajó Siófok és Balatonfüred közt.”

Néptanácsok Lapja. 1920. április 22., 17. oldal:

„Tanítók tanácsadója [rovat]. ... **Ligeti Izidor**⁴² Balatonfüred. Fizetésrendezése ügyében felterjesztett kérvénye még nem érkezett ide. Szíveskedjék velünk közölni, hogy Zala vármegye kir[ályi]. tanfelügyelősége milyen szám alatt tett ezirányú felterjesztést?”

Budapesti Közlöny. 1920. április 27., 1. oldal:

„Balatonfüred gyógyfürdő-és forrásvízvállalat r.-t. igazgatósága folyó évi április hó 1-től december 31-ig a következő kedvezményeket nyújtja:

a) Havonta 4 beteg részére 2 szoba ingyenes használata. A betegek a szobák díjmentes használatán kívül díjmentesen élvezik a fűtés, világítás, kiszolgálás, orvosi kezelés, Zander, orvosi laboratórium, szénsavas fürdők, gyógyfürdők és uszoda használatát.

b) Havonta 4 beteg részére 2 szoba 50 %-os kedvezménnyel. Ugyancsak 50% kedvezményt a fűtés, világítás, kiszolgálás, orvosi kezelés, Zander, orvosi laboratórium, szénsavas fürdők, gyógyfürdők és uszoda használatánál.

c) Havonta 4 beteg részére 2 szoba 25%-os kedvezménnyel. A fűtés, világítás, kiszolgálás, orvosi kezelés, Zander, orvosi laboratórium, szénsavas gyógyfürdők és uszoda használatánál 50 %-os kedvezmény.

Mindhárom kedvezményt igénybevehető betegek a zene- és gyógydíj fizetés alól is mentesítve vannak.

... A balatonfüredi, valamint a hévízi kedvezmények felett a m[agyar]. kir[ályi]. népjóléti és munkaügyi minisztérium rendelkezik, miért is az orvosi bizonyítvánnyal kellően felszerelt kérvények e minisztérium fürdőügyi szakosztályához nyújtandók be.

Úgy a köztisztviselők, mint azok feleségei és gyermekei személyazonosságukat a félárú vasúti jegy váltására jogosító igazolvánnyal, államvasúti arcképes bérletjeggyel avagy szabadjeggyel igazolhatják.

Budapest, 1920. évi április hó 20-án. M[agyar]. kir[ályi]. népjóléti és munkaügyi miniszter”

Pesti Hírlap. 1920. április 27., 2. oldal:

Friedrich István⁴³, Ereky Károly⁴⁴, Weisz Konrád⁴⁵ és Zákány Gyula nemzetgyűlési képviselők vasárnap Tapolcán, Balatonfüreden és Tihanyban részt vettek a keresztény nemzeti egyesülés ellenzéki pártjának népgyűlésen. A képviselők mindhárom kelyen nagy közönség előtt fejtették ki az ellenzéki párt programját.”

Igazságügyi Közlöny. 1920. április 30., 310. oldal:

„A m[agyar]. kir[ályi]. igazságügyminiszternek 4.878/1920. I. M. számú rendelete

Veszprémben második kir. közjegyzői állás rendszeresítése tárgyában.

Az 1874. XXXV. t.-c. 5. §-ában nyert felhatalmazás alapján az 1874. évi december hó 17-én 4.164. szám alatt (R. T. 182. szám) kiadott igazságügyminiszteri rendelet módosításával a veszprémi, a balatonfüredi és az enyingi kir. járásbíróóságok területére Veszprém székhellyel második kir. közjegyzői állást rendszeresítetek, amely a szombathelyi közjegyzői kamarához fog tartozni.

A jelen rendelet 1920. évi június hó 1-én lép hatályba.

Kelt Budapesten, 1920. évi április hó 16-án.”

Friss Ujság. 1920. május 1., 2. oldal:

„**Friedrichék a kiscgazdák ellen.** Miután felkiáltásuk kudarccal járt, Friedrichék most már csökönyösen tagadják, hogy egyáltalán kísérletet is tettek a kiscgazdákkal való >>csatlakozásra<<. Friedrich István ma Balatonfüredről táviratot küldött, melyben kijelenti, hogy a hír >>nem felel meg a valóságnak<<. Csakugyan tény az, hogy Friedrich maga nem vett részt a kísérletben, hisz ő nincs Budapesten. ...”

Esztergom és vidéke. 1920. május 6., 2. oldal:

„... Balatonfüreden ápr[ilis]. 1-től dec[ember]. 31-ig havonként 4 beteg részére 2 szoba áll rendelkezésre ingyen fürdővel és gyógykezeléssel, továbbá havonként 4 beteg részére 50 és 4 beteg részére 25 százalékos kedvezmény...”

Rendeleti Közlöny a Magyar Királyi Honvédség számára – Személyes Ügyek. 1920. május 8., 999., 1004., 1009. oldal:

„Magyar királyi honvédelmi ministeri <sic!> rendeletek: A világháború folyamán az ellenség

előtt tanusított vitéz magatartásuk elismeréséül az eddig még Rendeleti Közlönyben közzé nem tett kitüntetések adományoztattak: ... a 2. osztályú ezüst vitézségi érem: ... Karácsonyi Imre⁴⁶ (1895., 1916. – Balatonfüred), népfölkelő tizedesnek, a 20. honvéd gyalogezredben, ...”

Egyetértés. 1920. május 9., 2. oldal:

„... Friedrich István gyógykezelése miatt csak a jövő hét végén érkezik meg Balatonfüredről. Pártja éppen erre való tekintettel a hirdetett rendkívüli közgyűlés idejét bizonytalan időre elhalasztotta. ...”

Az Ujság. 1920. május 16., 2. oldal:

„– **Lóczy Lajos⁴⁷ meghalt.** Lóczy Lajos dr. egyetemi tanár, a világszerte ösmert, híres geográfus, utazó és geológus, a m[agyar]. kir[ályi]. Földtani Intézet igazgatója, e hó 13-án balatonfüredi nyaralójában 71 éves korában váratlanul elhunyt. Múlt héten még részt vett, az Akadémia ülésén, a mely őt tiszteletbeli tagjául választotta és megjelent, a Földtani Társulat közgyűlésén is, a mely melegen ünnepelte. Hétfőn utazott családjával együtt Balatonfüredre és ott érte utol a halál. Temetése e hó 15-én. szombaton délután 6 órakor lesz a Balatonfüred mellett levő csopaki villájából, a hová leutazik a Földtani Intézet, a magyar tudományegyetem s különböző testületek küldöttsége. Halálát felesége, szül. Marzsó Katalin⁴⁸ és fia, ifj. Lóczy Lajos⁴⁹ egyetemi magántanár gyászolja,

Nemzeti Ujság. 1920. május 19., 3. oldal:

„Lóczy Lajost, a világhírű geológust és geográfust szombaton délután temettek el balatonarácsi⁵⁰ villájából a tudományos világ részvételével. A temetésen a közoktatásügyi minisztert Tóth Lajos⁵¹ helyettes államtitkár, a földművelésügyi minisztériumot dr. Magyary Elek⁵² miniszteri tanácsos, a Nemzeti Múzeumot dr. Sebestyén Gyula⁵³, a budapesti egyetemet dr. Papp Károly⁵⁴ egyetemi tanár képviselte. Megjelent a földtani intézet részéről dr. Szontágh Tamás⁵⁵, dr. Pálffy Mór⁵⁶ és Marzsó Lajos⁵⁷ főtitkár, a külügyminisztérium részéről Cholnoky Jenő⁵⁸ egyetemi tanár, a Területvédő Liga képviselőjében Okolicsányi László⁵⁹ alelnök. A temetési szertartást az arácsi villában a balatonfüredi plébános⁶⁰ végezte. A nyitott sírnál a tudományegyetem nevében Papp Károly, az elhunyt tanítványainak nevében Cholnoky Jenő búcsúztatta el a világhírű tudóst.”

Budapesti Közlöny. 1920. május 19., 4. oldal:

„**Holtnak nyilvánítás.** Pk. 254/2. 1920. szám. A balatoni füredi kir[ályi]. járásbírósa Kővágó Pál⁶¹ tihanyi volt lakos halála tényének hírét megállapítá-

sa iránt folyamatba tett ügyben felhív mindenkit, [lásd: korábbi hirdetemény] ... Az állítólag elhalt személyi adatai és az elhalálozás körülményei a következők: Kővágó Pál született Tihanyban, Zala vármegyében 1882. évi december hó 6-án, atyja Kővágó Péter, anyja Botka Terézia, felesége Horváth Regina, gyermeke jelenleg nincsen, mert a házasságból született két gyermeke meghalt, foglalkozása földműves, utolsó lakhelye Tihany, vagyona nincsen.

A háború kitörésekor 1914. évi augusztus hó 1-én vonult be katonai szolgálatra a cs[ászári]. és kir[ályi]. nagykanizsai 48. gyalogezredhez, s ennek kötelékében ment az orosz harctérre, utolsó katonai rendfokozata tizedes, tábori postaszáma eleinte 50, később 361. száma volt, utolsó tábori lapját 1916. évi augusztus 7-én írta. Az ezredparancsnokságnak 1916. évi december hó 21-én költ értesítése szerint nevezett 1916. évi augusztus hó 9-én Horodyszeze [Gorodisce?] mellett (Galícia, tarnopoli járás) lefolyt ütközet alkalmával eltűnt. A központi közös tudósító iroda 1917. évi október havában kelt értesítése szerint nevezett orosz fogságban meghalt, ugyanerről értesítette Kővágó Pálnét Mikolczi Sándor⁶² orosz fogságban lévő egészségügyi altiszt arról, hogy Kővágó Pál 1917. évi február hó 6-án halt meg az orosz fogságban.

Ez a hirdetemény a bíróságnál 1920. évi április hó 9-én lett kifüggesztve. Balatonfüred, 1920. évi március hó 31-én. A balatonfüredi kir[ályi]. járásbírósa. 4464 1–1

Budapesti Hirlap. 1920. május 21., 3. oldal:

(**Lóczy Lajos emlékezete.**) A Magyar Földrajzi Társaság ma tartott közgyűlését Lóczy Lajos emlékének szentelte. Cholnoky Jenő az elnöki székből a tudós szakavatottságával, a jóbarát meleg érzésével és a poéta zengő nyelvén áldozott a magyar földrajzi tudomány elhunyt nagy mestere emlékének. Szobrot fogunk állítani neki – mondotta Cholnoky – s a szobor ott fog állni a balatonfüredi nagy sétányon. Kisfaludy⁶³ szobrával harmonikus elhelyezésben, hogy ott legyen a Balaton nagy költője mellett nagy tudósának az emléke is. Lóczy nagy érdemeinek méltatása során fölemlítette Cholnoky, hogy Lóczy volt az, a kinek a nevével az első, tisztán tudományos, a külföld rágalmakkal és hazugságokkal félrevezetett közvéleményének a fölvilágosítására szánt munka megjelent. Nagy érdeme volt Lóczynak abban, hogy a magyar földrajzi tudomány zászlóvivői, élükön Teleki Pál⁶⁴ gróf külügyminiszterrel, hazánk mostani sorsdöntő pillanataiban a békekonferencián érdemes eredményeket vívtak ki, amelyeket azonban csak később fogunk megtudni.

A fenti szobor felállításából nem lett semmi.

Budapesti Közlöny. 1920. május 22., 4. oldal:

Holtnaknyilvánítás. Pk. 399/1920. sz. A balatonfüredi kir[ályi]. járásbíróóság Osváth Károly⁶⁵ felsődörgicsei volt lakos holtánnyilvánítási ügyében felhív mindenkit, [lásd: korábbi hirdetmény]

Az eltűnt személyi adatai és az eltűnés körülményei a következők: Osváth Károly Akali községben 1877. évben Osváth Lídiától házasságon kívül született, felesége Rigó Ágnes, kitől egy 14 éves leánygyermek született, földműves, napszámos volt, sem ingó, sem ingatlan vagyona nincsen, utolsó állandó lakhelye Felsődörgicse községben volt. Nevezett 1914. évi július hó 31-én katonai szolgálatra bevonult a nagykanizsai m[agyar]. kir[ályi]. 20. honvédszolgálatához, hol a 6., majd a 7. században harcolt az oroszok ellen. Utolsó levelét 1915. évi január hó 20-án írta. Tábori posta száma 158. volt. A vett értesülések szerint Osváth Károly 1915. évi január vagy február hó végén egy két napig tartó heves ütözkötésben a Kárpátokban megsebesült s azóta életjelt magáról nem adott.

A hirdetmény a bíróság tábláján 1920. évi május hó 12-én lett kifüggesztve. Balatonfüred, 1920. évi május hó 10-én. A balatonfüredi kir. járásbíróóság. 4412 I – I”

Molnárok Lapja. 1920. május 22., 200. oldal:

„**Malomépitkezések a Balaton mentén.** Nagy Pál⁶⁶ földbirtokos Balatonbogláron kilenczjáratú teljesen új, automatikus rendszerű, félmagasörlésű búza- és rozsörlemalmot építtetett. A malom teljesítőképessége napi 2 ½ waggon, meghajtó erejét villamosáram szolgáltatja. Kubicsek Lajos⁶⁷ balatonfüredi villamosüzemű malmát teljesen átépítette, újonnan berendezte teljes magasörlésű rendszerre, napi egy waggon teljesítőképességre. Ezen malmok tervezését, építését és szerelését: Pernyéz D.⁶⁸ és Társa Budapest, V., Honvéd-utca 18. malomépitő czég végezte.”

Nemzeti Ujság. 1920. május 22., 2. oldal:

„**Kinevezték a balatoni kormánybiztost. Spur István⁶⁹ terveit a fürdőélet felvirágoztatására.** ... A kormánybiztos a jövő hét elején utazik le a Balatonra s székhelye Balatonfüreden vagy Földváron lesz.”

Budapesti Közlöny. 1920. május 26., 7. oldal:

„**Holtnaknyilvánítás.** Pk. 1466/1920. szám. A veszprémi kir[ályi]. járásbíróóság a 28000/1919. I. M. sz. rendelet alapján i halál tényének bírói megállapítása iránti eljárást Kacziáner Jánosné sz[ületett]. Maticza Julianna veszprémi lakos kérelmére az állítólag a háborúban meghalt Kacziáner János⁷⁰ tótvázsonyi volt lakosra nézve

megindította, kinek részére ügygondnokul dr. Sándor Kázmér veszprémi ügyvédet rendelte ki.

Kacziáner János, ki néhai Kacziáner Anna volt balatonfüredi lakos anyától született Balatonfüreden 1883. december 29-én, tótvázsonyi lakos, uradalmi kocsis, feleségével szül. Maticza Julianna volt tótvázsonyi, jelenleg veszprémi lakossal Nemesgulácson 1908. február 5-én kötött házasságot, ingó- ingatlan vagyonnal nem bír, egy 10 éves Teréz nevű leánygyermeknek atyja, s kinek tábori postaszáma ismeretlen, a mozgósítás után 1914. augusztus 2-án vonult be mint utászkatona a Komáromban állomásozott volt cs[ászári]. és kir[ályi]. 5. sz. utászsászlóaljhoz, mellyel egy hét múlva az orosz harctérre ment, hol 1915. szeptember havában beteg lett, az 1915. évi szeptember 20-án a Potharain (Galícia) községben volt katonai kórházban állítólag meghalt.

A járásbíróóság felhív mindenkit, hogy [lásd: korábbi hirdetmény]

Veszprém, 1920. április 23. A veszprémi kir[ályi]. járásbíróóság. 4447 I – I”

Magyarország. 1920. május 30., 2. oldal:

„**Hova megyünk nyaralni az idén? Kétszáz üdülőhelyből harminc maradt meg.** ... A balatonvidéki fürdőhelyeken kívül – melyek közül egyedül Hévíz és Balatonfüred a tulajdonképpeni gyógyhelyek – egyedüli komoly jelentőségű gyógyfürdőink Párád és Tarcsa. Hévíz a csúszos bajok gyógyításával tud felmutatni nagy eredményeket, a télen-nyáron nyitva álló Balatonfüredet a szívbajban és vérkeringési zavarokban szenvedők keresik fel, Párád a gyomorba-josoké, Tarcsa a női betegeké. ...”

Világ. 1920. május 30., 4. oldal:

„**Menetrendi változás a balatonvidéki vasúton.** A MÁV. igazgatóságától kapott értesítés szerint június 1-től kezdve Budapest – Tapolca között az eddigi egy vonatpár helyett két vonatpárt állítanak be, amelyek vasárnap kivételével naponta közlekednek. Az egyik Budapest Keleti-pályaudvarról reggel 6 óra 30 perckor indul, Balatonfüredre délután 12 óra 21 perckor, Tapolcára délután 2 óra 50 perckor érkezik. A másik vonat Budapest Keleti-pályaudvarról délután 2 óra 15 perckor indul, Balatonfüredre este 7 óra 49 perckor, Tapolcára este 8 órakor érkezik. Ellenirányban az egyik vonat Tapolcáról reggel 2 óra 45 perckor, Balatonfüredről reggel 4 óra 38 perckor indul, Budapest Keletipályaudvarra délelőtt 10 órakor érkezik. A második Tapolcáról délben 12 órakor, Balatonfüredről délután 2 óra 14 perckor indul, Budapest Keleti-pályaudvarra este 8 óra 10 perckor érkezik.

A Tapolcáról Budapestre délelőtt 10 órakor érkező vonat első ízben csak június 2-án fog közlekedni. A jelenlegi vonatpár május 31-én megszűnik.

Budapesti Közlöny. 1920. június 3., 1. oldal:

„... A Balatonfüredi Gyógyfürdő és Forrásvíz Vállalat r.-t. közbenjárására folyó évi június 1-től szeptember 15-ig terjedő időre:

a) *Stefánia főhercegnő szálloda bérlője 1 szobát díjmentesen, 2 szobát 50%-os kedvezménnyel,*

b) *Eszterházy szálloda bérlője 4 szobát 50% kedvezménnyel és négy köztisztviselő részére 50% kedvezményes ellátást,*

c) *Terézia udvar tulajdonosa 1 szobát 50% kedvezménnyel, 1 szobát 25% kedvezménnyel,*

d) *Balaton vendéglő bérlője négy köztisztviselő részére díjmentes ellátást, négy köztisztviselő részére 50% kedvezményes ellátást és négy köztisztviselő részére 25% kedvezményes ellátást,*

e) *Quisisana penzió bérlője 1 szobát 50% kedvezménnyel és két köztisztviselő részére 50% kedvezményes ellátást [biztosít].*

Pesti Hírlap. 1920. június 4., 4. oldal:

„**(Angolok a Balatonon).** A Budapesten és katonai missziók vezető emberei Gordon⁷¹ délviasúti igazgató kezdeményezésére megtekintették a Balaton idegenforgalmi és kulturális szempontból legfontosabb helyeit. A kirándulók Mister Hohler⁷² angol főmegbízott és Gorton tábornok⁷³ vezetésével szerdán reggel indultak el különvonaton Balatonföldvárra, ahonnan hajón Balatonfüredre, majd Siófokra mentek. Mind a három helyen megtekintették a fürdőberendezéseket és Balatonfüredem különösen a szanatóriumot A legnagyobb meglepéssel a kultúrnisós fürdőberendezéseket és nem győzték eleget dicsérni a balatoni fürdő nagyszerűségét. Siófokon az utat színielőadás, majd ezt táncmulatság fejezte be, a vacsora alkalmával azonban az angolok kifejezett kívánságára beszédek nem mondtak. A kiránduló társaság tagjai ma két csoportban visszatértek a fővárosba.”

Pesti Hírlap. 1920. június 8., 4. oldal:

„**(A fürdőhelyek élmezése)** ügyében értekezlet volt a közélmezési minisztériumban Temple Rezső⁷⁴ államtitkár elnöklésével. Az értekezleten elhatározták, hogy azoknak a fürdőknek, amelyek a köztisztviselők részére kedvezményeket ajánlottak fel, a felajánlás arányában lisztet és cukrot adnak. Egyelőre Balatonfüred, Siófok, Földvár, Gizellatelep, Hévíz, Párád, Torosa, Fonyód és Savanyúkút részesül ebben az ellátmányban.”

Nyírvidék. 1920. június 11., 2. oldal:

„– **Halálozás.** Részvétellel értesültünk, hogy dr. Flegmann Jenő⁷⁵ ügyvéd 64 éves korában Balaton-

füreden hirtelen elhunyt. Nemrégiben szívbjaj támadta meg s az orvosok tanácsára a magyar tenger mellett keresett gyógyulást. Halála családja körében érte. ...”

Az Ujság. 1920. június 11., 2. oldal:

„... Azt tartja a közmondás: mindenütt jó, de legjobb otthon. Miért tegye ki magát az ember a külföldi utazás kellemetlenségeinek, a folytonos vizsgálatoknak, a valutáris veszteségeknek, a sok egyéb gyötremnek, a miket ma el kell szenvednie mindenkinek, a ki Szobon túl utazik. Minek ez, a mikor itt van a Balaton. A legmagyarabb tenger, tündérmesék csodás tava, a ragyogó, tündöklő szép Balaton. Es megvan az a jó tulajdonsága is. hogy minden bajt gyógyít; – legalább azt mondják a rajongói, a kik pedig sokan vannak. Az ember a Déli vasúton felül a vonatra, s mint préselt hering száll ki belőle valamelyik balatonmenti állomáson, bemegy a faluba, 5000–6000 koronáért már egy szoba-konyhas lakást is kap, s ha sok felesleges fehérneműje meg ruhája van, még háztartást is vezethet. Vagy penzióba száll. Budapestről délelőtt 6.20-kor és 7.35-kor elindul, Siófokon van délelőtt 10.36-kor vagy 11.48-kor, onnét hajón átviszik Balatonfüredre, a hová különben vonaton is utazhat, ha a keleti pályaudvarról délelőtt 6.30-kor vagy délután 2.15-kor elindul. Balatonfüred és Siófok tudvalevően a két legkultiváltabb hely, azért csak e két gyógyfürdőről írunk. Füreden a szanatóriumban 280–300 korona a napi ellátás ára; Siófokon például a Mária-penzióban, a mely egyike a legjobboknak, 200–250 korona. Szóval, ez sem olcsó mulatság, s szintén csak gazdag embereknek való. ...”

Budapesti Közlöny. 1920. június 12., 5. oldal:

„**Holtnaknyilvánítás.** Pk. 2470/1920. szám. A pécsi kir[ályi]. járásbíróság közhírré teszi, hogy Grosz Gáspár Gézáné Rónai Sarolta pécsi lakos részéről a fennálló holtnaknyilvánítási rendelet alapján előterjesztett kérelem folytán az állítólag eltűnt Grosz Gáspár (Géza)⁷⁶ volt pécsi lakos holtnaknyilvánítása iránt az eljárási a mai napon megindította.

Életrajzi adatai a következők: Grosz Gáspár, ki a 2. a. hatósági bizonyítványban szereplő Grosz Gézával azonos, volt pécsi lakos, kereskedő, 1881. április 29-én Pécsen született mint Grosz Lipót és neje Spitzer Mari törvényes gyermeke, utolsó lakhelye Pécs, ingatlan vagyona nem volt, a Pécs, Deák-utca 2, szám alatt Grosz Géza név alatt törvényszéki bejegyzett cég rőfös üzlet főnöke volt, 1915. március 15-én a pécsi 19. honvéd gyalogezred 4. zászlóalj 14. századához vonult be, és itt

szolgált mint rendfokozat nélküli honvéd közlegény, innen csapattestével Munkácsra került, onnan pedig u[gyan]. e[zen]. év május utolsó harmadában ment el az orosz harctérre. Fenyves József⁷⁷ előbb karacsi, utóbb balatonfüredi tanítónak értesítése szerint 1915. május 26-án a csatában hősi halált halt. Ugyancsak a magyar Vöröskereszt Egyletnek közlése szerint (és az ott hivatkozott 376. számú veszteségi lajstrom szerint is) nevezett hősi halált halt.

Az eltűnt részére ügygondnokul dr. Szuly Jenő⁷⁸ ügyvéd pécsi lakost kirendelte.

Felhívja a bíróság [lásd: korábbi hirdetés] Pécs, 1920. május 10. A pécsi kir[ályi]. járásbíróság. 5436 I–I”

Budapesti Közlöny. 1920. június 13., 5–6. oldal:

„**Holtnak nyilvánítás.** Pk. 104/1920. A balatonfüredi kir[ályi]. járásbíróság felhív mindenkit, hogy abban az esetben, ha az alább megnevezett eltűntnek állított, 1885. évi május hó 3-án Szentjakabfa községben Kuglics János és Csilli Erzsébet házasságából született és Szentjakabfa községben utolsó lakhellyel bírt és akinek felesége Peringer Erzsébet, gyermekei Kuglics Terézia, Erzsébet és János, s ingatlan vagyona Szentjakabfán van és aki a cs[ászári]. és kir[ályi]. 48. gyalogezredhez Nagykanizsára 1914. július 28-án bevonult. 1914. évi augusztus hó elején a szerb harctérre utazott és Szarajevóból 1914. évi szeptember hó 7-én írt utójára és 1914. évi október 6-ika körüli ütközetekben eltűnt Kuglics János⁷⁹ életbenlétéről [lásd: korábbi hirdetés]

A hirdetés a bíróság tábláján 1920. évi február hó 16. napján lett kifüggesztve. Balatonfüred, 1920. évi február hó 12-én. A balatonfüredi kir[ályi]. járásbíróság. 5193 I–I”

Kecskeméti Közlöny. 1920. június 15., 3. oldal:

„**Hogyan mehetünk nyaralni?** A közéleti miniszter rendeletben utasította a balatonfüredi, ... [stb] fürdőigazgatóságokat, hogy nyaralásra csak azokat a fürdővendégeket vehetik fel, akik liszt- és cukorszükségletüket, illetve ha ezt nem tudják beszerezni, liszt- és cukorjegyeiket magukkal viszik. ... A különféle jegyek a háborús évek alatt úgy látszik annyira hozzánk nőttek, hogy még a boldog fürdőzők sem nélkülözhetik.”

Budapesti Közlöny. 1920. június 15., 12. oldal:

„**Holtnak nyilvánítás.** Pk. 411/1920. szám. A balatonfüredi kir[ályi]. járásbíróság Strenner Imre⁸⁰ volt csopaki lakos holtnak nyilvánítási ügyében felhív mindenkit, [lásd: korábbi hirdetés] ...

Az eltűnt személyi adatai és az eltűnés körülményei a következők: Strenner Imre született 1880.

évben Csopakon, Strenner Ferenc és Léber Erzsébet házasságából; felesége Kovács Julianna, gyermeke Strenner Alojzia, balatonkövesdi lakos, foglalkozása földműves, illetőségi és utolsó lakhelye, valamint ingatlan vagyonának fekvési helye Csopak. Nevezett 1914. évi augusztus hó 1-én a nagykanizsai m[agyar]. kir[ályi]. 20. honvéd gyalogezredhez vonult be katonai szolgálatra és 1914. augusztus 30-án az északi harctérre utazott, hol a 12. században szolgált. Legutolsó táborigazgatója 1914. évi október 29-én írta. Táborigazgatója 102. volt. Ezen időtől kezdve nevezett semmi életjelt sem adott magáról.

A hirdetés a bíróság tábláján 1920. évi május hó 27-én lett kifüggesztve. Balatonfüred, 1920. május 22. A balatonfüredi kir[ályi]. járásbíróság. 5393 I–I”

Budapesti Közlöny. 1920. június 16., 3. oldal:

„**Hirdetés.** 1920. El. XV. A. 46. szám. Közönl. teszem, hogy az igazságügyminiszter úr folyó évi április hó 16-ról 4878/1920. I. M. IX. szám alatt kelt rendelete szerint a folyó évi június hó 1-én kezdődő hatállyal az 1874: XXXV. t.-o. 5. §-ában nyert felhatalmazás alapján az 1874. évi december hó 17-én 4164. szám alatt kiadott igazságügyminiszteri rendelet módosításával a veszprémi, a balatonfüredi és az enyingi kir[ályi]. járásbíróságok területére Veszprém székhellyel rendszeresített második kir[ályi]. közjegyzői állásra a folyó hó 1-én 7192/1920. I. M. E. szám alatt kelt rendelettel kinevezett Kenessey Kálmán veszprémi kir[ályi]. közjegyző névaláírását és hivatali pecsétjét az 1874. évi XXXV. t.-o. 14. §-a, alapján a mai napon hitelesítettem s hogy a nevezett kir[ályi]. közjegyző hivatalos működését ugyancsak a mai napon megkezdette. Veszprém, 1920. évi június hó 11-én. Juraszék János⁸¹, kir[ályi]. törvényszéki elnök. 930 I–I”

Budapesti Hírlap. 1920. június 24., 3. oldal:

„**(Anna-bál.)** Az áldott nyugalmú, gond nélkül való békeévtizedek kedves nyári szeszáción, a balatonfüredi Anna-bálok hosszú ideje már csak a melankolikus visszaemlékezés kódében élnek. A selyem bál topánkák, finom fehér holmik a szekrények mélyén várták, mikor jön el újra az ő idejük, a polkák, mazurok és valcerok helyett más, halálos, véres táncokat járattunk velünk szomorú sorsunk. De gyakran emlékeztünk vissza a füredi ragyogó nyári estékre, az Anna-bálokra, melyeken a táncoló párok között ott volt az ország előkelőségének színe-java, és csak az nem táncolt hajnalig, a ki már járni sem tudott, öt esztendő szünet után ismét meg-

nyílnak a füredi nagy táncterem ajtói. Mint értesülünk, az idén július 31-én ismét rendeznek. Annabálat Balatonfüreden.⁸² A táncok újak azóta, de talán a régi kedves, előkelő társaságot, a vidáman kacagó új hölgyeket sikerül viszontlátni.”

Az Ujság. 1920. június 27., 2. oldal.

„**Utazás Balaton körül. – Kiküldött tudósítónktól – (II. Balatonfüredtől – Hévízgyógyfürdőig.)**

A balatoni vonatok első és második osztályain egész kényelmesen utazhat az ember, ez egyik legkésztelenebb jele annak, hogy a magyar tengeri iránt valahogy megcsappant az érdeklődés. Csaknem teljesen üres Balatonfüred is, a mely pedig nem annyira üdülőhely, mint inkább nélkülözhetetlen gyógyítója nagyon sok súlyos betegségnek. Vasárnap délután a füredi állomáson harmincheten szálltak ki a pesti vonatból. A hajóforgalom is minimális. Az egész Balatonon egy személyszállító gőzös közlekedik, a >>Jókai<<, ez is csak Siófok, Almádi és Füred között. A hajózási részvénytársaság azonban még erre is alaposan ráfizet és inkább csak kötelességből járhatja. Egyetlen úton több mint ezer koronába! kerül a szén, a hajójegyekből pedig, daczára annak, hogy most már 30 koronáért vesztegetik, alig térül meg, valami, mert van rá eset, hogy az egész utazóközönség hárem személyből áll.

Balatonfüreden a gyógyfürdő szanatóriumában és két szállójában összesen háromszázharmincz szoba van. Ezek nagy része télen is el van foglalva, most pedig csak elvéte lehet üres szobát kapni. Egyéb-ként azonban egész Füreden siralmas a helyzet. A falu nyolcz szállója és több mini 180 nyaralója nagyrészen üresen áll és a tulajdonosok panaszkodnak, hogy a lefoglalt lakások bérlői sem jelentkeznek. A fürediek ezt a sok mendemondának tulajdonítják és könyörögnek, hogy czáfoljuk meg. a fővárosban keringő rémhíreket, mert nyugalom és példás rend van azt egész környéken. A panaszkodóknak eszük ágában sincs, hogy a részvétlenség okát a lakások hallatlan drágaságában keressék. Tagadják, hogy 30–40.000 koronás árak volnának és azt mondják, hogy a, legmagasabb ár, a mit egy tízszobás villáért három hónapra kérnek, 15.000 korona, a mi, ha négyöt család közösen veszi ki, tényleg nem olyan borzasztó sok. Csakhogy ezzel szemben alkalmunk volt olyan bérlőkkel is beszélni, a kik egyetlen lakrészért 14–16 ezer koronát fizetett ki a jó füredi gazdának. A szállodákban általában egyformák az árak. Kiszolgálással együtt 70–80 koronáért már kétágyas szobát is lehet kapni, meglehetősen hiányos felszereléssel, a mi kommün hallatlan rablógazdálkodásának tulajdonítható. A reggeli átlag 16–20 korona,

igaz, hogy ezért kitűnő tejeskávét, vaját és kalácsot lehet kapni, egy közepes ebéd 60–70 korona, uzsonna 30 korona, vacsora, természetesen bor nélkül, szintén 60 korona. Az elmarad-hatatlan borralalókkal együtt ez körülbelül napi 300 korona költséget jelent, úgy, hogy egy takarékos ember havi kilenczezer koronából egész jól kijöhet. Füredén erre azt mondják, hogy nem is olyan drága mulatság. A szanatóriumban és a két fürdő-szállóban persze sokkal olcsóbb az élet, 136 koronáért napi penziót lehet kapni és a legnagyobb kényelem, tisztaság és udvariasság veszi körül az embert.

Élelmezés dolgában tűrhető a helyzet. Egy kis áldozatkészséggel mindent lehet kapni a falusiaktól, a ki pedig vendéglőben étkezik, mint említettük, körülbelül a pesti elsőrendű helyek áraival találkozik. A faluban egy liter tej 10–12 korona és nagy bőségben van. Vaj és szárnyas szintén, az utóbbiakért azonban a. legváltozatosabb árakat kéri. A legsajátságosabb, hogy a balatoni hal mint delikátesz szerepel a balatonfüredi étlapokon és csak a legnagyobb áldozatkészséggel lehet hozzájutni.

Alkalmunk volt a füredi gyógyfürdő igazgatójával, Sturza Károllyal⁸³ beszélgetni, ki kijelentette, hogy a faluban tapasztalható közönség hiánya gyógyfürdőt alig érinti, mert a szanatórium még a legrosszabb szezomban, sőt télen is tele van. Füred nem üdülőhely, hanem elsősorban gyógyhely, melyet a legsúlyosabb betegek keresnek fel és ezek minden szórakozásnál és lármás mulatságnál jobban örvendenek a nyugalomnak.

Felkerestük Schmidt László dr.⁸⁴ fürdőfőorvost is, a ki több kiváló orvos segítségével a fürdő betegeit kezeli. Örömmel mondta el, hogy a fürdő ma már az egész magyar orvosi kar bizalmát megnyerte és így egyre nagyobb látogatottságnak örvend. Véleménye szerint, habár a telepen kívül alig van még vendég Füreden, a szezomban mégis jönnek ígérkeznek, mert egyre-másra érkeznek az- előjegyzések.

Örvendetes jelenség, hogy magyar közönség elitje is kezdi észrevenni a Balatont. Füreden és a többi helyeken is egyre nagyobb számmal tűnnek fel az arisztokrácia és a magyar közélet legelőkelőbb reprezentánsai. Füreden tartózkodnak ez idő szerint többek között Károlyi Imre⁸⁵ gróf, Csekonics Pál⁸⁶ gróf, Ottlik Iván⁸⁷, Széchenyi Géza⁸⁸ gróf püspök, a napokban fognak megérkezni Andrássy Gyula⁸⁹ gróf és Batthyány Lajos⁹⁰ gróf.

A Füred és Balatonalmádi közti szakaszon, melyét méltán neveznek magyar Rivierának, szintén meglehetősen kevés a közönség. ...

Kass Endre⁹¹”

Jegyzetek:

1. vitéz nagybányai Horthy Miklós (Kenderes, 1868. június 18. – Estoril [Portugália], 1957. február 9.) tenger-nagy, kormányzó. A jelenleg rendelkezésre álló adatok szerint 1892-ben járt először Balatonfüreden.
2. Korvin [Klein] Ottó banktisztviselő, politikus (Nagybocskó, 1894. március 24. – Budapest, 1919. december 29.) A Tanácsköztársaság alatt a Belügyi Népbiztosság Politikai Osztályának vezetői tisztségében ő szervezte meg a tanácsállam védelmi és megtorló apparátusát. A bukás után halálra ítélték és kivégezték.
3. dr. László [1891-ig Löwy] Jenő (Szatmárnémeti, 1878. március 5. – Budapest, 1919. december 29.) ügyvéd, politikus, a Tanácsköztársaság alatt a Budapesti Forradalmi Törvényszék politikai biztosa. A bukás után letartóztatták, társaival együtt gyorsított eljárásban halálra ítélték és kivégezték.
4. Surgoth Gyula János, dr. (Dunaföldvár, 1874. augusztus 18. – Budapest, 1940. január 29.) jogász, ügyvéd, táblabíró. Ő vezette Korvin–Klein Ottó és társainak tárgyalását is.
5. A Somogyi-Bacsó-gyilkosság. 1920. február 17-én a nyílt utcán elrabolták Somogyi [1890-ig Steiner] Béla (Halastó, 1868. május 15 – Budapest [Újpest], 1920. február 17. vagy 18.) író, újságíró, lapszerkesztőt, és kísérelőt, Bacsó Béla (Kassa, 1891. január 6. – Budapest [Újpest], 1920. február 17. vagy 18.) újságírót, a Népszava munkatársait. Somogyi holttestét 18-án fogták ki a Dunából, Bacsót 20-án. A kormány részéről elhangzó ígérek ellenére néhány hét múlva a nyomozást „bizonyítékok hiányában” lezárták. Horthyék azt is megpróbálták elhíttetni, hogy az egész a kommunisták műve volt. Az Újság 1925. évi pünkösdi száma teljes terjedelmében leközzölte a Somogyi-gyilkosság idején a rendőrséget felügyelő belügyminiszter, Beniczky Ödön János Antal (Zólyom, 1878. február 12. – Budapest, 1931. január 20.) írásos vallomását, amit előző napon nyújtott be a katonai ügyészséghez. Az egykori nyomozati jelentés részletes ismertetése mellett a vallomás lényege: a Somogyi–Bacsó-gyilkosság szálai nem pusztán Horthy Miklós kormányzóig érnek, hanem közvetlenül ő a felbujtó. A katonai ügyészség kénytelen volt új eljárást indítani. Ennek, és az újabb bírósági eljárás során évek teltek el. Végül az ügyet azzal zárták le, hogy az a Horthy által 1921-ben kiadott kegyelmi ammesztia hatálya alá esik. (Beniczky volt belügyminiszter 1931-ben öngyilkos lett.)
6. Ángyán Béla dr. (Szentistván [ma: Szentkirályszabadja, 1849. június 17. – Balatonfüred, 1920. január 1.) orvos, egyetemi tanár. A Tanácsköztársaság idején is Balatonfüreden volt menyével, dr. Ángyán János Györgyné Zsedényi Klára Margittal (Budapest, 1895. április 12. – Pécs, 1985. szeptember 26.) együtt. Nevük szerepel a kömmün alatt a fürdőtelepen tartózkodók emléktábláján (1928).
7. Drasche-Lázár Alfréd Artúr Béla (Dorog, 1875. június 15. – Meyerhofen [Ausztria], 1949. augusztus 28.) Író, diplomata, politikus. A Tanácsköztársaság idején Balatonfüreden volt, neve szerepel a kömmün alatt a fürdőtelepen tartózkodók emléktábláján. 1919 decemberében kötött házasságot Ángyán Aranka Sarolta Eleonórával (Budapest, 1891. június 13. – Bécs(?), 1983. április 14.), dr. Ángyán Béla egyetemi tanár lányával. 1920. június 4-én magyar részről ő volt a trianoni békeszerződés egyik aláírója.
8. Az újság közzlése nem helytálló, az Erzsébet szanatóriumban (ma: szívkórház) hunyt el. Dr. Ángyán Béla nem volt füredi villa- / nyaralótulajdonos. Lánya, Aranka, viszont igen. Még, mint Iklódy-Szabó János felesége vásárolta meg 1917 tavaszán a mai Táncsics u. 7. sz. alatti Rodostó nyaralót (ismert még Kis Rodostó néven is). 1919-es válása után (vagy még a válása során) a villát a gyermekeire íratta ajándékozással. Édesapja valószínűleg itt tartózkodása során lehetett rosszul, és ebből a nyaralóból szállították az Erzsébet szanatóriumba, ahol elhunyt.
9. Rubinek Gyula (Ohaj, 1865. szeptember 100. – Budapest, 1922. január 8.) kispárti politikus, gazdasági író, miniszter. 1919. augusztus 27-től földművelésügyi, később kereskedelemügyi miniszter volt. 1920. január 6-án látogatott el Balatonfüredre, hogy Bedegi Gábor kampányát támogassa.
10. Rott Nándor (Bodenstadt [ma: Potštát, Csehország], 1869. december 23. – Veszprém, 1939. március 3.) veszprémi püspök. 1917. május 16-án nevezték ki veszprémi püspöknek. Az ő utasítására szervezték meg a balatonfüredi római katolikus lelkészséget 1918-ban. Balatonfüred és Balatonarács addig a paloznaki plébániához tartozott
11. udvardi és básthi Udvardy Miklós (Mór, 1882. március 31. – Budapest, 1951. december 14.) Segédfogalmazóból belügyminisztériumi titkári rangot ért el, 1919-ben belügyi népbiztossági titkár volt. Karrierje a kömmün bukása után sem tört meg. Az 1920-as évek végén leköszönt hivataláról, kivándorolt az Egyesült Államokba, majd hazatért.
12. iklódi Iklódy-Szabó [1916-ig Iklódi Szabó] János Farkas [Wolfgang] Norbert (Veszprém, 1877. október 25. – Balatonfüred, 1943. május 4.) jogász, szerkesztő, politikus, országgyűlési képviselő. A Tanácsköztársaság alatt füredi lakásán tartózkodott. Első felesége dr. Ángyán Béla Aranka nevű lánya volt, 1919-ben elváltak. 2003 májusában Alsóörs önkormányzata emléktábla avatásával róttá le iránta tiszteletét. 2018-ban könyv jelent meg róla, „A Balaton szerelmese” címmel. Neve szerepel a kömmün alatt a füredi fürdőtelepen tartózkodók emléktábláján.
13. Bedegi Gábor, ifj. (Balatonfüred, 1888. augusztus 27. – Nampa Canyon, [Idaho, Amerikai Egyesült Államok], 1962. december 12.) balatonfüredi gazdálkodó, kisbirtokos. 1920 januárjában a tapolcai kerületben a nemzetgyűlési választáson Balatonfüred és Balatonarács a kispártiak táborát erősítette, Füreden 1280 választó közül 778 adta a voksát Bedegire, 400 Zákányra, Arácscon 337 választó közül 181 Bedegire, 125 Zákányra szavazott. A kerületben Zákány viszont nagy fölényrel győzött, a 16 958 érvényes szavazatból, 11 344 voksot szerzett meg. 1956-ot követően feleségével László fia után emigrált az Egyesült Államokba.

14. Csernoch János, dr. (Szokolca, 1852. június 18. – Esztergom, 1927. július 25.) levéltáros, könyvtáros, érsek, bíboros-hercegprímás, országgyűlési képviselő. 1874-ben szentelték pappá, 1890-ben kanok, 1893-ban esztergomi plébános. 1901 és 1910 között a szakolcai kerület országgyűlési képviselője volt, 1910-től hivatalánál kifolyólag a főrendi ház tagja. 1908-ban csanádi püspök, majd 1911-ben kalocsai érsek lett. Vaszary Kolos (Keszthely, 1832. február 12. – Balatonfüred, 1915. szeptember 3.) lemondása után a király 1912-ben hercegprímásnak, majd a pápa 1913-ban kinevezte esztergomi érseknek, 1914-ben pedig megkapta a bíborosi kalapot is. Az esztergomi főszékesegyház kriptájában nyugszik.

15. Buzáth János Elemér Gyula Béla (Battonya, 1870. szeptember 19. – Budapest, 1936. december 26.) köztisztviselő, budapesti alpolgármester. Jegyzőként a főváros szolgálatában a közéleti, majd a középítési ügyosztályon dolgozott (1891–1911). Tanácsnok (1911–1919), címzetes (1920), majd nyugdíjazásáig tényleges székesfővárosi alpolgármester (1924–32).

16. Borvendég Ferenc (Ács, 1876. november 17. – Budapest, 1934. november 20.) tanácsnok, politikus, budapesti főpolgármester. Fogalmazóként kezdte, majd fokozatosan haladt felfelé a hivatali ranglétrán. Halála előtt néhány hónappal főpolgármesternek választották meg.

17. Táncsics Vendelre vonatkozóan – nincs adat. Elképzelhető, hogy az újságban – véletlenül, vagy szándékosan – elírhatták a keresztnévet. Táncsics [nem Táncsics!] István hegymagasi lakos viszont van. Táncsics István (Monoszló, 1894. október 11. – Balatonfüred, 1945. október 7.) földműves, szőlőműves, mezőőr. 1919-ben kötött házasságot Balatonfüreden, ekkor még hegymagasi illetőségű volt, Tóth Mihály feleségének testvérével, Zsoldos Teréziával. Két lányuk és egy fiuk született. 1928-ban a családnevét Lehelvárra változtatta. A II. világháború egyik kései áldozata, halálát bombaszilánk sérülés okozta.

18. Gosztolai Pál (Zalabesenyő [ma: Zalaegerszeg része]), 1893. május 24. – ?, 1944 után) MÁV-váltókezelő, hordár. 1923-ban még balatonfüredi lakos volt. A későbbiekben Balatonalmádiban, majd 1944-től valószínűleg már Budapesten élt.

19. Milkovics István próbacsendőr – nincs adat. Valószínűleg csak ideiglenesen vezényelték Balatonfüredre, szolgálatteljesítésre.

20. Darnai József (Balatonfüred, 1864. augusztus 20. – Balatonfüred, 1945. december 31.) füredi férfiszabó. Darnai Erzsébet tanítónő édesapja. Ebben az időszakban a szanatórium portása volt.

21. Tóth Mihály (Balatonfüred, 1887. október 31. – Balatonfüred, 1966. május 18.) községi rendőr. 1911-ben kötött házasságot Balatonfüreden Zsoldos Máriával. 1913-ban vagy 1914-ben lett községi rendőr. Az I. világháborúban a 48. császári és királyi (közös) gyalogezred 14. századában volt kürtös.

22. Sokorópátkai Szabó István (Sokorópátka, 1878. október 1. – Sokorópátka, 1938. december 1.) gazdálkodó, kisgazdapárti politikus, miniszter. 1917-ben lett községi bíró Sokorópátkán. 1918-ban a Kisgazdapárt szervezésében vett részt. A Tanácsköztársaság idején letartóztatták; a kommün bukása után 1919. augusztus 27-től 1920. december 16-ig az egymást váltó kormányokban kisgazdaügyi miniszter volt. 1920-ban megválasztották a Földműves Szövetség egyik alelnökévé. Ugyanebben az évben a győrszentmártoni [Pannonhalma] kerületben nemzetgyűlési képviselővé választották. Ezt a kerületet képviselte kisgazda-, majd egységes párti programmal 1931-ig.

23. gróf ciráki és dénesfai Cziráky [III.] József Béla László Barnabás (Sárosd, 1883. június 11. – Dénesfa, 1960. augusztus 10.) nagybirtokos, főispán, kormánybiztos, országgyűlési képviselő. Budapesten végzett jogot 1905-ben. Rövid ideig a hadseregben is szolgált huszártisztként. Részt vett az I. világháborúban, mint tartalékos huszár százados vonult be annak kitörésekor. 1917-ben Sopron vármegye főispánja lett, 1920-ben márt Vas vármegyéé, és Nyugat-Magyarország kormánybiztosa. 1921-ben felmentették [más forrás szerint: önként lemondott] hivatalából, IV. Károly II. visszatérési kísérletekor az ő dénesfai birtokán szállt le repülőgéppel 1921 októberében. 1922-ben a nemzetgyűlési pótválasztáson a szombathelyi kerület országgyűlési képviselőjévé választották meg, 1927-ben az országgyűlés felsőházának képviselője 1944-ig. A királyi család magyarországi birtokainak kezelője volt. Németellenes magatartása és a lengyel meekültek segítése miatt a Gestapo is nyomozott utána. 1945 után birtokait elkobozták, a legitimista mozgalom egyik vezetője volt. 1947-ben a népbíróság Habsburg József perében tanúként hallgatta ki. Elképzelhető, hogy 1919-ben, a Tanácsköztársaság alatt ő is Füreden tartózkodott. Heckel [Hekkel] Károlyné Degyanszky Huray Anna (Versecz, 1864?/1865? – Balatonfüred, 1942. március 7.), Huray István (Esztergom, 1828. augusztus 11. – Balatonfüred, 1911. január 11.) fürdőfőorvos nevelt lánya szerint a gróf a kommün alatt a Huray-nyaralóban rejtőzött el.

24. Patacsy [Patacsi] Dénes (Szentdénes, 1877. április 29. – ?, 1957. július 2.) földbirtokos, államtitkár, országgyűlési képviselő. 1922-ben kisgazdapárti programmal választották meg képviselőnek a baranyaszentlőrinci kerületben.

25. Zákány [Scheich] Gyula Alajos János, dr. (Zákány [Somogy megye], 1890. április 7. – Buffalo [USA: New York állam], 1963. március 24.) lelkész, politikus. A tapolca–balatonfüredi választókerületben az 1920. január 25–26-án tartott nemzetgyűlési választásokon Zákány Gyula KNEP-jelölt ellenfele a balatonfüredi Bedegi Gábor, a kisgazdák jelöltje volt. Füreden és Arácson ugyan Bedegi nyert, de a többi körzetben Zákány kapott több voksot.

26. Kiss [eredetileg: Horváth, majd Orsolya, még később Kiss] János / Kis Jancsi (Veszprém, 1865. február 7. – Balatonalmádi, 1932. március 12.) prímás, zeneszerző. Állítólag alacsony termete miatt ragadt rá (és édesapjára is) a

Kis Jancsi név. Szülei: Horváth Anna és id. Orsolya János csak néhány hónappal a születése után házasodtak össze. Veszprémben Langer Károly (Altstadt [Morvaország], 1843 körül – Debrecen, 1899. június 21.) székesegyházi zenész iskolájában tanult. 1881-ben 14 tagú saját zenekart szervezett, a következő esztendőben Európa több városában szerepeltek. Nemzeti dalainkat szólaltatták meg, magyar zeneszerzők műveit játszották. 1883 nyarán már Balatonfüreden, a következő években Németországban és Franciaországban játszott. 1890-ben zenekarával Dél-Amerikában járt. Szülővárosának polgárai is gyakran hallhatták: pályája kezdetén zárt rendezvényeken zenélt, később a város előkelő vendéglőinek és kávéházainak vendégeit szórakoztatta. Nyaranta a Balaton-parti fürdővendégeket szórakoztatta. Legtöbbször Balatonfüreden muzikált a fürdőidényben, de Almádiba is meghívták. Állítólag Blaha Lujza énekét is kísérte. 1891-től a balatoni fürdőidény befejezése után elsősorban Budapesten muzikált. 1903-ban a cigányzenekarok Dankó-versenyén elnyerte a nagy aranyérmét és a Szemere-díjat. 1908-ban részt vett a Magyar Cigányzenészek Országos Egyesületének megalakításában, melynek alelnökévé választották. Néhány táncdarabot is szerzett. Az I. világháború után Balatonalmádiban, az Öreghegy lejtőjén (ma Töltés u. 14/C) álló épületben, amit még 1916 novemberében vásárolt meg, visszavonultan élt. A veszprémi Alsóvárosi temetőben nyugszik, ahol vörös kőből készült síremléke van. Bár az irodalom szerint ugyan a polgári és közéletben Kis Kálmán néven is szerepelt, azonban elképzelhető, hogy összetévesztették / tévesztik a szintén veszprémi Kiss Kálmán zenésszel, aki közel hasonló korú volt, 1885. május 21-én kötött házasságot, 22 évesen, Veszprémben. És most tessék megkapaszkodni: valószínűleg testvére volt az ifjabb Kiss Jánosnak, ugyanis az apja neve: Kiss János, az anyjái: Horváth Anna. Kiss Kálmán Veszprémben hunyt el, 63 évesen, 1928. január 31-én. Ifjabb Kiss János veszprémi zenész 1888. augusztus 15-én vezette oltár elé Leitold József veszprémi szabómester leányát, Jolánkát, aki Veszprémben született 1866. március 18-án. A rendelkezésre álló adatok alapján valószínűleg nem kísérte gyermekáldás a frigyüket. Kis Jánosné Leitold Jolán, „zenész neje” 1914. szeptember 8-án hunyt el a veszprémi kórházban, halálát „lőtt seb a hasán” okozta. De a Kiss szülőket se hagyjuk ki most már a sorból: id. Kiss János 72 esztendő, berhidai születésű népzeneész 1900. május 20-án hunyt el veszprémi otthonában. Nem egészen 10 hónappal később, özvegy Kis Jánosné Horváth Anna, 54 esztendő, veszprémi születésű lakos, néhai Kis János zenész neje, néhai Horváth Ferenc zenész, volt veszprémi, és neje, néhai Horváth Ferencné, született Cseresnyés Terézia volt sárvári lakosok leánya 1901. március 15-én követte férjét Veszprém város kórházában.

27. A halotti anyakönyv bejegyzése szerint Kiss János (alias Orsolya vagy Veszprémi Kis Jancsi) új felesége Dawson Dartrei Eleonora grófnő volt. A családnév alapján inkább angol, mint francia lehetett. Édesapja, Anthony Lucius Dawson (1855–1933), Dartrey harmadik grófja, anyja Mary Frances Fitzgerald (1854–1939), a de Ros bárócsalád sarja volt. Az özvegy zenész (tehát nem elvált korábbi feleségétől) és Eleanor Charlotte Augusta Dawson, Dartrey grófnője (Kintbury: Forbury Grove* [Berkshire megye, Anglia], 1885. február 1. – Norton [Straffordshire megye, Anglia], 1974. szeptember 15.) 1918 februárjában kötöttek házasságot Budapest XV. kerületében. A menyasszony a házasságkötési bejegyzés tanúsága szerint is angol állampolgár volt. Az arának előző házasságából (Wade-Palmer) már született két leánya, akik Magyarországon mentek férjhez. 1934. május 7-én Budapesten, a IV. kerületben Kiss János zenész özvegye férjhez ment, ezúttal dr. Szántó [1892-ig Sombovitz] Frigyes (Győr, 1887. július 16. – ?, 1947?) nyugalmazott segédjegyző, részvénytársasági igazgatóhoz. Az ifjú, 49 esztendőes feleség meglehetősen bizakodóan tekinthetett a jövőbe, ugyanis a házasságkötési bejegyzésben megjegyzésként szerepel az alábbi is: „Megegyezés szerint a születendő gyermekek valamennyien az atya vallását követik.” (A leendő atya csak 47 évet számlált.) A grófnő azonban nem érte be az addigi három férjjel, valamikor – valószínűleg 1952 után, amikor a Balatonalmádiban levő nyaralót államosították – visszaköltözött szülőházájába, és legalábbis úgy tűnik, negyedszer is férjhez ment. – *Budapest 1918. évi XV., és 1934. évi, IV. kerületi házasságkötési bejegyzés alapján. Más forrás (a My Heritage családtörténet-kutató adatbázisa) szerint a grófnő születési helye nem ez, hanem a Straffordshire megyebeli Brown Edge volt.

28. Huber Lőrinc (Hidegkút, 1895. június 5. – Hidegkút, 1965. január 13.) földműves. Tótvázsonyban, 1919-ben kötött házasságot. A feleség néhány év múlva meghalt, a házaspárnak öt gyermeke (három fiú és két lány) született, de csak a két lányuk érte meg a felnőtt kort.

29. Lányi Andor Márton, dr. jogász– 1915-ben székelyudvarhelyi lakos volt, ügyvédjelöltként ekkor nevezték ki jegyzőnek az ottani járásbíróshoz. 1920 februárjában – ideiglenes szolgálattételre – Balatonfüredre, 1921 februárjában Devecserbe helyezték át, 1922 augusztusában Tatára nevezték ki járásbírónak, 1938-ban tatai járásbírósi elnökké nevezték ki. 1946 elején saját kérésére Tatáról áthelyezték Budapestre. – jelenleg nem áll rendelkezésre további adat.

30. Csesznák Elemér Ignác János, dr. (Perlak [ma: Prelog, Horvátország], 1883. június 10. – Pilismarót, 1956. május 1.) jogász. 1909-ben ügyvédjelölt gyakornok volt Győrben, 1911-ben joggyakornok Zalaegerszegeen. 1913 februárjában nevezték ki jegyzőnek a zalaegerszegi törvényszékhez. 1916 szeptemberében áthelyezték a zirci járásbíróshoz jegyzőnek. 1918 augusztusában a soproni törvényszékhez helyezték át, 1920 februárjában Balatonfüredre – ideiglenes szolgálattételre – nevezték ki. 1921-ben valószínűleg már ismét Sopronban van, ugyanis ekkor ott kötött házasságot, 1922-ben már – szintén Sopronban – járásbíró. 1944-ben még járásbíró, valamikor ezt követően nyugdíjazták. A soproni evangélikus temetőben nyugszik.

31. Tobak Gábor (Alsóörs, 1881. április 3. – Dobroktán / Dobrokdán, 1916. június 13.) Apja: Tobak János (Balatonfüred, 1852. október 18. – Alsóörs, 1928. március 5.), anyja: Varjas Eszter (? , 1857? – Alsóörs, 1937. október 13.), házastársa Tóth Karolin. Neve szerepel az alsóörsi református templom falán levő emléktáblán. Az 1920. évi alsóörsi halotti bejegyzésben az anyja családnéve tévesen van megadva.

32. Héjj Imre Ferenc, dr. (Budapest, 1884. augusztus 8. – Kalocsa, 1947. június 4.) jogász, lapszerkesztő. A „Balatonfüred” című lapot szerkesztette 1920 áprilisáig. 1920 és 1935 között országgyűlési képviselő volt. 1920-ban kisgazdapárti programmal választotta a beregszászi kerület országgyűlési képviselőnek. 1922-ben keresztény kisgazda, földműves és polgári párti programmal választotta meg a balatonfüredi választókerület országgyűlési képviselőjének.) 1923. szeptember 23-án ő avatta fel a füredi I. világháborús hősi halottak emlékművét a községháza előtti téren.

33. Vencel / Venczel Anna – Az újszülött leánysecsemő február 29-án jött a világra, az anyja megfojtotta.

34. id. Major Józsefné Németh Julianna (? , 1850? – Balatonfüred, 1920. január 19.) Mindkét fia (Gábor és József) hősi halált halt az I. világháborúban. Férje, id. Major József (? , ? – Balatonfüred, 1927. január 19.) néhány évvel túlélte.

35. Major József, ifj. (Balatonfüred, 1876. szeptember 1. – ?, 1915. október után?) Közkatoná (gyalogos) volt a 20. honvéd gyalogezrednél. Major Gábor (Balatonfüred, 1880. január 22. – Krakkó, 1914. október 27.) I. világháborús hősi halott testvére. A „Balatonfüred” hetilap 1923. október 13-i számának közlése szerint 1915 augusztusában vonult be, 1915 októberében került a frontra, ahol eltűnt. Házastársa Erdélyi Zsófia (Újmalomsok, 1875. július 11. – Balatonfüred, 1915. április 28.) volt. 1902. június 3-án kötöttek házasságot a Győr vármegyei Újmalomsokon. Első gyermekük, legifjabb József Balatonfüreden született 1903. július 29-én, 1903. augusztus 12-én elhunyt. 1904 augusztusában is született egy József nevű gyermekük, aki két hónapos korában, 1904. október 20-án elhunyt. 1905. szeptember 3-án született Imre fiuk, aki felnőve matrónak állt, 1927-ben kötött házasságot Nemesvámoson, 1984-ig élt. További két gyermekük halva született 1908-ban és 1915-ben. Az ötödik gyermek születésekor a felesége is meghalt. A férj neve olvasható a füredi hősi emlékművön, valamint a polgári iskola első világháborúban hősi halált halt tanítványainak emléktábláján. Az id. Major Józsefné hagyatéka ügyében eljáró közjegyzőnek talán nem volt tudomása arról, hogy a háborúban eltűnt.

36. Kenessey Kálmán, dr. (Veszprém, 1868. január 18. – Balatonarács, 1920. október 3.) jogász, táblabíró, közjegyző. 1890-től a veszprémi törvényszéknél volt gyakornok, 1918 decemberétől helyettes közjegyző, 1920 áprilisában nevezték ki veszprémi közjegyzőnek. Kinevezését némileg beárnyékolta, hogy erre még a közjegyzői állásra meghirdetett pályázat lezárása előtt sor került, ami akkora botrányt váltott ki, hogy az ügyben, 1920 májusában, még a nemzetgyűlésben is interpelláltak. A miniszter hosszas és kínos magyarázkodással próbálta elrendezni az ügyet. Csak 1920 júliusában véglegesítették az állásában. Balatonarácson, a Fromm-villában – felesége Fromm Mária Jolán (Veszprém, 1872. október 18. – Budapest, 1939. február 10.) volt – hunyt el, Veszprémben helyezték végső nyugalomra. A Kenessey-család nyaralóját apja, Kenessey Móric (Szilasbáthás 1837. november 13. – Veszprém, 1918. december 26.) veszprémi közjegyző halála után 1919-ben eladták felsőpulyai Somogyi Béla (Kisszentmiklós [ma: Arad része] 1862/1863? – Balatonarács, 1947. december 21.) földbirtokosnak, aki korábban (az 1890-es években) a nagyváradi püspökségi uradalom gazdatisztje volt.

37. Czilli József (Tagyon, 1877. október 31. – Szamarkand [Oroszország, Üzbegisztán], 1916. január 31.) földműves. A halál bíróilag lett megállapítva. Az 1920. évi szentantalfai halotti bejegyzés szerint a szamarkandi fogolytáborban hunyt el. A bírósági hirdetményben feltüntetett mostari hadikórház valószínűleg elírás lehetett, ugyanis Mostar Bosznia-Hercegovinában van. (A szentantalfai halotti bejegyzés a balatonfüredi járásbíróóság végzése aklapján történt). Neve nem szerepel se a szentantalfai, sem a tagyoni I. világháborús hősi halottak nevét megörökítő emléktáblán.

38. Bolla István (Répás [Nagydém része], 1886. október 20. – Ravaruszka [Ukrajna], 1917. december 31. [1916. szeptember 8. után]) vasúti pályór. A halála bíróilag lett megállapítva. Ezt 1921-ben jegyezték be a csopaki anyakönyvbe, utoljára valószínűleg már itt lakott, vagy a családja időközben ide költözött. Neve nem szerepel sem a csopaki, sem afüred-arácsi I. világháborús emlékműveken. Sziklai Zoltán szerint

39. Margulit Ernő (Kadarkút?, 1888. szeptember 25. – ?, 1944. október 20.? után) gyógyszerész. A második világháború vége felé eltűnt. Egyes adatok szerint a buchenwaldi koncentrációs táborban hunyt el.

40. Szlávi Annus – Szlávi [1902-ig Schmutzer] Antónia Anna (Tótvázsony, 1896. április 7. – Budapest(?), 1986. május 15.) Baradlai Jenő balatonarácsi villa- és szőlőbirtok-tulajdonos unokahúga. Az I. világháborúban a Vöröskeleszt aktivistája volt. Az első férje volt Margulit Ernő, elváltak, még kétszer ment férjhez. A Kozma utcai zsidó temetőben nyugszik.

41. Schmidt Ferenc (Zalaegerszeg, 1881. január 21. – San Diego, 1958. július 29.) orvos. 1912-ben a kinevezték a balatonfüredi szanatórium igazgató főorvosának. Az ötvenes évek második felében kivándorolt gyermekeihez Amerikába, és San Diegoban halt meg. A balatonfüredi szívstanatóriumi kezelések hírnevének egyik megalapozója.

42. Ligeti [1908-ig Weisz] Izidor Jenő (Pápa, 1886. június 21. – ?, 1944. november 24.?) füredi izraelita elemi iskolai tanító, keszthelyi hitközségi titkár. Valószínűleg már az 1900-as évek közepétől tanított Balatonfüreden. 1912-

ben a füredi izraelita hitközség titkára is volt. A császári és királyi 19. gyalogezred 10. századában szolgált az I. világháborúban. Megsebesült. Az 1940-es években már Keszthelyen élt, az ottani hitközség titkára volt. 1944-ben a keszthelyi zsidókkal a zalaegerszegi gettóba hurcolták.

43. Friedrich István (Malacka, 1883. július 1. – Vác, 1951. november 25.) gépgyáros, politikus, miniszterelnök. 1919 augusztusától november végéig volt miniszterelnök. 1920-ban Budapesten nemzetgyűlési képviselő lett. 1922-től az ellenzéki Keresztény Nemzeti Párt vezetője volt, az 1930-as évek második felében kiszorult a politikából. 1951 nyarán letartóztatták, majd hamis váddal 15 évre ítélték. A váci börtönben halt me, 1990-ben rehabilitálták.

44. Ereky [Wittmann] Károly (Esztergom, 1878. október 20. – Vác, 1952. június 17.) gazdasági szakember, politikus, miniszter. A Friedrich-kormány közlekedésügyi minisztere volt. 1922-ben visszavonult a politikától. Nyíltan kommunista-ellenes magatartása miatt a háború után a Népbíróság 10 év börtönre ítélte. A váci börtönben hunyt el.

45. Weisz Konrád (? , ? – ?, 1943?) MÁV főtisztviselő, az 1920–1922-es nemzetgyűlésben a Keresztény Nemzeti Párt egyik képviselője volt, kezdetben a budapesti ÉME (Ébredő Magyarok Egyesülete) egyik vezetője.

46. Karácsonyi Imre – valószínűleg inkább Karácsony Imre (Balatonfüred, 1895. február 3. – Balatonfüred, 1970. július 30.) földművesről van szó.

47. Lóczy György Imre Lajos, id. (Pozsony [ma: Bratislava, Szlovákia], 1849. november 4. – Balatonfüred, Erzsébet-szanatórium, 1920. május 13.) földrajztudós. Részletesen lásd: – . oldal.

48. verebélyi Marzsó Katalin, id. Lóczy Lajos felesége (Arad [ma: Oradea, Románia], 1864 – Budapest, 1925. november 10.) 1889. március 2-án kötöttek házasságot Budapesten. 1925. november 12-én helyezték végső nyugalomra az arácsi temetőben, férje mellé.

49. Lóczy Lajos György Iván (Budapest, 1891. június 5. – Rio de Janeiro [Brazília], 1980. június 9.) Id. Lóczy Lajos geológus, egyetemi tanár fia. A Tanácsköztársaság alatt ő is Füreden keresett menedéket. Az 1930-as években felmérte a füredi forrásokat. Feleségével gyakran megfordult a Királyi Magyar Yacht Club füredi klubházában.

50. Lóczy Lajos arácsi villája. Tévedés, a tudós villája Csopakon volt.

51. valószínűleg róla van szó: Tóth Lajos (Kiskőrös, 1856. június 11. – Budapest, 1926. december 14.): orvos, államtitkár.

52. Magyar Elek – valószínűleg inkább: Magyar Elek János (Budapest, 1875. augusztus 14. – Budapest, 1947. május 22.) újságíró, gasztronómiai szakíró.

53. Sebestyén Gyula (Szentantalfa, 1864. március 7. – Balatonszepezd, 1946. február 12.) Néprajzkutató, író, irodalomtörténész, a Magyar Nemzeti Múzeumi könyvtár igazgató-őre és a Magyar Tudományos Akadémia tagja. 1925-ben a balatonfüredi Jókai emlékmű avatásán mondott beszédet. Később a Balatoni Társaság alelnökéeként ő alapította meg a „Balatoni Kurír” c. lapot. A Balatoni Társaság Könyvtára sorozat 3. köteteként 1935-ben megjelent „Mosolygó balatoni emlékek” című könyvében arácsi és füredi vonatkozású írások is szerepelnek. Dédunokája Balatonfüreden él.

54. Papp Károly (Tápióság, 1873. április 4. – Tápióság, 1963. június 30.) geológus, egyetemi tanár. A Budapesti Műegyetem ásvány-földtani tanszékén Lóczy Lajos tanársegédje volt.

55. Szontágh Tamás – Szontágh Tamás (Ózd, 1851. április 13. – Budapest, 1936. január 31.) geológus. 1889-ben a Földtani Intézet szolgálatába lépett. 1892-től osztálygeológus, 1905-től főgeológus.

56. Pálffy Mór – Pálffy Mór (Bágyon, 1871. október 21. – Budapest, 1930. augusztus 16.) geológus, hidrogeológus, egyetemi magántanár; a budapesti Földtani Intézet főgeológusa, a Magyar Földtani Társulat titkára, majd elnöke, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja. 1919-ben a kommün alatt – Lóczy Lajos nyugdíjazása után – megbízták a Földtani Intézet vezetésével. 1926-ban ment nyugdíjba.

57. Marzsó [Marsó] Lajos Géza Ervin (Ipolyság, 1886. november 18. – ?, 1979. november 15.) Lóczy Lajos titkára, a Földtani Intézet főgeológusa. Lóczy Lajos temetésén részt vett. Lóczy Lajos feleségének unokaöccse volt.

58. Cholnoky Jenő (Veszprém, 1870. július 23. – Budapest, 1950. július 5.) tanár, író, földrajztudós. A család arácsi villájában (ma: Szőlőkalja u. 20.) töltött szünidők alatt már gyermekkorában kutatta a természeti jelenségeket. Megfigyeléseket végzett a Tamás-hegyen, a Koloska völgyben, a Balatonon, tapasztalatai döntő szerepet játszottak tudóssá válásában. A Balaton Bizottság munkájába kapcsolódva meghatározó szerepe volt a Balaton tudományos tanulmányozásában. Emlékét Balatonfüreden a Panteonban tábla, az arácsi városrészben emlékoszlop őrzi, nevét Füreden utca, valamint az arácsi városrészben pihenőpark viseli. Budapesten, a Kerepesi (Fiumei) úti sírkertben nyugszik. Veszprém két tábla, továbbá a róla elnevezett iskola előtt téren a Balás Eszter által készített – 2014. június 14-én avatott bronz mellszobor őrzi. A tudósról Veszprémben utcát is elneveztek.

59. okolicsnai Okolicsányi László (Zavar, Pozsony vármegye [ma: Zavar, Szlovákia], 1865. ápr. 29. – Budapest, 1946. jan. 24.) ügyvéd, országgyűlési képviselő.

60. Luttor Ferenc (Székesfehérvár, 1886. március 26. – Platanos [Argentína], 1953. április 28.) balatonfüredi plébános, nagyváradi kanonok, történész. 1918-ban került Balatonfüredre plébánosnak, ahol akkor csak szükségtemplom volt. Javaslatára és tevékeny közreműködésével kezdték el építeni balatoni vöröskőből a neoromán stílusú katolikus templomot, melyet 1927. szeptember 29-én Krisztus Király dicsőségére szenteltek fel. Tiszteletére 2002. szeptember 29-én, az általa építtetett füredi templom falán emléktáblát helyeztek el.

61. Kővágó Pál (Tihany, 1882. december 6. – Petnorawoszka? [Oroszország], 1917. február 6.) napszámos, földműves, tartalékos tizedes a 48. császári és királyi gyalogezredben. 1914 tavaszán kötött házasságot Horváth Reginnával (Zamárdi, 1895. július 10. – Várpalota, 1970. október 1.). Az I. világháború alatt felesége és gyermekei (Pál és Mária) a Somogy megyei Zamárdiban éltek. Özvegye 1923-ban új házasságot kötött, később is Zamárdiban élt. Kővágó Pál neve szerepel a tihanyi katolikus templom falán levő emléktáblán. Halálát – a balatonfüredi járásbíróóság állapította meg – hivatalosan 1920-ban jegyezték be az aszófői anyakönyvbe.

62. Mikolczy Sándor egészségügyi altiszt – jelenleg semmilyen további információ nem áll rendelkezésre róla. Elképzelhető, hogy elírták a nevét.

63. Kisfaludy Sándor Ignác Mihály (Sümege, 1772. szeptember 27. – Sümege, 1844. október 28.) költő. Balatonfüred első közsínházának megteremtője. Szobra a balatonfüredi Balaton-parti sétányon áll.

64. széki gróf Teleki Pál János Ede (Budapest, 1879. november 1. – Budapest, 1941. április 3.) tanár, földrajztudós, politikus, miniszter, miniszterelnök, a Magyar Tudományos Akadémia tagja. 1919. május 30-tól a szegedi ellenforradalmi kormány külügyminisztere, 1919 őszén a Békeelőkészítő Iroda vezetője, a békedelegáció főmegbízottja, 1920. április 19-től külügyminiszter, 1920. július 19-étől miniszterelnök. IV. Károly visszatérési kísérletek lemondott. 1938–1939-ben vallás- és közoktatásügyi miniszter, 1939-től haláláig ismét miniszterelnök volt.

65. Osváth [Osvád/Ozsváth] Károly (Akali, 1877. december 26. – 1915. január 31.) napszámos, cseléd. Első felesége 1904. május 23-án Veszprémben elhunyt. 1905 januárjában új házasságot kötött elhunyt felesége testvérével, Rigó Ágnessel (Felsődörgicse, 1887. január 30. – Felsődörgicse, 1946. október 24.) Még 1905-ben megszületett Ilona lányuk. A halálát a balatonfüredi járásbíróóság állapította meg. Halálát 1920-ban jegyezték be a felsődörgicsei anyakönyvbe. Neve szerepel a dörgicsei I. világháborús emlékjelen.

66. Nagy Pál – 1923-ban eladta a malmot, feltehetően rájött, hogy a malom korszerű ugyan, de nem tudja gazdaságosan üzemeltetni. Erre felhívta a vevő figyelmét is.

67. Kubiczek Lajos, id. (Diszel, 1870. február 24. – Budapest, 1935. április 15.) id., molnár mester. 1908 óta élt családjával Balatonfüreden. A Balatonfüredi Nyomda Rt. felügyelő Bizottságának is tagja volt. Egy fővárosi klinikán hunyt el 65 éves korában. A fővárosból hazaszállítva, a füredi katolikus újtemetőben (Bajcsy–Zsilinszky utca, jobb oldal) helyezték végső nyugalomra 1935. április 17-én. Halála után az egyik fia – Lajos András (Kővágóórs, 1902. április 6. – Balatonfüred, 1988. szeptember 29.) – üzemeltette tovább a malmot. A másik fia – Gyula (Kővágóórs, 1899. június 21. – Tapolca, 1951. január 10.) – szintén az apjuk mellett tanulta ki a molnármesterséget, de ő az 1930-as évek elején Tapalcára költözött, és ott gyakorolta tovább a szakmát.

68. Pernyéz D. – Pernyész Dezső (Jászberény, 1890. február 26. – New York? [USA], 1972. június) építészmérnök, építési vállalkozó.

69. Spur István (Gelse, 1857. február 14. – Budapest, 1937. június 11.) Vízépítő mérnök, balatoni kormánybiztos. A Dráva szabályozás vezetője volt Barcsen, majd a Széchényi család uradalmának mérnökeként működött közre Balatonföldvár fürdőtelep kialakításában. Kormánybiztosként szűkre szabott, anyagilag sem támogatott hatáskörében is sokat tett a balatoni fürdőhelyek érdekében. 1937. június 13-án helyezték végső nyugalomra a farkasréti temetőben.

70. Kacziáner János (Balatonfüred, 1883. december 29. – Pothamin [Galícia], 1915. szeptember 17.) tótvázsonyi lakos, béres. A Somogy megyei Maticza Juliannával (Boldogasszonyfa?, 1887. február 10. – ?, 1964 előtt) kötött házasságot. Két lányuk született, Mária 1909-ben, még ugyanabban az évben elhunyt, majd Teréz 1910-ben, ő 1977-ben hunyt el. Kacziáner János halálát a balatonfüredi járásbíróóság állapította meg. A hirdetménybe szereplő szeptember 20. helyett végül 17-ét jelölték meg halála dátumául. Halálát 1920-ban jegyezték be a tótvázsonyi anyakönyvbe. A jelenleg rendelkezésre álló információk alapján neve egy emlékjelen sem szerepel. Özvegye 1921-ben új házasságot kötött.

71. Gordon [Zucker] Róbert Adolf (Ercsi, 1877. szeptember 1. – Budapest, 1928. szeptember 8.) miniszteri tanácsos, gazdasági szakember. Gépészmérnökként 1900-ban a MÁV-nál kezdte működését, majd a Vasúti és Hajózási Főfelügyelőséghez került. A világháború kitörésekor, mint a kereskedelemügyi miniszter képviselője a hadügyminisztériumban működő központi szállításvezetőségénél dolgozott. 1918-ban a Déli vasút magyarországi vonalainak vezérigazgatójává nevezték ki, később az Első Dunagőzhajózási Társaság magyarországi képviselője és a budapesti forgalmi igazgatója lett.

72. Sir Thomas Beaumont Hohler (London, 1871. március 15. – Perth? [Ausztrália], 1946. április 23.) angol diplomata. 1919. december 15-től 1921. július 16-ig budapesti angol főmegbízott, majd 1924-ig budapesti brit követ volt.

73. Reginald Saint George Gorton (Madras? [India], 1866. [vagy 1867.?] május 8. – Ketton [Rutland megye, Anglia], 1944. március 30.) brit/angol dandártábornok. A Budapestre küldött Szövetséges Katonai Misszió tagja volt.

74. Temple Rezső/Rudolf Nándor József (Budapest, 1874. április 19. – Budapest, 1945. január 25.) kormánybiztos, államtitkár, országgyűlési képviselő.

75. Flegmann Jenő (Beszterce?, 1853? – Balatonfüred, Erzsébet-szanatórium, 1920. június 7.) nyíregyházi ügyvéd. Valószínűleg kezeletlen magát jött Balatonfüredre.

76. Grosz Gáspár (Pécs, 1881. április 29. – ?, 1915. május 26.?) kereskedő. 1911 júniusában kötött házasságot Keszthelyen, az ottani Rónai Saroltával (1890. december 10. – ?, ?)

77. Fenyves [1898-ig Freisusz] József (Böhönye, 1878. október 20. – ?, valószínűleg 1970 után) római katolikus kántortanító. 1913. március 12-én a balatonfüredi római katolikus iskolaszék új kántortanítónak Fenyves József karmacsi kántortanítót választotta meg. 1919-es szerepvállalása miatt le kellett mondania állásáról. Az 1920-as években Kaposváron élt a családjával. 1925-ben valószínűleg már Kaposváron volt állami iskolai tanító. Elképzelhető, hogy 1942-ben már Nagykanizsán tanított. További információ jelenleg nem áll rendelkezésre róla. (Helyére sárszegi Baán László (Lengyeltóti, 1888. február 13. – Veszprém, 1978. március 29.) – korábbi hantosi – tanítót választották meg Balatonfüreden, 1919. november 20-án.)

78. Szuly Jenő (Pécs, 1882. május 3. – Pécs?, 1959. február 24. körül) ügyvéd. 1911-től volt ügyvéd Pécsen. 1949-ben még a pécsi törvényszéken dolgozott. Valamikor ezt követően nyugdíjazták.

79. Kuglics János, ifj. (Szentjakabfa, 1885. május 3. – Szerbia, 1914. október 20.) földműves. 1909 februárjában kötött házasságot Szentantalfán, Péringer Erzsébettel (Balatoncsicsó, 1890. március 8. – ?, ?). Halálát a balatonfüredi járásbíróóság állapította meg, ezt 1921-ben jegyezték be a szentantalfai anyakönyvbe. Neve szerepel a szentjakabfai katolikus templom falán levő emléktáblán. Özvegye 1921-ben új házasságot kötött. Kuglics János és Péringer Erzsébet gyermekei (öt) közül Antal és József még 1920-ban elhunyt. Legifjabb Kuglics János 1943 januárjában elesett a keleti fronton. Halálát csak 1970-ben jegyezték be a szentantalfai anyakönyvbe, a tapolcai járásbíróóság végzése alapján. Neve szerepel a szentjakabfai katolikus templom falán, a település II. világháborúban hősi halált halt lakosainak tiszteletére felavatott emléktáblán. Az 1909-ben született Teréz 1994-ben, az 1912-ben világra jött Mária 1996-ban hunyt el.

80. Strenner Imre (Csopak, 1880. december 15. – Oroszország, 1920. december 31.?) Orosz fogságba esett, a fogságtáborban halt meg. Halálát hivatalosan 1924-ben jegyezték be a csopaki anyakönyvbe, amelynek időpontját a balatonfüredi járásbíróóság állapította meg. Neve szerepel a csopaki Csonkatorony melletti kereszten, és a sportpálya melletti emlékművön.

81. Juraszek János Nepomuk Szerafin Jenő (Székesfehérvár, 1864. április 3. – Veszprém, 1922. március 17.) kúriai bíró. Pályafutása kezdetén királyi járásbírói volt albíró Dunaadonyban, 1894-től alügyész a királyi ügyészségnél Székesfehérváron, 1900 decemberétől ügyész a veszprémi királyi ügyészségnél, 1912 decemberétől haláláig a veszprémi királyi törvényszék elnöke lett. 1916 decemberétől az Országos Bírói és Ügyészi Egyesület veszprémi fiókjának elnöki posztját is ellátta.

82. 1920-ban kísérletet tettek a bál felelevenítésére. Ezt követően azonban csak 1954-ben tartottak legközelebb Balatonfüreden Anna-bált.

83. Sturza Károly – Az ő esetében valószínűleg újságírói bakiról lehet szó. Nem a fürdőigazgató volt. Inkább Sturza Károly János (Budapest, 1874. október 19. – Budapest, 1938. december 8.) vendéglős, hivatalnokról lehet szó, aki a Magyar Szállodások, Vendéglősök és Kocsmárosok Országos Szövetségének is igazgatósági tagja volt, tehát kijárt neki az igazgatói titulus. A kommün alatt Füreden volt, neve szerepel az ekkor a fürdőtelepen tartózkodók emléktábláján. 1919 decemberében, az itt tartózkodó betegek részére rendezett karácsonyfa-ünnepségen, a megjelentek között adományokat gyűjtött. 1922-ben a fővárosban a Siesta szanatórium vezetője volt. Később a főváros VII. kerületében működtetett vendéglőt.

84. Schmidt László – Az újságíró az ő esetében is melléfogott. Valójában inkább Schmidt Ferenc igazgató- főorvosról lehet szó. Lásd: 41. sz. jegyzet.

85. gróf nagykárolyi Károlyi Imre György (Mácsa, 1873. január 10. – Nagymágocs, 1943. július 24.) földbirtokos, bankelnök, császári és királyi kamarás, közgazdasági és politikai szakíró, a felsőház tagja, máltai lovag.

86. gróf zombolyai és janovai Csekonics Pál Mária István (Budapest, 1873. október 1. – Santa Margherita di Ligure [Olaszország], 1943. május 15.) császári és királyi kamarás, a főrendiház örökös tagja.

87. Ottlik Iván Zsigmond György (Gyöngyös, 1858. december 28. – Budapest, 1940. június 28.) agrárpolitikus, államtitkár.

88. gróf sárvár-felsővidéki Széchényi Géza Mária József Ferenc Lajos Henrik Cyrill (Horpács, 1860. március 14. – Budapest, 1930. augusztus 29.) császári és királyi kamarás, a főrendiház örökös tagja.

89. gróf csíkszentkirályi és krasznahorkai Andrássy Gyula Gábor Manó Ádám (Töketerebes, 1860. június 30. – Budapest, 1929. június 11.) politikus, belügyminiszter, jogi szakíró, pártvezető, az utolsó osztrák-magyar külügyminiszter, az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat elnöke.

90. gróf németújvári Batthyány Lajos István László Antal Géza (Egyed, 1860. július 27. – Polgárdi, 1951. december 27.) császári és királyi kamarás, valóságos titkos belső tanácsos, fiumei kormányzó, a főrendi ház örökös tagja, győri országgyűlési képviselő. Az I. világháború után visszavonult az aktív politikai élettől.

91. Kass Endre / András (Kolozsvár, 1886. november 14. – ?, 1963?) újságíró, újságszerkesztő. 1945-ben a Népbíróóság eljárását folytatott ellene: 1946-ban 6, majd másodfokon 3 év szabadságvesztésre ítélték.

Források: ADT-, Hungaricana-, MACSE-, My Heritage-adatbázis; anyakönyvi bejegyzések; internet; Némethné Rác Lídia: „Barangolások Balatonfüreden” (Balatonfüred, 2019.); Csesznák Szabolcs, Gabnai Sándor és Hegyi Rita adatközlése.

TÓTH-BENCZE TAMÁS

A HIMALÁJÁTÓL A BALATONIG 100 ÉVE HALT MEG ID. LÓCZY LAJOS

Idén emlékezünk meg id. Lóczy Lajos halálának 100. évfordulójáról. Lapunk ezzel az írással kíván tisztelni a nagy magyar földrajztudós emléke előtt.

A Balatonra letekintő balatonarácsi ótemető katolikus részében egy permii vörös homokkő szikladarab síremlék vonja magára az arra barangoló turisták figyelmét. A hatalmas, nyers kötömbbe építve – üveglap alatt – egy kis csokor megbarnult havasi gyopár látható. A Himalájából küldte mesterének Stein Aurél utolsó üdvözlés gyanánt. A monolit tövében hazánk – de egyben talán bolygónknak is – egyik legnagyobb földrajztudósa (és a felesége) alussza örök álmát ...

Mai szemmel nézve azt lehet mondani, élete kalandos körülmények közepette indult. 1848 őszén lóczy Lóczy Sándor György (1792–1864), Zaránd vármegye (1876-ban megszűnt, ekkor nagyobbik részét Hunyad, kisebbik részét Arad vármegyéhez csatolták) határbiztosa (más forrás szerint: sőtisztje) – mai kifejezéssel élve: vámtisztviselője – második – feleségével, az orosházi Kuhn [Kun] Máriaival, és gyermekeikkel (négy lány lány, két fiú) a bécsi udvar által a magyarok ellen fellázított román nemzetiség kegyetlenkedésétől tartva az

Arad vármegyei Ópáloson (Paulis) vásárolt szőlőbirtokáról Pozsonyba menekült. Itt keresztelték meg egy év múlva, 1849. november 4-én legfiatalabb fiúgyermeküket, aki a keresztségben a György Imre Lajos nevet kapta. A felvidéki Gömör vármegyéből származó, nemes Lóczy-család ősei a Sajószentkirály mellett fekvő, általuk birtokolt Lóczy-puszta után vették fel nevüket.

A szabadságharc leverése után a család előbb Pécsre költözött majd 1854-ben visszatértek az ópálosi birtokra.

A kis Lóczy-fiú 1861 és 1869 között elvégezte az Aradi Minorita Gimnáziumot, de 1864-ben meghalt az édesapja, megözvegyült édesanyja ezután csak nagy nehézségek árán tudta előteremteni fia taníttatásának költségeit. Az ifjú Lóczy ezután 1870 és 1874 között a zürichi műegyetemen tanult, 1874-ben szerezte meg a mérnöki oklevelet. Lóczy svájci tartózkodása idején nagy gyalogtúrákat, hegymászó kirándulásokat tett az Alpokban, illetve itthon tartózkodásakor járta az Arad-környéki Hegyes-Dócsát. Szenvedélyesen gyűjtögette a kőzeteket, ősmaradványokat, megkövesedett állatokat és növényeket.

Lóczy Lajos a jelenleg rendelkezésre álló adatok alapján „csak” kétszer¹ nősült: Először 1881. február 24-én, a műegyetem templomában a lugosi² születésű tövisi Faur Eugénia Karolina Augusztával kötött házasságot. 1882. március 7-én megszületett Edit Franciska nevű lányuk, aki nem egészen egy hónapos korában, 1882. március 31-ént hunyt el. 1883. szeptember 25-én megszületett második leányuk is, Ernesztina Mária (ő 1886. május 4-én meghalt).

Feleségének 1888. január 11-én bekövetkezett halála – a Kerepesi (Fiumei) úti sírkertben helyezték nyugalomra 13-án – után az aradi születésű verebélyi Marzsó Katalinnal kötött házasságot a

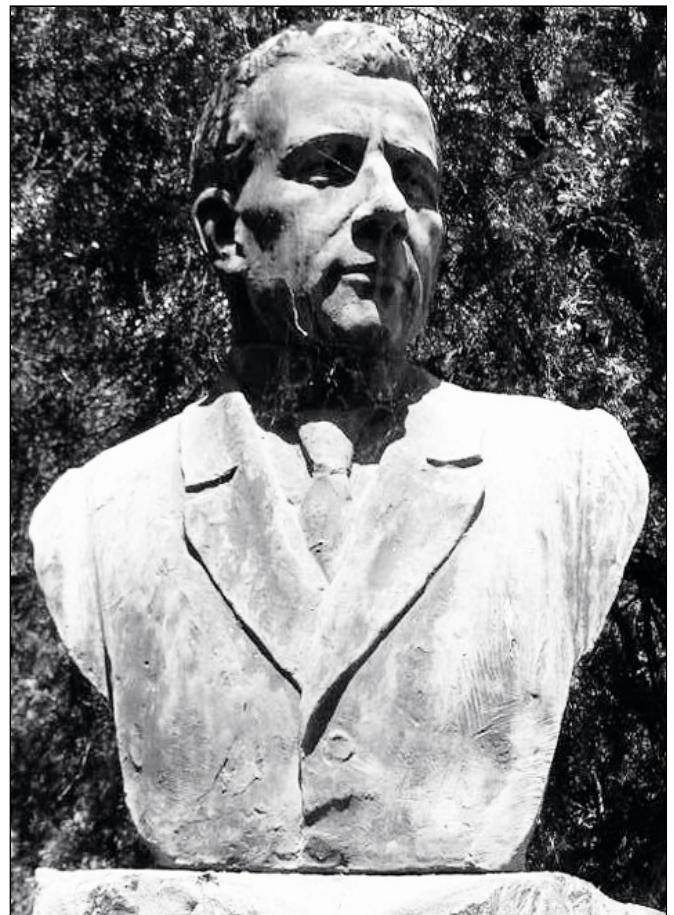
kapucinusok vízivárosi templomában, 1889. március 2-án (Budapesten).

Az újabb házasságából 1889. december 6-án született meg Miklós Sándor Iván fia, aki azonban 7 hónapos korában, 1890. július 27-én elhunyt. 1891. június 5-én megszületett Lajos György Iván fia, aki felnőttként apja nyomdokaiba lépett, szintén neves geológus lett. 1893 május 14-én megszületett Sándor György Gergely fia is. Mindhárom fiúgyermeket a Terézvárosban keresztelték meg.

Hazatérése után, 1874-ben a Magyar Nemzeti Múzeum ásvány- és őslénytára segédőre lett, miközben tovább tanulmányozta a Hegyes-Dócsa hullámozó vonulatait, a hegygerincek földtani felépítését. 1877-ben – a Nemzeti Múzeumot már nyolc éve igazgatóként vezető Pulszky Ferenc, valamint a hírneves bécsi geológusprofesszor, Eduard Suess ajánlására – bekapcsolódott gróf Széchenyi Béla nagyszabású ázsiai expedíciójába.

Az 1877. november 1-jétől 1880. május 1-jéig tartó kutatóút során hatalmas földtani feltáró munkát végzett. Útitársai, az osztrák térképész-főhadnagy Gustav Kreitner, és Bálint Gábor nyelvész-néprajzkutató, valamint a vadászgató Széchenyi Béla mellett Lóczy tanulmányozta Közép-Kína tengerparti részét, a Hua-Kiang folyó alsó szakaszát, a hátsó-indiai hegyvonulatokat, s elsőként figyelt fel a Himalája úgynevezett áttolódásos tektonikájára. A magyar geológus ezzel a felfedezésével bizonyítékokat szolgáltatott a majd évtizedekkel később kidolgozott lemeztektonikai elmélet számára is. Emellett Lóczy Lajos vizsgálta a kelet-tibeti magas hegyvonulatok között mélyen bevágódott völgyeket, s megállapította, hogy a csúcsokról aláereszkedő gleccserek egykor jóval nagyobb területeket borítottak be, amivel hozzájárult a jégkorszak egymást váltó eljegesedéseinek a tanulmányozásához. A himalájai Dzszelep-hágó földtani feltérképezésekor pedig arra a következtetésre jutott, hogy a Himalája főgerincétől északra egy további hegyvonulat rejtőzik. Ennek meglétére később bizonyítékot is talált a nagy svéd kutató, Sven Hedin, melyet a Brit Királyi Földrajzi Társaság felkérésére a magyar tudós által javasolt Transzhimalája névvel jelölt be a térképre. Emellett Lóczy – földtani vizsgálataival – megalapozta Belső-Ázsia földalaktani kutatását, elsőként tanulmányozta a terület megkövesedett őslényeit: emlősöket és puhatestűeket egyaránt. A Góbi-sivatag kutatásával megcáfolta az addigi feltételezést, miszerint az Észak-Kínában és Dél-Mongóliában elterülő sivatag egykor ten-

gerfenék lett volna, s bebizonyította, hogy a részben homokdűnékkel borított pusztaság a földtörténeti múltban is szárazföld volt. Észak-Kínában pedig a lösz keletkezését tanulmányozta. Jáva szigetén – ahol megmászta a Merapi-vulkánt –, az utóvulkáni tevékenység megjelenési formáit kutatta. Az expedíció tagjai felkeresték Tunhuangot, melytől nem messze rátaláltak az Ezer Buddha barlangtemplomokra. A szentélyek értékes kincseiről beszámolt Stein Aurél régésznek, aki két évtizeddel később kezdhette el feltárni ezeket. Ázsiai kutatásainak eredményei a hazai és külföldi tudományos körökben egyaránt hatalmas tudományos sikernek számítottak, a Brit Királyi Földrajzi Társaság aranyéremmel tüntette ki Lóczyt. Felfedezte a Bengáli Ázsiai Társaság könyvtárában Kőrösi Csoma Sándor elveszettnek hitt önéletrajzát, melynek hatására felkereste annak dardzsilingi sírját. Mindezekon kívül a tibetiek antropológiai és néprajzi vizsgálatával is foglalkozott. Az expedícióról beszámoló „Gróf Széchenyi Béla kelet-ázsiai útjának eredményei” című három kötetes kiadvány 1899-ben jelent meg, magyar és német nyelven.

A balatonfüredi középiskola előtti mellszobor
(Felvétel: szerző)

Az ázsiai expedíció hazatérése után még két évig a Nemzeti Múzeum munkatársa volt, majd 1883-tól, mint a Földtani Intézet osztálygeológusa, a Bánsági-hegyvidék geológiai felmérését végezte. 1886-ban a földtan tanárának hívták meg a budapesti műegyetemre. 1889-ben pedig a Budapesti Tudományegyetem egyetemes földrajz tanszékének a vezetője lett, s csaknem harminc évig tanított itt, s 1904–1905-ben dékánként is vezette a bölcsészettudományi kart. Diákjait évről-évre földrajzi, földtani expedíciókra vezette itthon és külföldön. Hamarosan már a bécsi, illetve a breslauer (ma: Wrocław) egyetemről is nagy számban érkeztek hallgatók a tanulmányi kirándulásokra, melyek során geológiai, geográfiai vizsgálatokat végeztek a Kis- és a Nagy-Kaukázusban, Finnországban, Olaszországban, Bulgáriában, illetve Törökországban is. Az ő keze alatt vált elismert földrajztudóssá – többek között – Cholnoky Jenő, Kogutowicz Károly, továbbá a később politikai pályára is lépett gróf Teleki Pál. Egyetemi tanári tevékenysége mellett 1903-tól haláláig a Magyar Földtani Intézet igazgatója volt.

1892-ben az Arad vármegyei szőlőbirtok gondozását egyik nővérére bízta, ő maga Csopakon (a mai csopaki Lóczy Lajos u. 9. sz. alatt) villát vásárolt, innen irányította a „magyar tenger” (Balaton) kutatását. 1899. június 1-jén itt született meg leá-

nya, Magdolna Róza Mária is. A feltárást egy évvel korábban, az ő kezdeményezésére határozta el a Magyar Földrajzi Társaság választmánya. A több mint két évtizedes kutatásban 60 szakember vett részt, akiknek munkája nyomán a Balaton nemcsak hazánk, de a Föld egyik legalaposabban megismert állóvíze lett. A tó és környékének hidrográfiai viszonyai, földtana, állat- és növényvilága mellett néprajzát, antropológiáját, és archeológiáját is megismerhetjük a munka eredményeit tartalmazó 32 kötetes „A Balaton tudományos kutatásának eredményei” című kiadvány sorozatból. 1894-ben megkezdte a Bakony geológiai tanulmányozását is.

Lóczy Lajos 1900-tól balatonfüredi tartózkodásai során a Grand Hotelben (Nagyvendéglő, a mai Anna Grand Hotel része) szállt meg. A folyamatos munka erejét felőrölte, 1919-ben, 70 évesen nyugalomba vonult. (Illetve: valószínűleg a Tanácsköztársaság alatt ő is Balatonfüreden keresett menedéket.) 1920. május elején még részt vett az akadémia, a földrajzi és a földtani társulat ülésein. 11-én Veszprémben meglátogatta Laczkó Dezsőt, a veszprémi múzeum alapító igazgatóját. Itt rosszul lett, a balatonfüredi Erzsébet szanatóriumba vitték, ahol 1920. május 13-án elhunyt. Holttestét a csopaki nyaralójába vitték, itt ravatalozták fel. Az arácsi ótemető katolikus részében helyezték végső nyugalomra 1920. május 15-én.

Lóczy Lajos sírja az arácsi temetőben

Forrás: Vasárnapi Ujság. 1921. augusztus 28. (16. sz.), 3. (183.) oldal

Lóczy Lajos síremléke az arácsi temetőben
(1923 körüli képeslap, Városi Helytörténeti Gyűjtemény)

Síremlékét 1922. november 13-án avatták fel. Ezen a Stein Aurél által küldött havasi gyopár felett a tudós arcképét ábrázoló plakett is látható, Csillag István alkotása. Füreden utca, gimnázium, barlang viseli nevét.

Halálának 50. évfordulóján háromnapos konferenciát szerveztek Balatonfüreden, ennek során felállították a Magyar Állami Földtani Intézetben levő szobrának (Kisfaludi Strobl Zsigmond alkotása) másolatát a gimnázium előtt, és leleplezték emléktábláját a füredi Panteonban. Egykori, csopaki nyaralója falán 1985-ben helyezték el emléktáblát.

Az épület jelenleg egy német házaspár tulajdonában van. Ezen 2019. május 13-án a régi helyett új emléktáblát avattak dr. Cserny Tibor kezdeményezésére. A magyar földtan és földrajz kiváló tudósának csopaki nyaralójánál tartott megemlékezésen koszorút helyeztek el Ambrus Tibor polgármester, Balatonfüred Önkormányzata, a Veszprém Megyei Önkormányzat és a Nők a Balatonért Egyesület. Az ünnepségen közreműködtek a füredi Lóczy Lajos Gimnázium és Két Tanítási Nyelvű Idegenforgalmi Szakközépiskola diákjai.

A csopaki nyaraló falán egykor és jelenleg látható tábla
(Fotók: szerző)

Özvegye, Marzsó Katalin néhány évvel túlélte őt, 1925. november 10-én hunyt el Budapesten. Őt is az arácsi temetőben helyezték végső nyugovóra, férje mellé 1925. november 12-én.

Lóczy Lajosról számos könyvet és tanulmányt jelentettek meg.

Már a zürichi egyetem diájkaként rövid értekezései jelentek meg az Alföld című aradi újság 1870. április 16-i és május 12–15-i számaiban, s még a halála előtti időszakban fejezte be a Balaton népszerű összefoglaló ismertetését, de ennek nyomdába kerülését és megjelenését már nem érte meg. A legkorábbiaktól a halála utáni megjelent publikációinak száma meghaladja a kettőszázat.

Jegyzetek:

1. Az irodalom egy harmadik feleséggel is megtisztelte a nagy magyar tudóst. Eszerint már 1870-ben is megnősült, első házasságát a mogyorókeréki és monoszlói Erdődy Johanna (Hanna) Goberta grófnővel kötötte volna, aki néhány év múlva meghalt. Azonban ez teljesen téves információ, ugyanis a hölgy más felesége volt. A grófnő 1846. április 10-én született Újmajoron, 1870. június 22-én kötött házasságot Bécsben gróf sárvár-felsővidéki Széchenyi Béla Istvánnal, és 1872. október 18-án hunyt el Nagycenken.
2. A rendelkezésre álló adatok alapján valószínűleg 1859. augusztus 13-án született.

Felhasznált irodalom:

Antalffy Gyula: A Himalájától a Balatonig: Lóczy Lajos élete. Budapest: Móra Könyvkiadó, 1964.

Balatonfüredi életrajzi lexikon. Balatonfüred: Balatonfüred Városért Közalapítvány, 2011.

Kempelen Farkas: Magyar nemes családok. Elektronikus dokumentum (CD ROM). Budapest: Arcanum, 2001.

A pozsonyi (Szent Márton plébánia) római katolikus születési/keresztelési anyakönyv 700/1849 folyószámú bejegyzése. Ez ellentmond az irodalom egy része azon állításának, miszerint a Gömör vármegyei Pozsonyban született volna. Az viszont igaz, hogy a család eredetileg Gömör megyei származású volt.

A balatonfüredi halotti anyakönyv 19/1920 folyószámú bejegyzése

Születési, házassági, halotti anyakönyvi bejegyzések, gyászjelentések; internet.

Álló sor: Cholnoky Jenő földrajztudós, Almásy György Ázsia-kutató, Déchy Mór geográfus

Ülnek: Lóczy Lajos földrajztudós, Vámbéry Ármin Közép-Ázsia utazó, Sven Anders Hedin svéd földrajztudós.

Forrás: http://www.fortepan.hu/_photo/download/fortepan_29721.jpg?rand=1588158725

Adományozó: Cholnoky Tamás; képszám: 29721

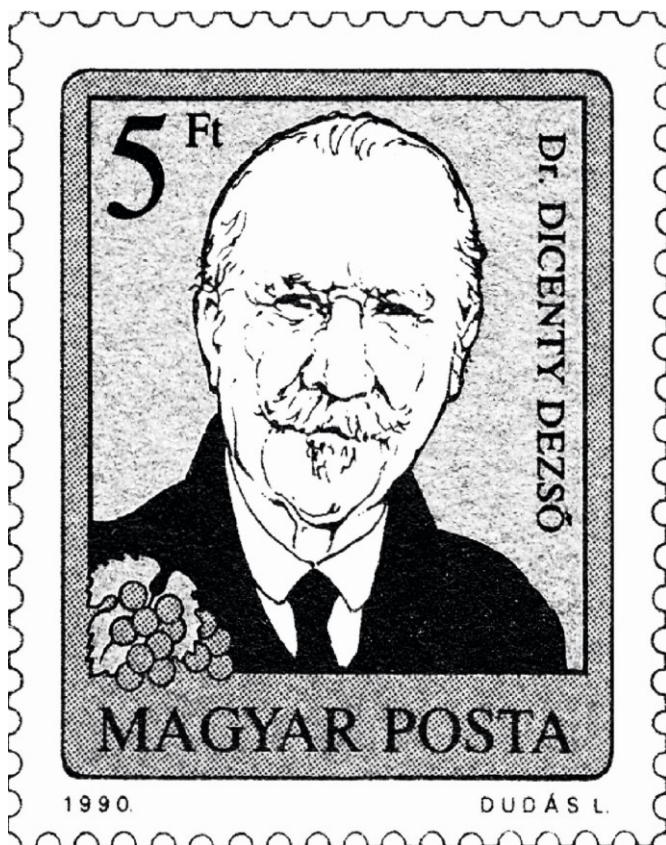
A felvétel készítésének ideje: 1906.; Magyarország

Letöltés ideje: 2020. április 29., 14 óra 15 perc

CSIZMAZIA DARAB JÓZSEF

DICENTY DEZSŐ (1884 – 1965) BALATONFÜREDI EMLÉKEZETE

*Fölbredtem, megdörzsölöm szemem,
Jó ég engedj körültekintenem,
Bort iszik-e népem, vagy bornemissza,
Mert ha ilyen, hamar síromba vissza!
(Ampelos)¹*

Dudás László grafikája

Idén emlékezünk meg Balatonfüreden Dickey Dezső halálának 55. évfordulójáról, aki 85 éves korában, 1965. április 25-én az Árpád utca 4. szám alatti lakásán halt meg. Balatonfüreden sokan nem ismerik Dickey Dezső nevét, de akik mégis, ők elsősorban annyit tudnak róla, hogy itt halt meg a városban, a református temetőben van eltemetve és még utca is viseli nevét. A Szekszárdon született agrogeológus és szőlész szakemberről azonban nem elsősorban füredi halála kapcsán kell, hogy megemlékezzünk. Egész életében nem csak Magyarország szőlő-bor kultúrájáért tett igen sokat, hanem balatonfüredi szőlőbirtokosként szőlőjét művelte, ahol rendszeresen különféle kísérleteket is végzett. Aktívan dolgozott Balatonfüred társadalmi

életében és részt vett számos rendezvény szervezésében. De ide kötötte felesége családja is. Rendszeresen elhozta Balatonfüredre Budapestről a Földművelésügyi Minisztériumot, illetve az Ampelológiai Intézetet meglátogató külföldi vendégeit és delegációit.

Életének, munkásságának feldolgozása több időt vesz igénybe, mint ahogy azt a kezdet kezdetén gondoltam. Így most az évforduló kapcsán csupán néhány az 1939-es évhez kapcsolódó eseménnyel kívánok megemlékezni róla, egyben családunk vele kapcsolatos emlékeit is felelevenítve.

Dickey Dezső jó kapcsolatban volt nagyapámmal Cs. Darab Józseffel nem csak balatonfüredi kötődése révén, hanem a szőlész-borász szakmai kapcsolat is összekötötte őket. De szoros kapcsolat fűzte Pettenkoffer Sándorhoz is, akivel együtt vett részt a Magyar Szőlőgazdák Országos Egyesülete, valamint a Magyar Szőlőbirtokosok Országos Szövetsége vezetősége választmányának munkájában. Nagyapámmal együtt mindhárman választmányi tagok voltak a Magyar Szőlőgazdák és Hegyközségek Országos Egyesületének vezetőségében is.

Ahogy említettem Dickey Dezső több alkalommal az őt Budapesten felkereső külföldi vendégeit elhozta Balatonfüredre. Így esetenként a külföldi vendégek eljutottak a nagyapám szőlőjébe is. A harmincas évek közepén szintén sor került egy ilyen látogatásra, amikor a német vendégek nála a Juhfark szőlőfajta után érdeklődtek. Dickey Dezső emlékezett, hogy nagyapámnál meg tudták nézni a fajtát a szőlőben. A látogatás során édesapám tolmácsolt, mivel már gyerekként megtanult németül. Őt az e látogatás során kialakult kapcsolatok segítették ahhoz, hogy később, 21 évesen, a Magyar Gazdaszövetség támogatásával 1939-ben gyakoronoknak mehetett Németországba dolgozni. Bad Münster am Stein-ba a „Weingut Rotenfels”² pincészetbe került, a Voigtländer családhoz.

Ugyanabban az évben rendezték Németországban augusztus 21. és 30. között, Bad Kreuznach-

ban a Nemzetközi Szőlészeti- és Borászati Kongresszust 26 ország részvételével. (Bad Kreuznach Balatonfüredhez hasonlóan híres gyógyvizéről. A gyógyüdülőhely vize azonban a füreditől eltérően radioaktív sós víz.) A kongresszus magyar delegációjának vezetője Dicity Dezső, az Ampelológiai Intézet igazgatója, aki akkor már német szakmai körökben is igen jól ismert volt.

Mivel Bad Münster am Stein csak 8 km-re volt Bad Keuznachtól, a kongresszus helyszínétől és Dicity Dezső tudott apám gyakornoki munkájáról, felajánlotta édesapámnak, hogy csatlakozhat a magyar szakmai delegációhoz és részt vehet a kongresszuson a küldöttekkel együtt. De nem csak a részvételt biztosította számára, hanem bemutatta édesapámat az akkori híres professoroknak, dr. Bernhard Husfeld-nek, a münchebergi Vilmos császár Kísérleti Intézetből, dr. Hans Breider-nek és másoknak.

Csizmazia Darab József 1939-ben a világkongresszus dokumentumait tanulmányozza Bad Eberburgban

Augusztus 22-én a kongresszus első szakmai napján Édouard Barthe szenátort, a párizsi Nemzetközi Borhivatal³ elnökét, valamint Dicity Dezső főigazgatót kérték fel, hogy elnökökként vezessék a kongresszust. Aznap szólalt fel a magyar küldöttségből báró Waldbott Kelemen felsőházi tag, a Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesületének elnöke is. Megemlítette, hogy az elmúlt világháborút követően a nagy bortermelő országokban, így Magyarországon is bortultermelés alakult ki, ezért a magyar kormány három évre minden új szőlőtelepítést meg-

tiltott. Támogatta a „cepage a deux fins”⁴ tervet, hogy olyan jó minőségű fajtákat telepítsenek, amelyek ha szőlőként azonban mégsem adhatók el, úgy minőségi bort adjanak. Elmondta, a szőlészeti munkák gépesítését Magyarországon akadályozza, hogy a szőlőterület 85%-a öt hold alatti birtokosoké.

Aznap délután Fornády Elemér magyar küldött tartott előadást a vörösbor-készítéssel kapcsolatos kísérletekről, illetve a Franciaországban elterjedt metódusok magyarországi esetleges alkalmazásáról. Majd később az ülés során Dicity Dezső is felszólalt a szőlőmoly elleni védekezéssel kapcsolatos vitában. Kifejtette, hogy bár számos megoldás merült fel az idők során a védekezésre, azok egyike sem tökéletes, mivel évtizedes saját tapasztalatai alapján a különböző szőlőfajták fejlődése a különböző fajták korai vagy kései virágzása szerint kisebb-nagyobb eltéréseket mutatnak. Vannak szőlőfajták, melyeknek virágzása egybeesik a lepkék rajzási idejével, ekkor nagyobb a fertőzésveszély, mint a későbbi virágzásnál, amikor a virágzás eltolódása miatt a lepkék a peterakáskor még nem találják a fűrtöket. Ezért érzékeny a Leányka fajta a korai virágzással, míg a későn érő Furmint, Kövidinka, Sárfehér fűrtjei még nem alakultak ki, mikor a lepkék petéiket lerakják. Ilyenkor a kártétel is elenyésző – fejtette ki és nemzetközi pályázatot sürgetett a védekezési módok fejlesztésére és összehangolására. Az estig tartó számos további felszólalást követően Richard Walter Darré, Német Birodalmi Élelmezési és Mezőgazdasági Miniszter adott fogadást a küldöttek tiszteletére a Bad Kreuznach-i Gyógyszalon összes termeiben. Az épület körül aranyozott szőlőlevelekkel díszített hatalmas diadalkapukat állítottak fel.

Édesapám nem csak a kongresszus előadásait hallgathatta így meg, hanem Dicity Dezső elvitte magával a kongresszus során szervezett szakmai kirándulásokra is. Így augusztus 23-án, szerdán a magyar küldöttség Bad Kreuznachban az 1887-ben Theo és Georg Seitz által alapított Seitz-Werke gépgyárat látogatta meg, amely a borászati berendezések nemzetközileg is elismert gyártója volt. Az üzem különféle borászati szivattyúkat és a világon elsőként csiramentes borászati szűrőket gyártott. Édesapámnak a cég már nem volt ismeretlen, mivel néhány dolgozóval együtt futballozott az FC Bavaria 08 csapatában Bad Eberburgban. Az üzemlátogatást követően Ernst-Liegel Seitz a cég egyik ügyvezetője tartott saját boraiból kóstolóval egybekötött borbemutatót. A rendezvény végén az egész magyar delegáció nevében báró Waldbott

Kelemen felsőházi tag köszönte meg a szakmai programot és a vendéglátást.

A kongresszus során ellátogattak még Wiedemann Ferenc bormagykereskedő szervezésében és vezetésével a Majna parti Hochheimbe, a már akkor is százesztendőös Burgeff Pezsgőgyárat megnézni. A cég 1897-ben vált a Német Birodalom legnagyobb pezsgőpincészetévé. Diether Hummel, az igazgatótanács tagja személyesen vezette a társaságot. Megmutatta a sziklapincében található hatalmas üzemét a vendégeknek. Természetesen ez a program sem fejeződhetett be egy pezsgőkóstolás nélkül.

A kongresszusi küldöttek jelvénye
(a szerző tulajdona)

A kongresszus egy egész napot szentelt a filoxéra és az alanyfajták kérdésének, amivel Dicity Dezső is intenzíven foglalkozott és balatonfüredi szőlőjében rendszeresen kísérletezett a különböző alanyfajtákkal. Folyamatosan figyelte a különféle alanyfajtákat és szelekció révén igyekezett megtalálni a Balaton felvidék éghajlati- és talajadottságainak legmegfelelőbb alanyokat.

A vitát Jean Branas professzor, a montpellier-i növénykísérleti állomás igazgatója, a minden talaj-

ra alkalmas alanyfajtákra vonatkozó tanulmányának ismertetésével indította. A Borászati Lapok tudósítása szerint a kongresszuson Dicity Dezső főigazgató a kérdéshez három ízben is hozzászólt és kijelentette: „Bár Magyarországon, a legveszedelmesebb filoxeráfajta is jelen van, mégsem okoz ez nagyobb bajt még a filoxéra iránt leginkább érzékeny szőlőfajtáknál, például az Otellónál sem. A magyarországi klíma alatt még az európai szőlőfajtát sem igen támadja meg a filoxéra és így Magyarországon, gyakorlati szempontból a kérdés teljesen irrelevánsnak tekinthető.”

Már a kongresszus kezdetén igen feszült volt a hangulat a német háborús készülődés miatt. A magyar delegáció tagjai számára azonban a legemlékezetesebb az a rajnai hajókirándulás maradt, amely aztán váratlanul a kongresszus végét is jelentette. 1939. augusztus 24-én, csütörtökön délután 14 órakor a közel ezer kongresszusi küldöttet a vendéglátók autóbuszokon vitték Bingenbe. Menet közben megálltak Windesheim határában, ahol megtekinthették a hatalmas szőlő-felújítási munkálatokat, amelyeket a helyszínen Riemenschneider kormánytanácsos ismertetett. Majd tovább indultak Bingenbrückbe, ahol a Nahe folyó a Rajnába torkollik és innen hajóval folytatták útjukat. A hajó a Rajnán Bingenbrückből folyásirányban Sankt Goar-ba ment, ahol a Német Borászati Szervezetek Központi Szövetsége (Hauptvereinigung der Deutschen Weinbauwirtschaft) díszvacsorát szervezett a kongresszus résztvevői számára a Sankt Goar melletti Rheinfels kastélyban.

A vendégeket a parton a Hanza-szövetség fogadta és régi szokás szerint Edmund Diehl a kongresszus elnökét valamint Édouard Barthe-t a Nemzetközi Borhivatal elnökét díszes kupából borral kínálták, majd a küldöttek felvonultak a várba.

A vacsorához az akkori Németország mind a 10 borvidékének legjobb borait szolgálták fel. A vizszaút során egyszer csak elhallgatott a zene és a kongresszus elnöke bejelentette, hogy kitört a háború és minden külföldi állampolgárnak haladéktalanul el kell hagynia Németországot. Annál is inkább, mert ugyan a német kormány az ország határain belül minden kongresszusi résztvevőért garanciát vállalt, de egy-két napon belül a vasúti személyszállítás esetleg már korlátozva lesz.

Majd a következő szavakkal búcsúzott a kongresszus résztvevőitől, melyeket édesapám soha nem felejtett el: „Wir Weinbauer werden vorläufig voneinander getrennt, aber wir werden immer die Mitglieder der großen Weinbauerfamilie bleiben.

*Wir wissen nämlich, dass wir nach dem Krieg unsere Weinberge wieder beisammen zur Entfaltung bringen sollen.*⁵

Ezt követően a 36 tagú magyar delegáció nevében Fornády Elemér szőlészeti és borászati főfelügyelő, a budafoki Állami Pincegazdaság igazgatója mondott köszönetet a szervezőknek. Így Dicenty Dezső a magyar delegációval visszautazott Magyarországra és mivel édesapámnak is el kellett hagynia Németországot, ő átment Ausztriába, Stift Klosterneuburg borászatába, ahol folytatta gyakornoki munkáját.

Dicenty Dezső alig ért haza Magyarországra a Bad Kreuznach-ban tartott világkongresszusról, máris Balatonfüredre sietett, hogy részt vehessen a „Balatoni Borhét” eseményein, melyet 1939-ben augusztus 27. és szeptember 3. között tartottak. A borhéhoz abban az évben csatlakozott a Balatoni Gyümölcstermesztők Egyesülete, akik bor-, szőlő-, gyümölcs- és virágkiállítást szerveztek Balatonfüreden. Szeptember 2-án dr. Schmidt Ferenc egyetemi tanár, egészségügyi főtanácsos, a balatonfüredi Erzsébet szanatórium (a mai szívkórház elődje), igazgatója megnyitotta a borkiállításához kapcsolódó orvosi előadássorozatot, melynek első előadója dr. Kolta Ervin egyetemi magántanár volt. Bár a vártnál kevesebb látogató, illetve vásárló volt a borhéten, a balatonfüredi gazdák bizakodtak a kedvező időjárás miatti jó szüretben.

Alig múlt el a borhét, Dicenty Dezső már a következő szakmai program szervezésén dolgozott. Az Alsódunántúli Mezőgazdasági Kamara szőlő-, borborsági és gyümölcstermelési szakosztálya, a vármegyei Hegyközségi Tanácsok bevonásával 1939. évi szeptember 8-án, pénteken délelőtt 10 órai kezdettel szakmai üléssel egybekötött szőlő- és borborsági nagygyűlést szervezett Balatonfüredre. A szakosztály elnöke, gróf Eszterházy János megnyitóbeszédében sürgette, hogy a magyar kormány tegyen intézkedéseket a magyar bor nemes valutájú országokba történő exportjának biztosítására, valamint ne akadályozzák a magánkereskedelmet, hogy a magáncégek meglévő külföldi kapcsolatait is ki lehessen használni. Előadást tartott többek között báró Jeszenszky Andor, a Dicenty Dezső által miniszteri megbízottként felügyelt Szekszárd Borvidéki Bortermelők Állami Ellenőrzés alatt álló Pince-szövetkezetének ügyvezető igazgatója a minőségi borvidékek aktuális szőlőáraitól.

Az értekezleten részt vevő Dicenty Dezső, mint kísérletügyi főigazgató, valószínűleg a német kongresszuson elhangzottak alapján sürgette, hogy

a kormány biztosítson Németországba nagyobb szőlő- és borszállítási kvótákat. Nem is eredménytelenül, mert szeptember végére a magyar és a német kormány megállapodást kötött a Németországba történő szőlő- és gyümölcskivitel ügyében. Az összes szállítmányt egyetlen német cég, a Transdanubia vette át Hegyeshalomban. A német cégnek csak egy magyar partnere volt, a Gyümölcskiviteli Egyesülés. Az ő feladata volt továbbá a kontingensek elosztása a termelő területek között Magyarországon. Ez az új megállapodás lehetővé tette, hogy a magyar szőlőszállítmányokat ne érintsék Németország területén a háborús szállításból származó nehézségek, melyeket a vevő úgy kívánt elhárítani, hogy a magyar szállítmányokat Hegyeshalomtól kezdve zárt vonatok vitték az egyes német fogyasztópiacokra. Érdekességként megemlíthető, hogy Németország 1939-ben 1000 vagon magyar szőlőt tervezett megvásárolni.

Balatonfüredi Borhét megnyitó ünnepe

(Friss Ujság 1933. augusztus 29.)

- 1.) Dr. Polgár Lajos, a Magyar Szőlőbirtokosok Országos Szövetségének igazgatója; 2.) Fekete József főjegyző; 3.) Cs. Darab József községi bíró, Balatonfüred; 4.) Tábori Kornél szerkesztő; 5.) Bánó Dezső kormányfőtanácsos; 6. Dicenty Dezső szőlészeti intézeti főigazgató; 7. Barcza Ernő földművelési államtitkár

Dicenty Dezső számos tisztsége mellett az Országos Bor- és Szőlőpropaganda Bizottság igazgatója is volt. Sok marketing ötlete (borhajó a Dunán és a Balatonon, plakátok, képeslapok, kirakatverseny, hangversenyek, előadások a rádióban) mellett sürgette a fűszer- és csemegeüzlet tulajdonosokkal való együttműködést, amiről a Borászati Lapok 1939. augusztus 26-i száma „A Fűszerkereskedők Országos Egyesülete bekapcsolódik a szőlő propagandába” címmel az alábbi tudósítást adta:

Fél az influenzától?
Fáj a torka?

ÖBLÖGESSE NAPONTA
BORRAL

A Bor- és Szőlőpropaganda Bizottság reklámkiadványa
(a szerző tulajdona)

„A Fűszerkereskedők Országos Egyesülete az Országos Bor- és Szőlőpropaganda Bizottság elnöke, Dicity Dezső kísérletügyi főigazgató felkérésére értekezletet tartott, melyen megvitatta a lehetőségeket a szőlőfogyasztás emelésével kapcsolatban. Az értekezleten Dicity Dezső, az Ampeloló-

giai Intézet igazgatója kifejtette, hogy a szőlőforgalom emelésének propagálásában számít minden kereskedő támogatására, amivel szemben maga is hozzá kíván járulni ahhoz, hogy a kereskedők szívesen foglalkozzanak a gyümölcs árusításával. Ennek első feltételét abban látja, ha a termelők kiváló minőségű és jól szortírozott árut szállítanak a kereskedőknek. Kétségtelen ugyanis, hogy amikor egyes lelkiismeretlen termelők díszített árukkal károsítják a kereskedőket, semmi esetre sem szolgálják a forgalom emelését. Felvetette a gondolatot, hogy egyelőre kísérletképpen több kereskedőnél be kellene vezetni az 1 kg-os szőlőcsomagokat. Az 1 kg-os szőlőcsomagokat azok a termelők szállítják, kikkel erre nézve az Országos Bor- és Szőlőpropaganda Bizottság megállapodik, és akik kötelezettséget vállalnak arra, hogy a kg-os dobozokban csak elsőrendű minőségű, válogatott szőlőt szállítanak. A csomagok a Bor- és Szőlőpropaganda Bizottság záró jegyével kerülnek forgalomba.”

Végezetül álljon itt Dicity munkásságáról kortársa, Sziklay János veszprémi születésű újságíró és költő, a Balaton Egylet egyik alapítójának, idézete az 1941-ben Budapesten megjelent „Dunántúli kulturmunkások” (A Dunántúl művelődéstörténete életrajzokban) című könyvből:

„Dicity Dezső, miniszteri tanácsos, a szőlészeti intézet igazgatója Budapesten, a balatoni borok népszerűsítése és a Balatonfüredi Borhét rendezése terén sok érdemet szerzett. Maga is, mint balatonfüredi szőlőbirtokos sok hívet szerzett a balatonvidéki csemegeszőlőnek. Általában a Balatonvidék népszerűsítésének minden mozgalmát lelkesen és szakértelme érvényesítésével támogatja.”

Jegyzetek:

1. Dicity Dezső szerkesztésében megjelent „Szőlő, must, bor naptár az 1941. évre” Ebben szerepel Ampelos aláírással egy vers, melynek ezek kezdősorai.
2. Ma is működő pincészet a család tulajdonában
3. Office International du Vin (O.I.V.)
4. kettős hasznosítású szőlőfajta
5. „Nekünk, szőlészeknek egy időre különválnak útjaink, de mi mindig is a szőlészek nagy családjához fogunk tartozni. Hiszen mi tudjuk, hogy a háború elmúltával szőlőültetvényeinket újra közösen kell majd felvirágoztatnunk.”

Felhasznált irodalom:

Dr. Csizmazia Darab József beszéde az 1999. évi Német Borászati Kongresszuson, Mainz-ban (kézirat)
Borászati Lapok 1939. évi 35.,36.,37.,38.,39.,40. számai
Szőlő must bor Naptár 1941. évre, Budapest.

BAKONYI ISTVÁN

NÉMETH LÁSZLÓ ÉS A FÜREDI GIMNÁZIUM

Egy iskola szellemi arculatát nemcsak az határozza meg, hogy milyenek ott a tanárok és a diákok, hanem az is, hogy a nemzet szellemi kiválóságai közül kiket tud életébe bekapcsolni. A Lóczy Lajos Gimnázium igazán büszke lehet kapcsolataira: neves írókkal, költőkkel, természettudósokkal tudott gyümölcsöző kapcsolatokat kiépíteni.

Gyakran vendégeskedett itt Németh László, Déry Tibor, Keresztury Dezső, de sokszor járt itt a fizikus Marx György is. Ifjabb Lóczy Lajos is meglátogatott bennünket. A legmélyebb és legközvetlenebb kapcsolatot Németh Lászlóval sikerült kialakítani. Ennek a kapcsolatnak szinte természetes volt a létrejötte. Hiszen Németh László egész életében különös tisztelettel, szeretettel tekintett a balatoni tájra, valahogy úgy, mint Jókai, aki Tempevölgynek látta Füredet és vidékét. Később az érdeklődése mellett a betegsége is Füredhez kötötte, a szívkórház lett gyógyulása színhelye. Amikor pedig műfordításból kellett megélnie, a zavaró pesti körülmények elől – mintegy Tusculánumot keresve – Füreden keresett nyugalmat, de azt teljes egészében csak Tihanyban, lánya sajkodi nyaralójában lelta meg. Itt tudott elhúzódni a világ zaja elől, itt töltötte munkás idejét kora tavasztól késő ősziig a – kis házban – egyedül. A tihanyi magányába burkolózó író kétszer is a füredi gimnázium csalta elő. Először 1964 januárjában az iskola új épületének avatására. Itt olyan szintű megnyitó beszédet mondott, amilyennel talán egyetlen más intézet sem dicsekedhet. Ez minden pályáját komolyan vevő tanárnak megdobogtatta szívét. Valamennyien azt érezhették, hogy jó pályára vezérelte őket a sorsuk. Az itt elhangzott gondolatok – a rádión keresztül – országos visszhangot kaptak. „*Füredi beszéd*” címen több helyen is megjelent. Ezt az emlékezetes látogatást az iskolában később több villámlátogatás is követte: egy-egy beszélgetés az igazgatói irodában a jó emlékü Sárközy Pista bácsi igazgatóval és néhány tanárával, irodalmi szakkörök meglátogatása, amelyek emlékét csak a diákszívek és az iskolai vendégkönyvbe beírt sorok őrzik. Emlékezetes találkozás volt egy 1968-as szóbeli érettségi vizsga, ahol Lipták Gábor társaságában Németh László is megjelent. Valami fatális véletlen folytán az egyik vizsgázó éppen a legújabb magyar irodalom tételt húzta, Németh László regényeiről kezdte volna mondandóját, amikor az író megjelent. Látszólag a legkevésbé sem zavarta, hogy tétele ott ül vele szemben a vizsgabizottságban. Kiváló felelete volt, jutalma nemcsak a jeles osztályzat, hanem az író által dedikált könyvek voltak. 1970 májusában sikerült tihanyi magányából ismét a gimnáziumba csábítani. Az volt a kérésünk, hogy az egyik búcsúzó negyedik osztályban tartsa meg az utolsó irodalomórájukat. Szívesen vállalta, előadásában szemlét tartott a magyar irodalom története felett. Gyönyörűség volt a szépen formált, magvas gondolatokat hallgatni. Ez volt egyébként élete egyik utolsó nyilvános fellépése. Iskolánkat tisztelte meg vele. Az előadást magnetonfonszalagra vettük, így őriztük meg az utókor számára. A megőrzött szöveg itt olvasható.

A KATEDRÁN NÉMETH LÁSZLÓ

Magyaróra a IV/A osztályban

A magyarság újabbkori történetét három nagy katasztrófa szelte fel: a Martinovics-összeesküvés, a szabadságharc leveretése és 1919-ben a kommün bukása után a reakció eluralkodása. Ugyanezek a katasztrófák az irodalomban is korhatárt jelző szakadékokat okoztak.

A Martinovics-összeesküvésbe belekeveredett az irodalom akkori fiatal vezére, Kazinczy Ferenc, aki hét évet élt utána börtönben, Batsányi csak egy évet, de házassága, francia kapcsolatai szinte végleg elszakították őt a magyar fejlődéstől. Verseghy Ferenc, Szentjóbí Szabó László Kufsteinbe kerültek, az utóbbi ott is halt meg, s hogy teljes legyen a szerencsétlenség, a halál ugyanezekben az években két olyan fiatal tehetséget vitt el, mint Dayka Gábor és Kármán József. Kármán azoknak az éveknek a harmadik kiváló vezetője

volt. A szabadságharc után tulajdonképp csak Petőfi Sándor esett el a harcmezőn, és néhány radikális író menekült külföldre: Teleki, Pulszky, Eötvös József, de akik itthon maradtak: Arany János, Kemény Zsigmond, a mozgékony Jókai Mór is nagyon megváltozott, nagyon elkomorodott viszonyok közt volt kénytelen alkalmazkodni. 1919-ben csak Adyt temettük el. Kassák Lajoson kívül néhány fiatal tehetség ment száműzetésbe. A legnagyobbak: Móricz Zsigmond, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső itt maradtak még, egy-két évtizedet munkálkodtak is, de az új időkhöz alkalmazkodni, harcmódorukat ahhoz idomítani ők sem tudták.

Ők is csak a színvonalukat, fiatal koruk hangját őrizték egy új nemzedéknek. Az 1925–30 közt kiala-

kuló nemzedéknek lett az a feladata, hogy új tartalmat adjon. Engem, amikor mint kritikus, kritikáimat írtam, s később, amikor, mint magyartanár, most már 25 éve, diákokat tanítottam, mindig ezek a kedvezőtlen viszonyok közt elinduló, hangjukat a hallgatásból kicsikaró nemzedékek története érdekelt a legjobban. Itt kis szigeteket keletkeztek, amelyeken a magyar életakarát szervezte lassan magát, a magányos törekvések lassan összefolytak, s az új nemzedék hangja alakult ki.

Szeretettel figyeltem például a Debreceni Kör csendes idillumát, a Földi János, Csokonai Vitéz Mihály s Fazekas körül sarjadó kísérletet, amely persze a nyomdafestéki ritkán jutott el, s később is évtizedekre terjedő feledés borította. Megfigyeltem Berzsenyi ódáinak keletkezését, s hogy jutottak el Kis Jánoson keresztül a fogságból visszatért Kazinczyhoz, Kazinczynek az egész országot behálózó óriási méretű levelezését, amelybe például Kölcsey és Szemere is beleszóltak, Kisfaludy Sándornak a maga korában csillagászati tüneménynek ható szereplését, s végül: hogy az Erdélyi Múzeum pályázata hogy hívta elő a kecskeméti ügyészt a Bánk bán megírására.

A legnagyobb szeretettel, persze a tévedés lehetőségével is, a tulajdon nemzedékemet figyeltem.

Arany Jánost már előbb megfigyelem, a nagyörösi menhelyét, tanártársait, Vörösmartynak, a roppant öreg embernek elhúzóódását, amelyből mégis egy Előszó nőtt ki. Kemény Zsigmondnak a röpiratait kivonatoltuk, azután a későbbi tanulmányait olvastuk el, amelyekben a polgári Magyarországnak adott programot. Vajda Jánosnak az új, a szabadságharc hadnagyanak komorságától, keserűségétől fűtött hangját, és végül – ennek az évtizednek a befejezéseként – Madách Imre útját Pestre, amikor Arany Jánosnak Az ember tragédiáját átnyújtotta. Szóval: ez volt a második korszak, amit a legnagyobb szeretettel tanítottam.

A harmadik, természetesen, a mi korszakunk volt, amelyben már nem, mint kritikus, hanem mint irodalomcsináló, az irodalom szülészé néztem a jelentkező írókat. Tamási Áron első novelláit, Erdélyi József verseit és Illyés Gyulának nagy ujjongással fogadott tanulmányait, verseit.

Berzsenyi, Csokonai, Katona nemzedéke után jött Vörösmartnyé, Eötvös, Petőfié, de ezekben sohasem éreztem azt, hogy a magyarságnak nincs mása, mint az irodalma, hogy az irodalmi törekvésekben a nagy nemzeti út lehetőségei nyíltak ki. Arany Jánosé után, akit a legtokéletesebbnek tartottam, nem következett egy ilyen fényes nemzedék. Talán Mikszáth Kálmán volt az egyetlen nagy író, a többi, Péterffy nemzedé-

két, mint a Nyugat elődeit húztuk ki később a teljes ismeretlenségből.

Az elnyomott erő azonban utat talált később Ady nemzedékében: Móricz, Ady, Babits, Kosztolányi ennek az erőnek a kitörése volt. És kiknek tört utat a mi nemzedékünk? Kik voltak azok, akiknek mi készítettük az utat? Bizonyára feltűnhetett maguknak is, hogy ez a nemzedék sokkal hosszabb életű volt, mint az előzőek. Ha a fiatalon elhunyt József Attilát és a 45-ös év zsidó mártírjait nem számítjuk, ennek a nemzedéknek a tagjai mintegy négy évtizeden át virágoztak. Az előzőek egy, kettő, három évtizedet éltek csak.

Ez alatt az idő alatt többet is csinálhattak, mint a többiek. Tulajdonképp kétszer kulmináltak, vagyis amit kezdtek, annak a folytatását is ők maguk csinálták meg. Egyszer: a 40-es évek elején, József Attila akkorra már meghalt, Illyés Gyula megírta a Puszták népét és a Petőfit. Tamási legjobb elbeszélései megvoltak, Szabó Lőrinc is elérte az orrnat. Tehát volt egy kulminációs szakasz már a 30-as évek végén, a 40-es évek elején. Később, a személyi kultusz éveiben, ezeknek az íróknak egy része: Kodolányi, Tamási, Szabó Lőrinc elhallgatott, de amikor megszólaltak, kiderült, hogy nem hallgattak ők, hanem dolgoztak, a hallgatásban is egy másik kulminációs pont felé tört az egész nemzedék. Szabó Lőrinc ekkor írja a Tücsökzenét, a Huszonhatodik évet, Tamási, Illyés szebb műveket, mint idáig. Talán hiba is volt, hogy oly messze estek már a saját ifjúságuktól, amikor az egész nemzetért kellett helytállniuk.

De most, az utolsó 10 évben ezt a nemzedéket is kikezdte a halál, vagy aki nem halt meg, elnémult, a betegséggel vívott hosszú harcban elcsöndesedett. Először Szabó Lőrinc halt meg, azután Tamási Áron, aztán Kodolányi János, azután Sinka István. A legutóbbi hetekben Veres Péter halála volt egy ilyen nagy figyelmeztető jel, hogy ez a nemzedék – ha van is egy-két olyan kivételesen szívós tagja, mint amilyen Illyés Gyula –, tulajdonképp már eljátszotta játékát. Veres Péter, akit a legszorgalmasabbnak láttunk, örökjárás-keelésben az ország egyik végéből a másikba, öt hét alatt egy influenza következményeiben meghalt, itt hagyva a kérdést, hogy ki fogja követni, ki jön majd utána. Nemzedékszerűen ez a társaság már nem fog fellépni, s figyeljük, hogy a következő, szinte már két nemzedékkel utánuk jövő Nagy László, Juhász Ferenc, Sánta Ferenc, s az ő kortársaik hogyan veszik át azt a szerepet, amit 40–50 éven át ezek töltöttek be az országban. Ez a néhány szó sem tiltakozás ez ellen a nemzedékhalál ellen, inkább megnyugvás benne.

Megbeszéltük a következő hónapok programját is. Idén lesz 25 éves a HT. Egyesület, ez alkalomból ünnepséget tartunk.

Március

– 4. Döntéshozó szerv ülése a Zsidó Kiválóságok Házában. (Közgyűlés)

Budáné Bocsor Ágnes elnök részletesen beszámolt a 2018-as évben végzett munkáról. A jelenlévők ezt egyhangúlag elfogadták, csakúgy Csonka Endre titkár pénzügyi beszámolóját. Az ellenőrző bizottság jelentését Cs. Darab József ismertette. Az egyesület pénzügyi helyzete és gazdálkodása kiemelt szerepet kapott.

Vegyes ügyek keretében tagfelvételre került sor: Nagyné Csitári Éva lépett be az egyesületbe.

Baán Bea beszámolt a balatonlellei Balaton környéki helytörténészek találkozójáról.

Ez után több hozzászólás és javaslat volt az elhangzottakkal kapcsolatban.

Javaslatok:

Dr. Olti Ferenc: tartsunk megemlékezést a holokauszt 75. évfordulója alkalmából.

Bugsch Éva: segít a holokauszt emléknap megszervezésében.

Szenfnerné Varga Anikó: A Bem iskolában a gyerekek évekként elzárva összegyűjtötték a holokauszt túlélők visszaemlékezéseit, pályázaton nyertek vele. Ezt elő lehetne keresni és felolvasni.

Dr. Hullerné Takács Ilona: A 25 éves évfordulónk megünnepléséhez a Füred TV kisfilmjeiből állítsunk össze egy rövidfilmet egyesületünk múltjáról.

Készítsünk névkártyát az egyesületnek, rajta az adószámunkkal, ezt adjuk oda minél több embernek hogy az adó 1%-át nekünk adják.

Legyen idén is összejövetel valamely cég 80 éves felüli dolgozóinak, visszaemlékezéseiket rögzítsük. Ezt a vezetőség elvetette, mert idén az egyesület 25 éves fennállásáról emlékezünk meg novemberben.

Cs. Darab József: az egyesület 25 évének fotóiból legyen kiállítás a HT. Gyűjteményben. Ezt a vezetőség elvetette, mert Csonka Endre javaslatára fotókönyv készül a 25 évről, Gazsi József fotós tagtársunk közreműködésével.

Április

– 1. Egyesületi délután a Városi Múzeumban, melynek témája a helyi és megyei értéktár bemutatása, (Molnár Judit tagtársunk) hungarikumok ismertetése (Vörösmarty Éva a VP. megyei közgyűlés alelnöke, korábban a Vp. megyei értéktár bizottság elnöke)

Éva elmondta, az értéktárak kihatnak a fiatalok identitására. Évente rendeznek megyei értéknapot, vetélkedő is volt a diákoknak. 72 megyei érték van jelenleg, több balatonfüredi is. A megyéből, mint Hungarikum, a Herendi porcelán és az Anna- bál fel van terjesztve.

Molnár Judit a Füred TV kisfilmjét (2019) vetítette le a helyi értékekről, ami nagy tetszést aratott a tagok között. 37 érték van jelenleg. A Hotel Marina és a Füredi História újság fel van terjesztve.

Vegyes ügyek: tagdíjfizetés, könyvtár új helye átépítés miatt, Pápa-Döbrönte-Ganna kirándulás június 1-jén kihirdetése. Kértük, hogy az egyesületi élet régi fotóit, akinek van, juttassa el Gazsi Józsefnek, szeptember 15-ig a tervezett fotókönyv elkészítése céljából.

Kurutzné Dr. Kovács Márta Budapesten élő egyetemi tanár tagtársunk Széchenyi díj kitüntetésben részesült, e-mailben gratulált neki az egyesület, és a honlapra is feltettük.

Szalay Tibor tagtárs beszélt a Füredi 56-os zászló megtalálásának körülményeiről.

Csonka Endre titkár részletesen ismertette a június 1-jei kirándulás programját, árát.

Fülöp Júlia beszámolt a balatonlellei Balatoni helytörténészek találkozójáról.

Gazsi József kérte, hogy az egyesület éves programját az elnök küldje ki e-mailben a tagoknak.

Dr. Hullerné Takács Ilona kiosztotta az elkészült egyesületi névkártyákat, az 1% adományozása céljából.

– 26. Vezetőségi ülés Budáné Bocsor Ágnes elnök lakásán.

Jelen vannak: Budáné Bocsor Ágnes, dr. Hullerné Takács Ilona, Csonka Endre.

Megbeszélt témák:

A Füredi História-t az Értéktár bizottság felvette a helyi értékek közé. Az oklevél átadása lehetne a novemberi 25 éves egyesületi ünnepségen.

Az ünnepségen játszhatna a tárogató művész – dr. Hullerné Takács Ilona felkéri.

A 25 éves jubileumi ünnepség helyszíne legyen a Vaszary villa. Ica elkéri a termet Kositzky Anett ügyvezetőtől.

A 25 év történetéről írjon a füredi História 54. számába Németh Ákosné tagtársunk. Felkéri: Budáné Bocsor Ágnes. Gazsi József fotós tagtárs fotókönyvet állítson össze a 25 év jelentősebb eseményeiről.

A június 1-jei kirándulás vezetője Köz Kádi Sarolta lesz, felkéri az elnök. Az ebédet és a gannai programot Fülöp Júlia intézi. A buszt és a pápai

programokat megrendelte Csonka Endre. A részvételi díj: tagoknak 3000,-Ft, vendégeknek 7000,-Ft. A buszt az egyesület állja. Indulás: 7.15-kor, visszaérkezés kb. 18 óra.

Új egyesületi bélyegzőt kell csináltatni a bank nevének változása miatt: Takarékbank Zrt. Az elnök intézi.

Küldjünk Füredi História azoknak a településeknek, (Pm. hiv., könyvtár) amelyekről írt a Füredi Históriaiban dr. Rácz János. Az elnök intézi.

A kiskunlacházi helytörténeti egyesület (HALK, elnök dr. Babós Lajos) kapcsolat felvételt ajánlott nekünk, amit a küldött együttműködési megállapodás aláírásával elfogadtunk.(folyamatos kapcsolat-tartás, publikációk cseréje, esetleg kölcsönös látogatás, stb.)

Május

– 6. A tervezett papsokai felújított temetőt bemutató séta a rossz esős időjárás miatt elmaradt.

– 13. Egyesületi délután a Városi Múzeumban: a Füredi História 53. számának bemutatója. 19 fő jelent meg, a Füred TV felvételt készített.

Dr. Rácz János távolléte miatt Budané Bocsor Ágnes ismertette a lap tartalmát. Megjelent cikkekhez kiegészítést fűztek: dr. Földesdy Gabriella, Béresi Ákos, Szelle Zoltán mindhárman egyesületünk tagjai.

Az elnök az összejövétel végén ismertette, hogy a Füredi História elfogadták helyi értéknek, az oklevelet a novemberi, 25 éves ünnepségünkön kapjuk meg. A rendezvény a tagok hozzászólásaival végződött.

– 28. Kiküldtük, ill. személyesen kivittük az iskoláknak, környező települések (9 db) polgármesteri hivatalainak, könyvtáraknak azokat a Füredi történeteket, amelyekben róluk cikk jelent meg „*Szomszédaink helynevei*” címmel.

– 30. Ezen a napon volt 65 éve, hogy a Pajtás hajó felborult a hajókikötő közelében. Megemlékezést szervezett a Nők a Balatonért egyesület Arácsi csoportja. A megemlékező beszédet, az arácsiak felkérésére Budané Bocsor Ágnes elnök tartotta.

Június

– 18. A májusban rossz idő miatt elmaradt papsokai temetői sétát pótoltuk be. Tagtársunk Némethné Rácz Lídia (Lici) vezetésével megtekintettük a felújított református és katolikus felhagyott temetőket. Sok érdekes történetet hallhattunk az ott nyugvókról.

– 12. A Füredi Panteonban újabb emléktáblát avattak: Bölcs házai Belházy Margit (Bimbi) emlékére, aki női versenyzőként először úszta át a Bala-

tont Balatonfüred és Siófok között 1925-ben. Egyesületünk is javasolta a táblaállítást 2018-ban.

nyári szünet

Szeptember

– 2. Egyesületi délután a Városi Múzeumban, melyen a megjelent tagok régi családi emlékeiket mutatták be, pl.: porszívót, 2. világháborús katonai kulacsot, gázfőzőt, szöttes konyharuhát, újságokat, maligán mustfokolót, stb. Szó volt még a novemberben tartandó 25 éves jubileum megünnepléséről, feladatokról, a rendezvény lebonyolításának tervéről.

– 13. Kibővített vezetőségi ülés a Szociális Alapszolgáltatási Központban. Az 5 fős vezetőségben kívül jelen volt: Angyal Imre, Némethné Rácz Lídia, Karika Erzsébet, Tóth Attila, Fülöp Júlia.

Az egyesület 25 éves jubileumára rendezendő ünnepséget beszéltük meg. Csonka Endre titkár ismertette az általa összeállított lebonyolítási menetrendet. Helyszín és időpont: Vaszary Villa 2019. november 8., 16 óra

A tervezett albumot mégsem csináltatjuk meg, többek javaslatára a Füred TV-t felkérjük, hogy a 25 évről egy 10-15 perces film összeállítást készítsenek, amit ott levetítünk. Paravánokat kérünk a Kisfaludy Galériából, és arra kinagyítva régi fotókat helyezünk el az egyesület életéből. A tagok Balatonfüred kis képeslappos könyvet kapnak, Molnár Juditot a könyvvásárlás ügyben megkeressük.

A program levezetője Fülöp Júlia lesz. Meghívandó személyek, sajtó, Füred TV felvételt készíti az eseményről.

– 21. A hagyományos Széchenyi emlékünnepeken egyesületünk is koszorúzott. A megemlékezés koszorúját Hanny Szabó Anikó és Bagó Gyula tagtárs helyezte el.

Október

– 2. A Füredi História szerkesztőségi ülésére meghívást kapott az elnök is. Dr. Rácz János nem tudja tovább vállalni a felelős szerkesztő feladatot, helyette Baán Bea veszi át a munkát. Ezt a HT. Egyesület vezetősége határozatban mondja ki. Némethné Rácz Lídia személyesen bejelentette, hogy 2020. januártól lemond a szerkesztőségi munkáról. Nem ajánl maga helyett senkit.

– 7. Egyesületi délután keretében, a Városi múzeum emeletén került sor a Füredi História legújabb, 54. számának bemutatójára.

Elnök bejelentette, hogy dr. Rácz János szembe-
tegsége miatt lemondott a felelős szerkesztői poszt-

ról. Utódja, a vezetőség határozata alapján Baán Bea lesz. Némethné Rácz Lídia 2020 januárjától lemondott a szerkesztőségi munkáról.

Baán Bea felelős szerkesztő bemutatja a lapot. A szerzők közül dr. Rácz János és Béresi Ákos történész, valamint Csizmazia Darab József személyesen fűzött kiegészítést cikkéhez.

Mikulka Katalin javasolta, küldjünk a Füredi História 53. és 54. számából a Pajtás hajó tragédiájának túlélőinek. Ez meg is történt.

Baán Bea javasolta, hogy a tagok írjanak a lapba régi emlékeikről, a szerkesztők segítenek kutatni.

– 8. Vezetőségi ülés a Szociális Alapszolgáltatási központban.

Jelen vannak: dr. Hullerné Takács Ilona, Szekeresné Rózsa Etelka, Fülöp Júlia, Csonka Endre.

Megbeszéltük a november 8-i rgyesületi 25 éves jubileumi ünnepséggel kapcsolatos tennivalókat.

Vásárolunk a Balatonfüredi Turisztikai Egyesülettől 80 db könyvet a tagoknak ajándékba. („*Válogatás Balatonfüred képes levelezőlapjaiból*”) Ebbe feliratos könyvjelzőt készít a könyvtár, zöldes papírra.

A 110 darab meghívót a könyvtár készíti fehér papírra, az 5 évvel ezelőtti mintájára.

Összeállítottuk a 25. éves jubileumi ünnepség programját és a meghívandók listáját. A meghívóra és a könyvjelzőre Fülöp Júlia keres megfelelő idézetet. A vendéglátást Csonka Endre titkár szervezi. Süteményt és bort hoznak a tagok, és rendelünk is Aszófőről a Nagy kertje Teaházból. Felkérünk néhány tagot, hogy előbb jöjjen a helyszínre (Vaszary Galéria) és segítsen az előkészületekben.

Gazi József és mások fényképeiből kb. 70 db-ot kiválogat Tóth Györgyi és dr. Hullerné Takács Ilona. Ezeket az SOS nyomda A/4-es méretben kinyomtatja. A képeket befóliázza dr. Hullerné Takács Ilona és Fülöp Júlia. A képek az egyesület 25 évét mutatják be, a terem falára kerülnek az ünnepség előtt. Később spirálózva össze lesznek fűzve, emlékül az egyesületnek.

Viszünk a helyszínre régi Füredi Históriaikat, amit bárki ingyen elvihet. A Tourinformból papírvirág díszeket viszünk át, a terem csinosítására. dr. Hullerné Takács Ilona vesz 5 db virágcsokrot, amit Endre ad át Márkusné Vörös Hajnalkának, Hári Lenkének, Molnár Juditnak, Schmidtné Kositzky Anettnek, Budané Bocsor Ágnesnek.

November

– 8. A Balatonfüredi Helytörténeti Egyesület 25 éves jubileumi ünnepsége a Vaszary Galéria Széchenyi termében. Az ünnepségen 44 tag és kb. 20 vendég vett részt. Megtisztelte rendezvényünket néhány városi képviselő is.

Az eseményről a Füred TV felvételt készített, amit DVD-re kiírva a Helytörténeti Gyűjteményben helyeztünk el, kordokumentumként. Ugyancsak ott helyeztük el a Füred TV archív felvételeiből összeállított filmet, bemutatóva az elmúlt 25 évet.

Az ünnepség programja:

A Füredi História városi érték lett.

Az oklevelet átadja Molnár Judit képviselő, az Értéktár Bizottság elnöke.

Köszöntőt mondanak: dr. Bóka István polgármester, Márkusné Vörös Hajnalka, a Veszprém Megyei Honismereti Egyesület elnöke.

A Balatonfüredi Helytörténeti Egyesület elmúlt 25 évét felidézi Németh Ákosné Rácz Lídia alapító tag, és Budané Bocsor Ágnes elnök.

A Füred TV archív felvételeiből összeállított filmen bemutatjuk az egyesület 25 évét.

Közreműködnek: Fülöp Júlia tag, és a Radnóti Miklós általános iskola diákjai.

Az ünnepséget vendéglátással, kötetlen beszélgetéssel zárjuk.

Polgármester úr távollétében Hári Lenke alpolgármester köszöntötte a megjelenteket. Nagy meglepetést okozott, és örömmel vettük, hogy az Értéktár bizottság a Balatonfüredi Helytörténeti Egyesületet is felvette a városi értékek közé. Mindkét oklevelet Molnár Judittól vehettük át.

Polgármester úr és a Balatonfüred Kulturális Nonprofit Kft. feliratos üveg plakettet adományozott az egyesület negyed százados fennállása alkalmából.

A terem falán elhelyezett 70 fényképen bemutattuk az egyesület jelentősebb eseményeit.

Hangulatos, családi beszélgetéssel, vendéglátással (a finomságokat nagyrészt a tagok hozták) ért véget az ünnepség.

– 19. Dr. Bóka István meghívta a HT. egyesület vezetőségét a polgármesteri hivatalba, ahol tájékoztatást adott a Helytörténeti Gyűjtemény, látványtár, irodák, stb. részére készülő épületről., amelynek alapterelete 250 m² lesz. Tervek szerint 2020. május végén kezdik az építkezést a Kossuth Lajos u – Segesdy u. sarkán, Óvárosi rehabilitáció keretein belül. Ha elkészül, ide költözik a Blaha u. 3-ból a HT. Gyűjtemény, és a HT. Egyesület is itt tarthatja összejeveteleit.

A Helytörténeti Gyűjtemény eredeti épülete, az Arany János u. 12. eladásra kerül.

Arácson, a Lóczy utcában levő volt Békési házban lehetne tájház, ahol egy kis lakást is kialakítanának, és az ott lakó hölgy mutatná be a kiállítást.

Jó pályázat kellene az épület helyrehozatalára, (kevés benne a műemléki rész) már nyertek rá pénzt. A terv készen van.

Javasoltuk, hogy a savanyúvíz kutakhoz írják ki a víz jellegét, összetételét. Polgármester úr kérte, hogy ez ügyben írjunk neki levelet a javaslatunkkal.

December

– 2. Adventi teadélutánunkat tartottuk a Szociális Alapszolgáltatási Központban, 24 tag részvételével. A termet ingyen bocsátották rendelkezésünkre.

Tóth Györgyi vezetőségi tag tájékoztatást adott a Kossuh Lajos u. – Segesdy u. sarkán hamarosan megépülő Helytörténeti Gyűjtemény épületéről, ahol majd egyesületünk is tarthatja összejöveteleit.

Ez után megtekintettük azt a film összeállítást, amit a Füred TV készített az egyesület 25 évéről, és a jubileumi ünnepségen már láhattuk. Azért ismételtük most meg, mert többen oda nem tudtak eljönni. Azok a tagok, akik még nem vették át az ajándék könyvet, könyvjelzővel, most megkapták.

Budáné Bocsor Ágnes röviden ismertette a Balatoni helytörténészek fonyódi találkozóját. Dr. Hullerné Takács Ilona vezetőségi tag beszámolt elhunyt tagtársunk, Peremartoni Nagy Sándor november 8-i temetéséről. Szintén ő javasolta, hogy írjunk a polgármesternek levelet azzal kapcsolatban, hogy a savanyúvíz kutaknál írják ki a víz összetételét; a vasúti aluljáróban legyen fotó kiállítás a város látnivalóiról.

Angyal Imre felvetette, hogy a Veszprém Megyei Levéltárban lévő hajógyár történeti anyag kerüljön vissza Bfüredre. A Balatoni Panteonban a táblák mellé ki kellene írni a készítők nevét.

Fenti javaslatokat 2 levélbe foglalva december 6-án beadtuk a polgármester úrnak.

Hanny Szabó Anikó tagtársunk szép adventi verset olvasott fel.

– 19. Az elnök leadta a polgármesteri hivatalban a pályázati elszámolást.

A Balatonfüredi Helytörténeti Egyesület köszönetet mond mindazoknak, akik az elmúlt évben 2018. évi adójuk 1 %-ával támogatták. Az így befolyt 27. 954.- Ft-ot az egyesület alaptevékenységének finanszírozására fordítottuk.

Kérjük, hogy továbbra is segítsék adójuk 1 %-ával a működésünket!

Adószámunk: 18918421-1-19

TAKÁCS MIKLÓS

IN MEMORIAM WÖLLER ISTVÁN (1929 – 2020)

Életének 91. évében, 2020. április 3-án elhunyt a magyarországi vízimalmok egyik legnagyobb tudósa, ismerője, az örvényesi műemlék vízimalom egykori gondnoka.

Sokan ismerték a híres örvényesi vízimalomból, ahol 77 éves koráig, végleges nyugalomba vonulásáig dolgozott. A látogatók többnyire nem is sejtették, hogy a malmok, a malomipar, vagy ahogyan ő mondta, a malmászat egyik legnagyobb hazai szakértőjével találkozunk. Óriási tudású szakember volt, aki minden tudott a malmokról, molnárokról, erről az egykor oly fontos, különleges és érdekes, ma már szinte teljesen elfeledett világról.

A Veszprém megyei malmok kutatását felkérésre 1969-ben kezdte el. Bejárta az egész megyét, felkereste a még fellelhető vagy eltűnőfélben levő épületeket, összesen 606 malmot tárt fel. Összegyűjtötte a tárgyi emlékeket, dokumentumokat, mindent lefényképezett, lerajzolt, megörökített. A régi molnárcsaládok leszármazottaival interjúkat készített.

Fényképtárhívuma, adattára egyedülálló volt az országban.

Neki köszönhető az örvényesi és a csopaki vízimalom megmentése. Az ő közreműködésével került a Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeumba a bakonyi és Balaton-felvidéki tájegység vízimalma, a nyírádi vízimalom. Részesese volt a zalaszántói Kotsy-féle vízimalom és a kapolcsi Falumalom megújításának is. Szakmai gyűjteménye a veszprémi Laczkó Dezső Múzeumba és a Szent István Egyetem Mezőgazdasági Szakmúzeumába került.

Wöller István Balatonfüredi Malmok című könyve a Balatonfüred Városért Közalapítvány könyvsorozatának 51. kiadványaként jelent meg 2009-ben.

A füredi malmokról szóló dokumentumokat a kezdetektől gyűjtötte. Könyvtári, levéltári anyagokat tárt fel, interjúkat készített az egykori molnárcsaládok leszármazottaival, malomipari dolgozókkal. Helyszíni bejárásokon kutatta fel az egykori füredi malmok még fellelhető eszközeit, épületeit, maradvá-

nyait. Leleteit fényképeken és saját készítésű rajzokon rögzítette. Ezek és a könyvben szereplő levéltári anyagok teszik a kötetet érdekes és élvezetes olvasmánnyá, teljessé.

Az összegyűjtött forrásanyagokat **Dr. Zákonyi Ferenc** biztatására kezdte el rendszerezni, magát a könyvet azonban csak 2006-ban kezdte el írni **Gubicza Ferenc**, a Balatonfüred Városért Közalapítvány akkori kuratóriumi elnökének felkérésére. A fotókkal, rajzokkal gazdagon illusztrált, százhatvan oldalas könyvben részletesen bemutatja az egykori balatonfüredi gabonaörlő vízimalmok és a motorüzemű malom történetét. Ennek során az olvasó megismerkedhet az egykori füredi molnárok, molnárcsaládok történetével, életükkel, a szakma érdekes világával. Írásában újabb adalékokkal egészíti ki Balatonfüred történetét. Könyvében a szakmai anyag mellett a helyiektől hallott mondákat, történeteket is ismertet.

A kötetben tizenöt balatonfüredi malomról ír. Ezek Misoda (Tolnai) Pál vízimalma a Koloskapatokon (arácsi Séden). Darab József és Csizmadia József felső vízimalma, a kéki alsó vízimalom a Kéki-völgyben. A Páder Lőrinc-féle később Varga néven ismert vízimalom, a „Falumalom” azaz a közösségi vízimalom, Halápi Imre vízimalma, Somogyi Zsigmond vízimalma a Füredi-séden. Ujhelyi Gábor felső vízimalma, a Bíró Sándor-féle vízimalom, a Kubicsek-vízimalom, Ujhelyi Gábor alsó vízimalma, Németh Ferenc vízimalma a Siske-patakon. A Varga vagy Bocsári felső vízimalom és a Bocsári alsó vízimalom a Szőlősi-Séden, a Vörös János-féle Múmalom (Pneumatikus Múmalom).

Wöller István kutatásainak, gyűjtőmunkájának eredményeit számos publikációban közölte.

Fontosabb munkái: Pápateszéri vízimalmok (Veszprém megyei Honismereti Tanulmányok V. 1978.) – Vízikerekek szerepe és építése a malmászatban (Technikatörténeti Szemle XI. 1979.) – Vízimalmok Veszprém megyében (Kézművesipartörténeti Szimpózium 1984) – Műemlék vízimalom a csopaki Séden (Gabonaipar 1985/4.) – Örvényes, Csopak. Vízimalmok. Bp., 1989., TKM 1993. – Örvényes, Csopak, Wassermühlen 1990, 1993. TKM – A Tapolca vízimalmai Pápán és környékén. Pápa, 1994. – Malmok Pula határában (Pula története 1996.) – Vízimalmok az örvényesi Séden (Tanulmányok a kézműipar történetéből 1999) – Veszprémi vízimalmok (Séd völgye Veszprémben. 2000.) – Egykori vízimalmok Veszprém megyében. Vp., 2001. – Régi történetek az Eger-völgyi malmokról (Bakony-Balaton Kalendárium 2002) – Tizenöt évesen Németországban – Wöller István levante naplójából. Vp., 2006. – Balatonfüredi malmok. Balatonfüred, 2009. – Malmok Veszprém megyében. Vp., 2010. – Vízimalmok a Tapolcán Pápától Marcaltóig. Pápa, 2010., Vízimalmok Csopakon. Csopak 2011.

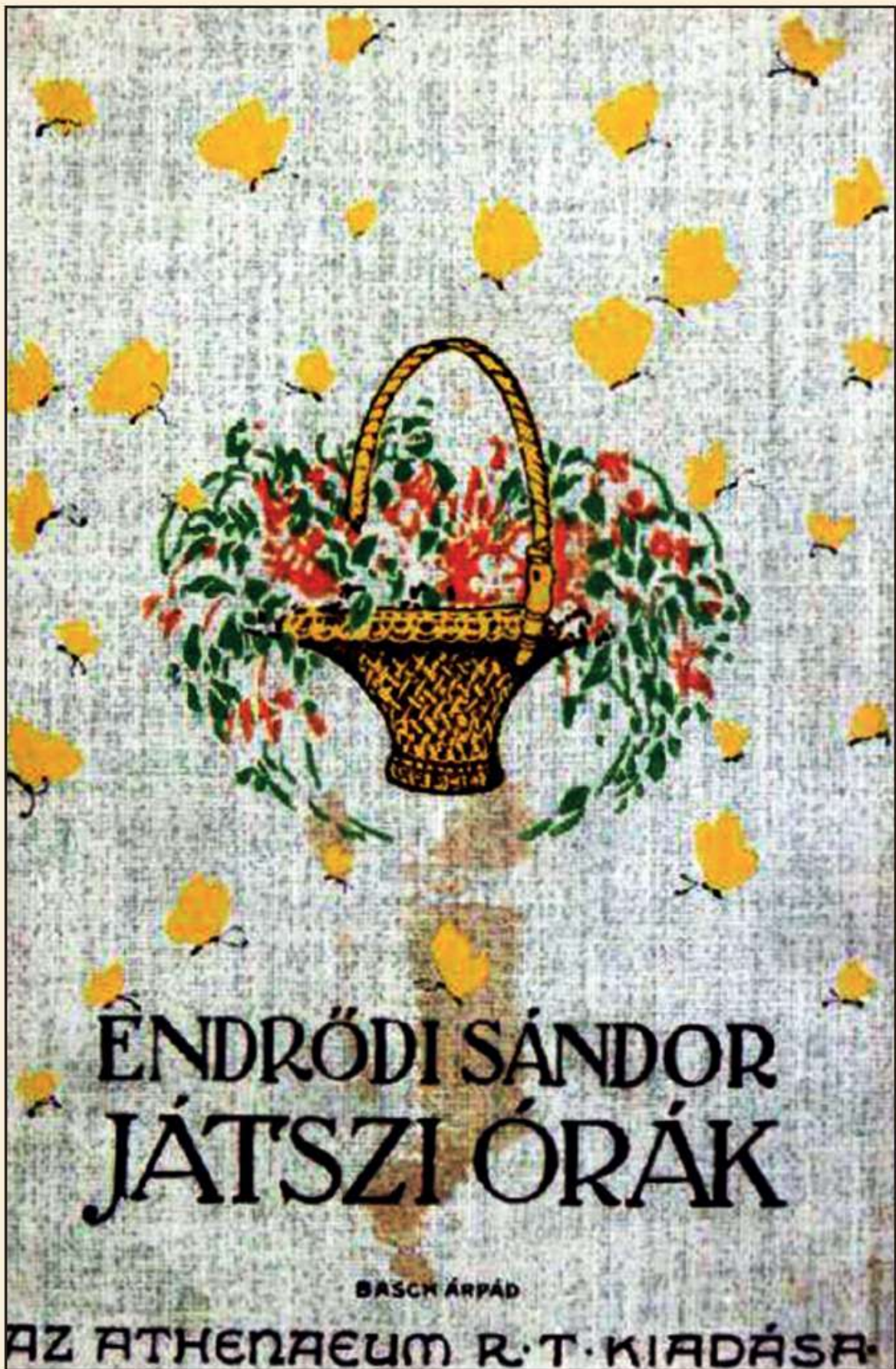
Munkássága során több cikke, tanulmánya jelent meg folyóiratokban, napilapokban. Így többek között közölte írását az Esti Hírlap, Gabonaipar, Gabonaipari Híradó, Hétfői Hírek, Horizont, Inotai Kohász, Képes Újság, Kisalföld, Molnárok Lapja, Műemlékvédelem, Napló, Népszava, Nők Lapja, Technikatörténeti Szemle, Veszprémi Hét, Zalai Hírlap.

Tevékenységét számos kitüntetéssel ismerték el. Egyebek mellett a Veszprém Városért és a Veszprém Megyéért arany érdeméremmel, a Műemlékvédelemért Emlékéremmel, a Magyar Malomipar Szolgálatáért Emlékéremmel, Pro Comitatu díjjal (Veszprém megye), Balatonfüred Város Közalapítványának Kulturális Nagykövete kitüntetéssel.

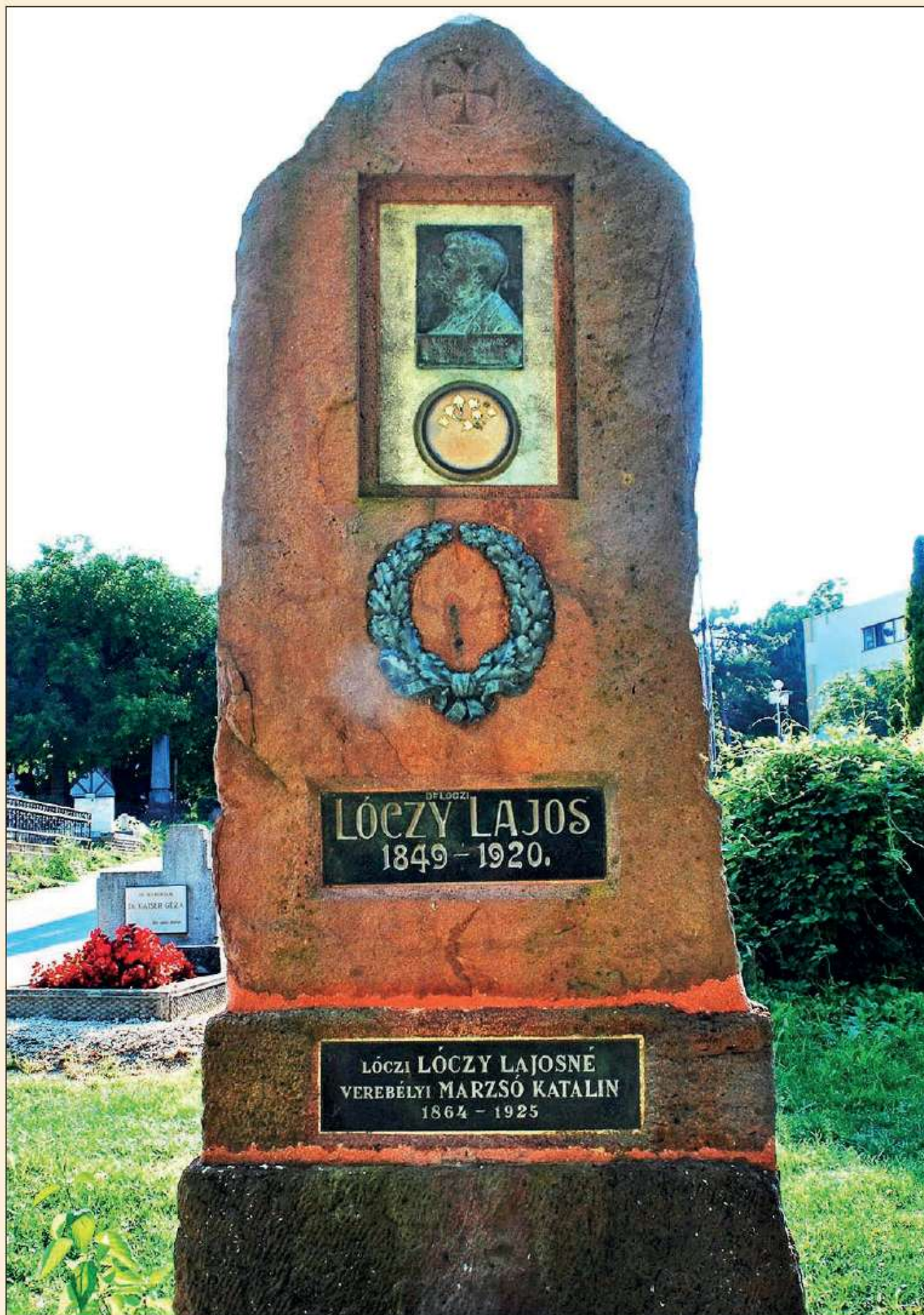
2009. október 27-én, 80. születésnapján Veszprémben, a Veszprémi Akadémiai Bizottság székházában köszöntötték barátai, pályatársai és tisztelői. Előadásokban méltatták hosszú és eredményes szakmai pályáját és honismereti tevékenységét, majd kitüntetések átadására került sor.

Kilencvenedik születésnapját Veszprémben, az Eötvös Károly Megyei Könyvtárban bensőséges hangulatú ünnepségen ünnepelték. A nevezetes alkalomra írt köszöntőket, neki ajánlott tanulmányokat barátai és tisztelői kiadásában „A tiszteletbeli molnár” címmel külön kötetben jelentették meg.

Wöller István emlékét tisztelettel és szeretettel megőrizzük.

Endrődi Sándor *Játszi órák* című kötetének borítója

Lóczy Lajos (1849–1920) síremléke a balatonarácsi temetőben